

Riksdagens protokoll

2007/08:102

Torsdagen den 24 april

Kl. 12.00 – 20.12

Protokoll
2007/08:102

---

1 § Ledighet

Andre vice talmannen meddelade att *Per Bolund* (mp) ansökt om ledighet under tiden den 1 september–31 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Christopher Ödmann* (mp) skulle tjänstgöra som ersättare för Per Bolund.

2 § Meddelande om inlämning av interpellationer

Andre vice talmannen meddelade att talmannen hade fastställt att sista dag för inlämnande av interpellationer för besvarande före sommaruppehållet skulle vara *tisdagen den 13 maj kl. 12.00*.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:585

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:585 Barnskötarnas utvecklingsmöjligheter
av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 maj 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 14 april 2008

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2007/08:586

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:586 Kvaliteten inom förskolan
av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 maj 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 14 april 2008

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2007/08:587

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:587 Speciallärarutbildning till kritiserade lärosäten

av Mikael Damberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 2 juni 2008.

Skälet till dröjsmålet är att jag vid tidigare svarstillfällen har redan inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 15 april 2008

Utbildningsdepartementet

Lars Leijonborg

Interpellation 2007/08:588

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:588 Flyktingars möjlighet att byta kommun
av Yilmaz Kerimo (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 25 april.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inplanerade åtaganden som inte går att flytta på.

Stockholm den 15 april 2008

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Nyamko Sabuni (fp)

Enligt uppdrag

Cecilia Bergman

Expeditions- och rättschef

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelser

2007/08:104 till finansutskottet

2007/08:140 till näringsutskottet

Motion

2007/08:C3 till civilutskottet

Föredrogs
sammansatta justitie- och socialutskottets betänkande 2007/08:JuSoU1
Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat
våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39).

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samkönade relationer*

Anf. 1 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Det här ärendet handlar om mäns våld mot kvinnor. Grunden till ärendet är regeringens skrivelse i frågan, *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*.

I dag finns det mer än 100 000 barn och unga som ser våld i sitt eget hem. Över 25 000 fall av misshandel av kvinnor anmäls varje år. Oftast är gärningsmannen sambo eller make. Ett par tusen flickor eller kvinnor beräknas vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. I handlingsplanen redogör regeringen för sin syn på hur det här våldet och förtrycket ska bekämpas och för huvuddragen i arbetet för att bekämpa det under mandatperioden.

Planen omfattar åtgärder inom olika åtgärdsområden. De rör både justitieutskottets och socialutskottets ansvarsområden. Det är därför det särskilt sammansatta justitie- och socialutskottet har bildats för att bara behandla handlingsplanen och 76 olika motioner som rör detta område.

Utskottet har också haft en offentlig utfrågning innan man har gått till beslut. Handlingsplanen omfattar 56 olika åtgärder inom sex olika områden. Det handlar om ökat skydd och stöd till våldutsatta, stärkning av det förebyggande arbetet, kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendet, insatser riktade till våldsutövare, samverkan och kunskap.

Sammanfattningsvis, fru talman, konstaterar utskottet att åtgärderna sammantaget innebär en kraftfull höjning av insatserna inom en lång rad samhällsområden för att bekämpa våld i nära relationer. De motioner som har lagts anses i viss utsträckning vara tillgodosedda och avstyrks därför.

Fru talman! Jag överlämnar ärendet till debattörerna.

Anf. 2 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att hälsa statsrådet välkommen till vår debatt. Maria Larsson kommer senare, men vi får försöka berätta för henne i efterhand vad vi har sagt.

Det är välkommet och bra att handlingsplanen har kommit på riksdagens bord nu. Precis som Magdalena Andersson nyss sade finns här i planen 56 åtgärder, en blandning av gammalt och nytt. Det finns en del åtgärder som redan är genomförda.

Jag skulle vilja börja med att säga att inget av vad som finns i handlingsplanen är något som vi i Socialdemokraterna har något emot. Men om det nu finns 56 åtgärder finns det också 57 reservationer och nio särskilda yttranden. Det ska nog tolkas på det sättet, statsrådet, att vi har synpunkter, men framför allt konkreta förslag som vi gärna vill se genomförda framöver. Det finns ingen reservation som på något sätt yrkar

avslag på någon av åtgärderna. Det kan hända att vi på vissa punkter vill gå längre och ha mer och tydligare åtgärder.

Det finns alltså ett stort engagemang. Jag vet att det är många som lyssnar i dag, till exempel framför tv:n. Det finns ett stort intresse i kvinno rörelsen och kvinnojour rörelsen men naturligtvis också bland dem som arbetar med de här frågorna i kommunerna och runt om i rättsväsendet.

Det är jättebra att regeringen framhåller att i de fall där barn är offer för brott eller på något sätt är berörda av våldet måste särskild hänsyn tas till deras behov, rättigheter och förutsättningar. Det är jättebra. Vi är glada för det. Vi vet inte hur många barn det är som berörs. Vi vet bara att det är väldigt många. Kvinnojourerna kan lika gärna kallas barnjourer. Det är minst lika många barn som kvinnor som kommer till kvinnojourerna och som bor på kvinnojourerna runt om i vårt land.

Mörkertalet är väldigt stort, men om det är någonting som historien har lärt oss är det att det inte räcker med att säga att barnperspektivet ska råda. Det är tyvärr vanligt att vuxnas behov tränger sig före barnens. Det finns mängder av vittnesmål på detta, inte minst från barnrättsorganisationerna och från barnen själva när de tillåts tala. Här saknar jag konkreta åtgärder för att barnens rätt verkligen ska komma fram.

Vän av ordning kan säga: Ja, men det här handlar om mäns våld mot kvinnor, våld i samkönade relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Det är alldeles riktigt. Men vi anser att de här frågorna inte på något sätt går att hålla isär. Barnens situation måste trängas fram i dessa sammanhang.

Fru talman! Handlingsplanens innehåll är egentligen helt och hållet regeringens egen produkt. Behandlingen i riksdagen kommer inte att medföra några som helst förändringar eller något nytt – tyvärr, får jag säga. Jag vill be statsrådet att hemma på sin kammare läsa och reflektera över våra motioner och reservationer och ta med dem i det fortsatta arbetet.

Riksdagens arbete med att skapa ett jämställt samhälle fritt från våld påbörjades för länge sedan, och det kommer att fortsätta långt efter att åtgärderna i denna handlingsplan har genomförts. Riksdagens och nuvarande regerings mål för jämställdhetspolitiken är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Antagligen ligger det längre bort i tiden än den här mandatperiodens slut, tyvärr.

Vi efterlyser alltså mer av konkreta åtgärder. Jag ska ge några exempel. Vi vill att barnahus ska finnas i hela landet och att alla barn i hela landet ska ha tillgång till ett barnahus. Vi vill att barn som har bevittnat våld ska höra till barnahusens målgrupp. Det är inte så i dag även om vi trodde så från början. Det är endast två av barnahusen som säger att det är målgruppen. Barnahusen arbetar i huvudsak med barn som direkt utsatts för brott. Det gör att denna grupp återigen har hamnat bakefter.

Vi vill att det ska finnas samtalsmottagningar för män runt om i hela landet. Vi vill att sjukhusmottagningarna i hela landet också ska besitta den särskilda kunskap som krävs för att ta emot sexualbrottsoffer. Vi vill att hot- och riskbedömningar ska göras inom socialtjänsten innan man hänvisar en kvinna att till exempel söka upp en kvinnojour för att få skydd.

Vi vill också att anhöriga och andra närstående ska få hjälp när det uppdagats att det förekommer våld av eller mot en närstående. Det är precis det som socialtjänstlagen föreskriver sedan många år tillbaka. Men det är inte på särskilt många ställen man har uppmärksammat den frågan. Det tycker vi är viktigt att lyfta fram.

Detta är några konkreta åtgärder som kräver politiska initiativ, och de måste komma från regeringen.

Det som är riktigt bra är att förslaget också handlar om hedersrelaterat våld och våld i samskönade relationer. Det senare är nytt i de här sammanhangen. Det är jättebra. Det är frågor som RFSL och Sveriges Kvinnojourers Riksförbund arbetat med i många år.

Det är också jättebra att vistelsebegreppet för barn och tvångsaktenskap ses över. Det är uppdrag som Ungdomsstyrelsen och Socialstyrelsen får, och inte minst ska forskningsprogram inrättas.

Däremot är det riktigt illa att regeringen drabbas av könsblindhet när man beskriver åtgärder som riktar sig till kvinnor med funktionsnedsättning. Vi har under utskottets behandling gett alliansens partier här i riksdagen chansen flera gånger att rätta till de avsteg som regeringen här gör, men det har tyvärr varit för döva öron.

Här tappar därför utskottets betänkande fokus. Det rör gruppen i stort enligt regeringens handlingsplan. Det är beklagligt. Kunskapen om våld som riktas mot kvinnor med funktionsnedsättning är eftersatt. Risken är stor att också åtgärderna framöver kommer att förbli eftersatta. Jag yrkar därför bifall till vår reservation nr 22.

Vad gäller nationella minoriteter, äldre kvinnor och kvinnor med missbruksproblem är det likadant där. Jag finner inte de riktigt konkreta satsningarna. Att de som arbetar på behandlingshem för kvinnor med missbruksproblem ska få ökad kunskap om våldet är jättebra. Men det krävs mycket mer än så.

Det finns så gott som ingen kvinnojour i landet som tar emot just den gruppen kvinnor. Det är samma sak för kvinnor med funktionsnedsättningar som kan vara fysiska, psykiska eller intellektuella. Jag tror att det krävs satsningar i likhet med det som tidigare har gjorts vad gäller det hedersrelaterade våldet. Det behövs riktade satsningar för att utveckla detta.

Vi kommer senare att återkomma till behovet av handlingsprogram för män. Trots att planen omfattar våld i samskönade relationer sägs här ingenting om kvinnliga förövare och deras behov av stöd och behandling. Det sägs heller ingenting om skyddat boende för män som har utsatts för våld av sin närstående man. Det är en brist.

Regeringen har sagt att handlingsplanen ska få kosta 800 miljoner kronor. Det är inte lätt för någon annan utanför regeringen att kunna följa med och se att det verkligen kommer att bli på det sättet. Det oroar oss faktiskt en hel del.

Vi och många med oss har konstaterat att regeringens satsning förra året på jämställdhet skulle kosta 400 miljoner kronor. Men vi vet nu att det egentligen blev en liten del som satsades. Större delen av det anslaget fick lämnas tillbaka i brist på åtgärder. Vi hoppas på bättre styrfart den här gången.

Vi är överens om att det är dags att utvärdera sexualbrottslagstiftningen. Det är alldeles utmärkt bra. Vår reservation har fått en missvisande rubrik, Bristande samtycke som grund för våldtäkt. Vi är inte för en sådan ordning. Vi förordar inte en samtyckesordning. Den frågan är redan utredd och behandlad. Det fick inte stöd vare sig i Sexualbrottsutredningen, hos remissinstanserna eller i riksdagen. Det har inte hänt någonting sedan dess som motiverar en ändring i den riktningen.

Hur grymt det än låter är det en verklighet för många barn att de år efter år tvingas att leva med att se sin mamma misshandlas. Det finns nu goda skäl att utreda om barn som bevittnar våld ska komma att ses som målsägande. Vi har föreslagit det, och alliansen har föreslagit det tidigare år men har nu gått ifrån den linjen. Det tycker vi är beklagligt.

Jag inser att jag redan har talat alldeles för länge. Men jag måste också få säga något om utbildningen. Grundutbildningen för en rad yrken som skulle behöva ha ämnet mäns våld mot kvinnor saknar det fortfarande. Där skulle vi vilja ha draghjälp från statsrådet. Det finns att läsa mer om den saken i vår reservation nr 56.

Stödet till kvinnojourerna ska öka, säger alliansen. Trots det har man tagit bort möjligheterna för kvinnojourerna att söka de pengar som länsstyrelsen fördelar. Nu måste man gå hand i hand med en kommun. Det innebär att goda idéer för frivilligrörelsen och också brottsofferjourerna kommer att frysa inne i de fall där det inte finns en kommun som vill satsa på frågorna.

Fru talman! Jag ska stoppa där. Det är många fler som ska tala. Jag yrkar bifall till våra reservationer nr 20, 22, 37 och 56.

I detta anförande instämde Christer Adelsbo, Ann Arleklo, Christer Engelhardt, Lars U Granberg, Kerstin Haglö, Carina Hägg, Eva-Lena Jansson, Margareta Persson, Marina Pettersson och Maryam Yazdanfar (alla s).

Anf. 3 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Också jag uppskattar mycket att ministern är med här i debatten. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 om analys av våldets strukturella orsaker, reservation 16 om att handlingsplanen saknar konkreta åtgärder när det gäller mäns våld mot äldre kvinnor, reservation 18 om gömda och papperslösa kvinnor som utsätts för våld och reservation 24 om plan för ett långsiktigt ekonomiskt ansvar för kvinnojourerna.

Jag kommer tillbaka till de frågorna i mitt anförande. Min partikamrat Lena Olsson som har varit med i det sammansatta utskottet men hör till justitieutskottet kommer att tala mer när det gäller sexualbrott. Jag kommer inte att gå in så mycket på de frågorna.

Jag kan också hålla med föregående talare om att det är bra att handlingsplanen har kommit. Det finns väldigt lite i den som jag inte tycker är positivt. Det finns en del jag saknar, och det finns skrivningar som är mycket olyckliga på en del ställen.

Det är också svårt att greppa vad de 800 miljonerna ska användas till. Det har vi ingen kunskap om. Det är bara att hoppas att de används på bästa möjliga sätt och att man har tänkt igenom det ordentligt.

Det behövs verkligen en handlingsplan. Våldet mot kvinnor och barn har inte minskat trots att frågan har debatterats och varit aktuell. Det har

jobbats på att förbättra stödet och att förebygga våldet, och kunskaperna har ökat. Trots det har våldet också ökat, och det är mycket allvarligt.

Det är 26 000 fall av kvinnomisshandel och över 4 700 våldtäkter. Då vet vi ändå att mörkertalet är väldigt stort. Det kanske bara är ungefär 20 procent som anmäler.

Det är inte lätt och ofta skambelagt att vara utsatt för sexuella övergrepp, våldtäkter och misshandel. Ännu svårare är det att anmäla någon som kanske är pappa till ens barn, som man lever eller har levt med och känner väl. Det är det våldet som är det allvarligaste våldet för kvinnor. Hemmet är den farligaste platsen.

Varje år dödas i genomsnitt 17 kvinnor av en man som är dem närmaste. Lika kritisk som jag är till att regeringen inte bygger vidare på den feministiska förståelsen av våldet och en könsmaktsanalys, lika glad är jag att vi tre partier i oppositionen är överens om detta. Det är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag tror att det har betydelse för hur man benämner saker, vilken strategi man bygger upp och hur man förebygger våldet om man har en könsmaktsanalys eller inte.

Det är viktigt att se att rädslan för att utsättas för våld eller att bli konkret utsatt för våld hänger ihop med föreställningar om och förväntningar på pojkar och flickor och på kvinnor och män. Mäns våld är kopplat till en ojämlig maktstruktur mellan kvinnor och män som direkt eller indirekt underlättar för enskilda män att dominera, kontrollera och bruka våld mot kvinnor. Det är utifrån den förståelsen som vi bland annat talar om mäns våld mot kvinnor. Vi ska sluta använda ord som familjevåld och kvinnovåld. Det är inte så lätt, upptäckte jag i dag när min egen debattartikel i Göteborgs-Posten fick rubriken "Kvinnovåld".

Det är utifrån den förståelsen som kvinnorörelsen och alla vi som har varit aktiva i frågan har synliggjort den och hävdat att detta inte är någon privatsak. Det är ingen familjeangelägenhet att misshandla och begå övergrepp mot den man lever tillsammans med. Det är ett brott som är så vanligt att det är ett folkhälsoproblem.

Det är utifrån den förståelsen vi sprider kunskapen om att mäns våld mot kvinnor förekommer i alla samhällsklasser och i alla åldersgrupper. Det är inte några särskilda kvinnor. Det kan vara jag själv som kan råka illa ut. Det kan vara min syster, min granne och min arbetskamrat. Det syns inte heller på män vilka män det är som är förövare. Det kan vara någon av dem du jobbar ihop med eller någon i din vänskapskrets som är den man som brukar våld och begår övergrepp mot den kvinna han lever tillsammans med.

Med könsmaktsanalys som utgångspunkt tror jag inte att handlingsplanen hade missat mäns våld mot äldre kvinnor. Det finns inte alls med här. Jag tror inte heller att man hade haft skrivningar där kvinnor med funktionsnedsättning görs könlösa och osynliga. Jag tror också att man hade haft en del annorlunda skrivningar när det gäller det hedersrelaterade våldet.

Man saknar helt åtgärder när det gäller mäns våld mot äldre kvinnor. Det måste nog bero på att de båda ansvariga ministrarna har blundat med båda ögonen. Ingen av de 56 åtgärderna riktas speciellt till äldre kvinnor. Inga pengar är vad jag förstår avsatta till utbildning av personalen inom äldreomsorgen eller andra konkreta åtgärder. Ändå vet vi från Socialsty-

relsen och Brottsoffermyndigheten att våld mot äldre kvinnor förekommer. Det förekommer i så hög grad att vi kan betrakta det som ett folkhälsoproblem. Våldet mot äldre kvinnor är mer upprepat och allvarigare och innehåller mer sexuella inslag än det som drabbar män.

Det finns goda exempel på äldreomsorg där man har gett personalen redskap att våga se, våga lyssna och våga fråga och veta hur man då ska agera. I Lundby stadsdelsnämnd i Göteborg har man utbildat chefer, biståndsbedömare och undersköterskor i mäns våld mot kvinnor. Man har riktlinjer som gäller för verksamheten. Man tar upp det på arbetsplatsträffar. När jag träffade personalen sade de: Det här var den bästa utbildning vi någonsin har gått! Det var roligt.

Jag tycker att all personal inom äldreomsorgen borde få möjligheten att få de här redskapen. Handikapporganisationernas utredningsinstitut Handu lämnade för ungefär ett år sedan över studien *Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*. Man hade intervjuat en bit över 1 000 kvinnor – de flesta med funktionsnedsättningar som att man är rörelsehindrad, blind, har svårt att uppfatta om någon riktar våld mot en, har svårt att undvika våldet och har svårt att fly.

Tyvärr är läsningen av studien både skrämmande och ytterst angelägen, får man säga. En tredjedel av kvinnorna hade erfarenhet av att bli utsatt för hot, våld och sexuella trakasserier från män. Totalt 20 procent bodde eller hade bott ihop med en man som utsatte dem för hot, misshandel eller övergrepp. Två tredjedelar av kvinnorna hade aldrig sökt samhällets hjälp eller stöd.

Därför blir det extra allvarligt när regeringen själv i sin skrivning i handlingsplanen osynliggör och tar bort kön när det gäller kvinnor med funktionsnedsättning. När det gäller handikapporganisationens arbete pratar man om funktionshindrade och om våld mot funktionshindrade kvinnor och män. Jag vet att de kvinnor som har drivit frågorna i handikapprörelsen är så oändligt trötta på att bli sedda som det tredje könet eller som könlösa. Man har fört en hård kamp för att lyfta fram kvinnors villkor och för att synliggöra mäns våld mot kvinnor. Skrivningarna i handlingsplanen är tyvärr ett steg bakåt i det fallet.

Barn som finns i familjer där mamma – eller ena föräldern i en samskönad relation – utsätts för våld och övergrepp är alltid brottsoffer. De utsätts alltid för psykisk misshandel och ofta också för fysisk. Barnen finns många gånger på kvinnojourerna eller följer sin mamma dit hon flyr från misshandeln. Vi vet att det behövs ett kvalificerat stöd, för vi vet att de här barnen har levt i ett trauma som påminner om det som barn som har varit med om krig har levt i.

Det är oerhört viktigt att kvinnojourerna ges förutsättning att ge stöd till de här barnen. Kommuner och sjukvård, inte minst barnpsykiatri, måste ha strukturerade verksamheter. Barnahus bör finnas i alla större kommuner runt hela Sveriges land. Men förskola och skola måste också ha kunskapen att våga se att ett barn som mår dåligt kanske lever i en sådan här situation.

I måndags i förra veckan invigningstalade jag när Sveriges äldsta kvinnojour, tjej- och kvinnojouren Ada i Göteborg, firade 30-årsjubileum med en utställning på stadsbiblioteket. Jouren växte fram under kvinno rörelsens kamp på 70-talet, vilket är ganska typiskt. Den har under hela

sin existens kombinerat att ge stöd och skydd till utsatta kvinnor och barn med att sprida kunskap och jobba opinionsbildande.

När jouten firade 25-årsjubileum var det 400 kvinnor som hade deltagit i jobbet under årens lopp. Nu är de ännu fler. Från början hade man det jättetufft att få pengar. Vartefter åren har gått har man fått mer pengar från kommunen och kan liksom de andra kvinnojourerna i Göteborg nu ha anställd personal och bra lokaler och driva en verksamhet. Men det finns naturligtvis mycket mer man kan önska sig. Här finns också ett kriscenter för kvinnor och ett kriscenter för män.

Men kvinnorna på Ada liksom på alla kvinnojourer som jag har träffat på är oändligt trötta på projektpengar. I många kommuner vet man inte om man klarar nästa år. Man har inte möjlighet att ha någon heltidsanställd. I några kommuner finns inga jourer alls – detta trots att kvinnojourerna under en lång rad av år har gjort ett ovärderligt arbete. De har många gånger tagit ett ansvar som kommuner och stat borde ta.

Därför tycker vi att det saknas en del i handlingsplanen, nämligen att ge en långsiktig finansiering och ta ett ansvar för kvinnojourernas arbete. De ska kunna överleva ekonomiskt och inte behöva ägna så mycket tid åt sin finansiering. De ska i stället kunna ägna sin tid åt det som de gör så oändligt bra – att ge stöd till våldsutsatta kvinnor och barn.

Anf. 4 ESABELLE DINGIZIAN (mp):

Fru talman! Också jag vill välkomna ministern hit i dag.

Handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor som regeringen presenterade i höstas är en efterlängtd uppföljning av kvinnofridspropositionen som antogs av riksdagen 1998.

I propositionen kunde man läsa: ”Mot bakgrund att mäns våld mot kvinnor är så nära förknippat med föreställningar om kvinnors och mäns olika roller i samhället och bristande jämställdhet kan det inte förklaras på samma sätt som annan våldsbrottslighet. Kunskap om detta är omistligt om våldet mot kvinnor ska kunna bekämpas på ett effektivt sätt.”

Fru talman! I kvinnofridspropositionen underströks således att mäns våld mot kvinnor måste ses i ljuset av det ojämställda samhälle vi lever i och att mäns våld mot kvinnor då blir det yttersta uttrycket för denna maktordning. Detta kallas för könsmaktsförståelsen.

Det är för Miljöpartiet en självklarhet att när man bekämpar ett problem måste man förstå vad man bekämpar och orsaken till problemet. Utan denna kunskap blir arbetet man lägger ned ett slag i luften.

Fru talman! En majoritet i utskottet och regeringen har uttryckt att begreppet könsmaktsförståelse inte ska användas i handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor eftersom det finns många tolkningar av begreppet. En majoritet i utskottet presenterar att arbetet ska utgå från ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv samt från ett jämställdhetsperspektiv.

Det är för väl att den borgerliga majoriteten åtminstone väljer att ha ett jämställdhetsperspektiv på frågan om mäns våld mot kvinnor. Men att rada upp samhällliga områden dit kvinnor utsatta för mäns våld vänder sig ger inget perspektiv att arbeta utifrån. Det förklarar inte så mycket, och framför allt ger det oss inga verktyg. Det gäller för regeringen och den borgerliga majoriteten i riksdagen att skilja på päron och äpplen.

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Fru talman! Det är inte minst viktigt att ha förståelse för våldets grunder för att Sveriges myndigheter och organisationer som får uppdrag från regeringen ska få en klar och tydlig uppfattning om hur våldet ska bekämpas och hur dessa kvinnor ska bemötas. Att inte låta könsmaktsförståelsen styra arbetet riskerar att försvåra samverkan mellan myndigheterna och i slutändan missgynna kvinnor som söker stöd.

Utskottet skriver att kvinnor och män ska ha samma möjligheter till kroppslig integritet, och det är en mycket viktig fråga för jämställdhetsarbetet. Det faktum att åtta av tio våldtäkter mot kvinnor äger rum i nära relationer är en tydlig signal till lagstiftaren att vi har ett problem. Dagens våldtäktslag, som fokuserar på att våldtäkten sker i en överfallssituation, är förlegad och har ingen relevans.

Min fråga till regeringen är: När ska lagen ändras? När ska kvinnor äntligen i lagen få åtnjuta full rätt till sin kroppsliga integritet och sin sexuella självbestämmanderätt?

Fru talman! Att ha en feministisk förståelse av våldets orsak ger oss verktyg och är grunden för att kunna bekämpa våldet innan det uppkommer. Avsaknaden av ett genomtänkt förebyggande arbete som ett led i att förhindra våldets uppkomst är en stor brist i regeringens handlingsplan. Det är anmärkningsvärt eftersom det förebyggande arbetet borde vara ett huvudfokus i arbetet mot mäns våld. Strålkastarljuset måste riktas mot män i det förebyggande arbetet. Det är en stor brist i handlingsplanen att inga satsningar görs på män som inte nödvändigtvis slagit en kvinna men som känner ett behov av att prata om sin könsroll, manliga sexualitet och beteendemönster.

Män och unga killar som har ett aggressivt beteende gentemot både kvinnor och män måste få hjälp för sin destruktiva livsstil. Det finns i dag några få professionella mansmottagningar. Miljöpartiet vill att sådana professionella manscentrum inrättas i hela landet.

Vi anser även att det är dags att lyfta upp frågan om en regeringsledd arbetsgrupp om mansrollen och jämställdhet. Könsstereotypa föreställningar om manligt och kvinnligt utgör hinder i ett feministiskt arbete för jämställdhet. Regeringen måste ta sitt ansvar och verkställa den förra regeringens förslag om inrättande av en sådan grupp för ett aktivt förebyggande arbete för jämställdhet i Sverige.

Fru talman! Jag har det senaste året besökt ett dussintal kvinnojourer i landet som alla vittnar om samma sak. Det tilldelas inte tillräckligt med medel för att de ska kunna genomföra ett bra arbete. Frågan vi har är: Ska staten med varm hand överlämna allt stödarbete för kvinnor och barn utsatta för mäns våld till kvinnojourer? Eller ska samhällets myndigheter och kommuner ta sitt fulla ansvar för de kvinnor som utsätts för våld?

Fru talman! Jag har talat med företrädare för kommuner och landsting och förstått att det inte bara är kunskap som saknas, utan intresset för frågan är mycket litet. Flera av de kommuner som jag har besökt har ingen egen verksamhet, utan det tunga ansvaret hamnar hos de ideella kvinnojourerna. Det är mycket allvarligt att läget i allt fler kommuner är sådant att man inte ägnar sig åt aktivt arbete för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

Det har proklamerats stort och brett att numera ska kommunerna enligt socialtjänstlagen ge stöd till kvinnor utsatta för våld i nära relationer. I själva verket vet varje kommun i landet att ansvaret fortfarande inte är

absolut eftersom socialtjänstlagens 5 kap. 11 § säger att kommunerna särskilt ska *beakta* kvinnor som är våldutsatta och att dessa kan vara i behov av stöd och hjälp. I stället borde man gå på utredningens förslag att socialnämnden vid behov *ska* ge stöd och inte öppna för ett beaktande där kommunerna kan bortse från sitt ansvar.

Miljöpartiet anser att socialtjänstlagen behöver göras absolut och inte, som med dagens lagformulering, fortfarande ge möjlighet att förhandla bort detta.

Fru talman! Vi måste sätta fokus på de kvinnor som så lätt annars osynliggörs. Jag pratar bland annat om kvinnor utsatta för mäns våld som har en funktionsnedsättning eller missbruk.

Utsattheten hos kvinnor med funktionsnedsättning är förstärkt på grund av att de i högre grad är beroende av någon annan och på grund av att våldet riktas mot själva funktionshindret. Det krävs särskilda insatser och åtgärder för att komma till rätta med det problemet. Jag förespråkar ett ökat stöd till handikapporganisationer som arbetar med mäns våld mot kvinnor, och jag förväntar mig att regeringen tittar särskilt på detta.

Fru talman! Enligt Mobilisering mot narkotika är det mycket vanligt att missbrukande kvinnor utsätts för våld. Miljöpartiet anser att våld mot kvinnor som missbrukar och deras behov av stöd inte uppmärksammas tillräckligt. Det gäller inte minst i regeringens handlingsplan. Vi får inte låta missbrukande kvinnor förpassas till en diskussion om missbruksproblem när mäns våld mot kvinnor är en fråga om kvinnofrid och inte avhängigt missbruket. Jag föreslår att staten tar ett särskilt ansvar för dessa utsatta kvinnor och inrättar resursjourer med kompetens att ta emot kvinnor med missbruk eller psykisk funktionsnedsättning.

Till sist anser jag att det är mycket viktigt att HBT-personer som utsätts för våld i nära relationer får tillbörligt stöd av staten och samhället. Det krävs ökade satsningar på det arbete som RFSL bedriver med jourverksamhet för HBT-personer. Det är även viktigt att samhället tillägnar sig den kunskap som RFSL besitter.

Jag står bakom alla Miljöpartiets reservationer men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservation 1, som vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, och reservation 9 och 38.

Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att, som ordförande i det sammansatta justitie- och socialutskottet, tacka utskottskolleger och personal vid kansliet för ett gott samarbete i beredningen av regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Vi har granskat regeringens förslag och behandlat ganska många motioner. Vi har genomfört en öppen utfrågning, och i dag presenterar vi vårt betänkande.

Fru talman! De senaste veckorna har inte bara människorna i Stjärnsund, hemma i Falun och i Dalarna deltagit i den förtvivlan och sorg som uppstod när det stod klart att det råa, förfärliga våldet bragt tioåriga Engla om livet. Vi fick samtidigt bilden av vad som hände när Pernilla dödades för ett antal år sedan. Detta är vansinnesdåd som släckt liv för två unga människor. Vi tänker nog alla med stort medlidande på de närstående i de aktuella fallen.

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samkönade relationer*

Över hela vårt land tror jag att beslutsamheten är större än någonsin att våldet, oavsett om det är fysiskt eller psykiskt, aldrig kan accepteras utan med kraft och beslutsamhet ska bekämpas. Vad ger en människa rätt att skada en annan människa och kränka hennes integritet? Inget, absolut inget!

Fru talman! I regeringens handlingsplan redovisas ett mycket ambitiöst arbete för hur mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samskönade relationer ska bekämpas. Mäns våld mot kvinnor är ytterst en fråga om jämställdhet och kvinnors mänskliga rättigheter. En sådan konkret och omfattande satsning inom jämställdhetsområdet har inte gjorts på decennier.

Med handlingsplanen får vi för första gången en samlad strategi för att bekämpa våld i nära relationer, och dessutom görs kraftfulla ekonomiska insatser. Handlingsplanen består av inte mindre än 56 konkreta åtgärder inom sex definierade områden: ökat skydd och stöd till våldsutsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare, ökad samverkan och ökade kunskaper. Insatserna vänder sig till både offren och förövarna, och det är viktigt. Målet är ju att våldet inte ska begås över huvud taget.

Listan på konkreta åtgärder är lång: Socialtjänstlagen är skärpt, och en kvalitetssäkrad och skärpt tillsyn är aviserad inom socialtjänsten. Det blir ökade resurser till kvinnojourer. Sjukvårdens omhändertagande av sexualbrottsoffer förbättras. Personal inom fritidsverksamhet, socialtjänst och skola ska erbjudas utbildningar och så vidare.

I september 2007 arrangerade socialutskottet en öppen utfrågning om våldet mot äldre, som enligt forskningen tyvärr förekommer i alltför hög utsträckning främst i hemmiljöer och inom vården. Dessutom är det så att många äldre känner en otrygghet att vistas ute i samhället.

I handlingsplanen finns det en rad generella åtgärder som definitivt riktas till även målgruppen äldre kvinnor. Dessutom pågår det en rad omfattande insatser från regeringens sida för att lyfta fram och vidta åtgärder. Vi som tog initiativ till den öppna utfrågningen är för egen del i varje fall mycket nöjda med det arbete som pågår, men inte tillräckligt nöjda för att inte gå vidare.

Insatserna som är riktade också till kvinnor med funktionsnedsättning är också motiverade. Det är bara att läsa åtgärderna, främst nr 12 och 13. Men också på en rad andra områden ser vi att vi här har insatser som är nödvändiga och som är på gång.

Regeringen avsätter drygt 800 miljoner under mandatperioden för att genomföra handlingsplanen.

Och tyvärr är det så att det finns alldeles för många exempel på att handlingsplanen och ett intensifierat arbete behövs. Inte mindre än 26 000 kvinnor anmälde år 2006 att de blivit misshandlade av en bekant gärningsman, ofta sambo eller make. För många kvinnor är den farligaste platsen det egna hemmet. Mellan 100 000 och 190 000 flickor och pojkar bevittnar våld i hemmet. Upp till ett par tusen flickor och kvinnor beräknas vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns studier som visar att homosexuella personer avstår från att polisanmäla våld från en närstående eftersom man inte tror sig kunna få hjälp. Vi vet också att det finns ett stort mörkertal bakom alla dessa siffror.

Så här ska vi inte ha det. Så här vill ingen ha det. Därför är alliansregeringens arbete på det här området så efterlängtat, så välbehövligt och så välkommet.

När regeringen återkommer till riksdagen år 2010 med en redovisning vill vi självfallet höra att arbetet har gett resultat: att de som slår kunnat bryta sitt våldsbeteende och att fler kvinnor, barn och män kan sova lugnt om natten.

Fru talman! Utskottsmajoriteten står, som jag sade inledningsvis, bakom handlingsplanen. Vi konstaterar att alliansregeringens arbete på området sammantaget utgör en kraftfull höjning av de konkreta insatserna inom en lång rad samhällsområden för att bekämpa våld i nära relationer.

Vi delar uppfattningen att Sveriges åtaganden inom ramen för FN:s och Europarådets arbete är en viktig utgångspunkt för de insatser som bör göras. Utskottsmajoriteten lyfter särskilt fram barnperspektivet.

Vi ser positivt på att det hedersrelaterade våldet och förtrycket tas upp i handlingsplanen och konstaterar uppdragen till länsstyrelserna, Rikspolisstyrelsen, NCK, uppbyggnaden av en virtuell ungdomsmottagning och tjejjour på Internet.

Det är även bra att handlingsplanen omfattar HBT-personer som utsatts för våld av sin partner eller på annat sätt. Alla ska självfallet ha tillgång till ett likvärdigt skydd, stöd och hjälp utifrån sin utsatthet, oavsett sexuell läggning.

Utskottsmajoriteten instämmer med regeringens uppfattning att det är statens och kommunernas ansvar att tillgodose de våldsutsattas behov av stöd och skydd och att frivilligorganisationerna, kvinno- och brottsofferjourer med flera utgör ett ovärderligt komplement till de offentliga verksamheterna. Det är verkligen glädjande att allt det arbete som olika ideella krafter gör synliggörs och satsas på. Behovet av samverkan på det internationella området i Nordiska rådet, EU och FN lyfts fram, och det är bra.

Fru talman! Naturligtvis är jag mycket glad över uppslutningen kring huvuddragen i handlingsplanen. Samtidigt saknar jag nya och spännande förslag från oppositionen. Det är enligt min uppfattning inte särskilt upphetsande reservationer som vi har fått ta del av. Mycket av innehållet i reservationerna finns redan med i handlingsplanen och/eller utskottets ställningstaganden. Det är lite av krusningar på ytan.

Jag väljer dock, som den positiva person jag är, att glädja mig åt att det i sak finns en stor uppslutning för handlingsplanen och ett stort engagemang för att göra någonting åt våldet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lars-Ivar Ericson och Mildred Thulin (båda c) samt Inge Garstedt (m).

(ANDRE VICE TALMANNEN: Ni är inte tvungna att använda de två minuterna i varje replik i replikskiftena. Jag vädjar till er att hålla igen lite. Det beror på att statsrådet inte kan vara med efter klockan två. Det blir lite knappt om tid om ni vill replikera på statsrådet senare.)

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Anf. 6 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Det som är bra med handlingsplanen är att den tar upp både våld i samskönade relationer och hedersrelaterat våld. Jag kan känna att det vore lite klädsamt att inte tro att arbetet med mäns våld mot kvinnor startar här med denna handlingsplan. Frågan har funnits i flera år. Det har funnits ett nationellt kvinnoråd som har gett ut en mängd skrifter, bland annat om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning och våld i samskönade relationer. Dessa frågor kan inte längre hittas på regeringens kvinnofridsportal. De är tydligen bortrensade. Det vore bra om de kunde läggas dit igen. Det är inte så lätt att hitta alla områden som har lyfts fram. Lagstiftningen har skärpts och stödet har ökat.

Jag tänkte ta upp frågan om våld mot äldre kvinnor. Vore det inte lika klädsamt att erkänna att ni missade den frågan? Jag skulle vilja be Kenneth Johansson precisera de generella åtgärder som direkt har riktat sig till frågan om våld mot äldre kvinnor. Jag tror att vi egentligen är överens om att personal inom äldreomsorgen också behöver den utbildning som vi nu diskuterar att personalen inom området för funktionshinder ska få.

Jag tänkte också ta upp frågan om kvinnor med funktionsnedsättning. Kenneth Johansson, Carina Hägg och jag tog emot den rapport som innehöll denna beskrivning. Jag skulle vilja höra att vi kan bli överens om att aldrig mer osynliggöra kvinnor med funktionsnedsättning. Vi ska se till att vi säger kvinnor med funktionsnedsättning – inte funktionshindrade. Vi ska hjälpa de kvinnor som slåss för att synliggöra mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. Området får inte tabubeläggas utan göras synligt. Det är först då vi faktiskt kan ge stöd och motverka våldet.

Anf. 7 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet och Eva Olofsson säger att arbetet inte startar här. Nej! Jag och många andra har i flera år varit med i arbetet med dessa frågor. Jag tillhör ett parti som har arbetat med frågorna i många år, och många andra partier har gjort det också.

Poängen är att det är första gången vi har en samlad strategi för att bekämpa våld i nära relationer, presenterat på det sätt som sker i dag. Det har inte de regeringar som Eva Olofssons parti tidigare har hyllat och applåderat klarat. Nu gör vi detta, och vi ser det som något positivt. Jag hoppas att vi kan enas om det.

Det är alldeles uppenbart att det finns en rad förslag som rör gruppen äldre kvinnor. Det finns generella förslag som handlar om uppdrag till Socialstyrelsen för bättre kunskapsstöd. Det handlar om tillsynen. Det handlar om uppdrag till IMS vid Socialstyrelsen, det vill säga att kvalitetssäkra olika bedömningsinstrument. Det handlar om uppdrag till Socialstyrelsen att utvärdera. Dessutom finns i ett annat sammanhang ett arbete som riktar sig mot att ta fram nya föreskrifter för tillämpning av lex Sarah, en handbok och information för att underlätta tillämpningen och en satsning på anhörigstödet. Det är mycket viktigt i det preventiva arbetet. Sammantaget görs kraftfulla insatser – dock inte tillräckliga när det gäller arbetet för att bekämpa våld mot äldre kvinnor.

När det gäller funktionshindrade och personer med funktionsnedsättning ska vi självklart inte osynliggöra dem. Jag anser att vi i detta material inte osynliggör dem.

Anf. 8 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Vi borde vara överens om att det borde finnas en ruta som heter "Åtgärder". I åtgärdsprogrammet framgår det klart och tydligt när det gäller mäns våld mot kvinnor att kunskapsområdet ska öka bland personalen i äldreomsorgen. Det vore klädsamt om man kunde säga att man faktiskt har missat detta.

Sedan var det frågan om kvinnor med funktionsnedsättning. Jag har pratat med kvinnor i Forum – Kvinnor och Funktionshinder. De har drivit frågorna mest. De har fått kämpa mycket, och de kämpar fortfarande mycket för att mäns våld mot kvinnor ska bli en självklar intressepolitisk fråga bland handikappfrågor. Den är inte det i dag. Man pratar hellre om våld mot funktionshindrade eller funktionshindrade kvinnor och män. Frågan anses fortfarande vara kontroversiell. Vi ska vara medvetna om detta. När vi skriver in att handikapporganisationerna ska jobba med frågan, men inte kan skriva att det handlar om detta, har vi varit med och osynliggjort funktionshindrade kvinnors kön. De blir så ofta osynliggjorda.

Det som också kommer fram är att det naturligtvis inte räcker med utbildning. Ofta har man ingenstans att vända sig. Det finns ingen tillgänglig information. Kvinnojourer, både kommunala och andra, är långt ifrån alltid tillgängliga. Färdtjänsten slutar gå, eller man ska ringa en timme innan om man inte själv kan förflytta sig. Sjukvården kanske har kommit på att prata enskilt med kvinnan eller mannen när det finns misstanke om att något har hänt när det kommer in en skadad kvinna. Men om det kommer in en kvinna med funktionsnedsättning blir man ofta lite orolig och tycker att det är bra att den närstående tar hand om kvinnan och förutsätter att det är funktionshindret som har gjort att hon har skadat sig. Det behövs ökade kunskaper på många områden för att de ska få det stöd de kan få.

Anf. 9 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Det pågår redan ett arbete i en utredning om yrkeskrav för personalen i äldreomsorgen. Där ingår detta som en viktig del.

Sedan var det återigen frågan om personer med funktionsnedsättning. För varje gång Eva Olofsson upprepar att handlingsplanen osynliggör bidrar hon till det. Det vore bättre om Eva Olofsson hjälpte till att tala om att det inte är fråga om det. Det är fråga om att alla, inklusive personer med funktionsnedsättning, självklart ska ha rätt till skydd. På s. 42 framgår under Åtgärd 13 utskottets bedömning att det handlar om funktionshindrade kvinnor. Man kan välja att måla f-n på väggen eller man kan välja att hjälpa till att bidra till att vi inte ska osynliggöra denna grupp av kvinnor. De har behov av stöd.

Anf. 10 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Det här betänkandet är viktigt, vilket naturligtvis ni också tycker. Det är viktigt att vi alla förstår vad som står i betänkandet. Jag måste erkänna att jag inte riktigt förstår vad ni menar med att utgångspunkten för arbetet presenteras av en majoritet med ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv samt ett jämställdhetsperspektiv.

Jag vill gärna ge Kenneth Johansson en möjlighet att verkligen förklara vad detta betyder. Det här är ändå ett redskap för våra myndigheter, för alla människor som jobbar med dessa frågor, att förstå vad detta betyder. Är det här för er ett alternativ till att inte ha könsmaktsförståelse?

Anf. 11 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Nej! Om Esabelle Dingizian har läst betänkandet på rätt sätt ser hon att det finns tydligt beskrivet. Det står beskrivet att integrations- och jämställdhetsministern, som vi snart kommer att få lyssna till, har valt att icke använda sig av begreppet könsmaktsordning och inte fastna i tolkningar. Det kan finnas många tolkningar. I stället beskriver hon detta som ett uttalat jämställdhetsperspektiv. Hon beskriver också, som framgår på s. 20, att det är fråga om ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv. Jag föreslår att frågan blir konkretiserad av den vi refererar till.

Anf. 12 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Då vill jag fråga Kenneth Johansson vad han själv tycker i den här frågan, varför han själv ställer sig bakom ministrernas förslag att inte ha ett könsmaktsperspektiv i frågan.

Hur förstår Kenneth Johansson våldets uppkomst? Vad är det som gör att kvinnor blir systematiskt utsatta för våld av män i nära relationer? Har Kenneth Johansson någon uppfattning om våldets normaliseringsprocess och vad det innebär när kvinnor möter myndigheterna och försöker, utan att säga att de är våldsutsatta, förklara den situation de befinner sig i? Hur ser Kenneth Johansson på det?

Anf. 13 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Att vi ansluter oss till ministrernas synpunkter beror på att vi tycker att det är kloka synpunkter. Det är kloka synpunkter därför att hela den här handlingsplanen andas att vi nu ska gå till handling, att det nu ska bli åtgärder. Det har varit mycket prat och lite verkstad tidigare, och nu menar vi att det med den här strategin är dags att gå till handling.

För mig är utgångspunkten och utgångsläget alla människors lika rätt och värde. Det handlar om det oavsett vilket kön man har, sexuell läggning eller annat. Det är ett jämställdhetsperspektiv – ett jämställdhetsperspektiv i vardagstappning. Det är tillräckligt för mig för att nu mäta av så att de åtgärder som regeringen avser att genomföra också ska bli resultat.

Anf. 14 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Med all respekt för att fru talmannen är rädd om statsrådets tid vill jag ändå att vi ska få förbehålla oss rätten att föra debatten i kammaren enligt den ordning som vi har. Det är inte vi som har satt upp tiderna, utan det har någon annan gjort.

Man kunde en kort stund när du talade, Kenneth Johansson, bibringas uppfattningen att ingenting hade gjorts tidigare. Men det rättade du i ett av dina inlägg nu, och det var bra. Det var skönt att höra det, för jag undrade just var Kenneth Johansson hade varit alla dessa år – alla de tio år som har gått sedan kvinnofridspropositionen antogs här med lagändring och olika uppdrag till myndigheter.

Vi kan väl vara överens om att det här arbetet är en ständigt pågående process, som inte kommer att avslutas i och med att Kenneth Johansson och jag lämnar riksdagen en gång i tiden. Den kommer att få fortsätta – tyvärr, får jag säga.

Kenneth Johansson var inte särskilt upphetsad över våra reservationer. Nej, det är klart – texterna här är inte sådana att man blir det.

Men vi har i alla fall ett bra förslag, ett så bra förslag att till och med Kenneth Johanssons eget parti förra mandatperioden reserverade sig till förmån för det, nämligen att barn som bevittnar våld borde vara målsägande.

Vi har motionerat om samma fråga nu, och Kenneth Johansson väljer att tillsammans med övriga i alliansen avstyrka förslaget att utreda huruvida barn skulle kunna komma att vara målsägande, med alla de rättigheter som följer med att vara målsägande. Jag skulle vilja att Kenneth Johansson förklarade för oss och alla som lyssnar varför Centerpartiet har ändrat sig.

Anf. 15 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Först och främst är vi överens om att det finns ett pågående arbete, och många av oss har under många år varit engagerade. Jag ger gärna den erkänslan. Vi kommer också att medvetet få fortsätta att jobba, tyvärr – jag instämmer i det.

Det finns en rad olika åtgärder som är på gång och som diskuteras. Även det exempel som Elisebeht Markström tar upp uppfattar jag finns under diskussion, dock icke i form av ett skarpt förslag. Det är någonting som får fortsätta att diskuteras.

Anf. 16 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tack för det, Kenneth Johansson. Det framgår inte av betänkandet, men allt framgår inte av ett betänkande. Det kan pågå arbete som inte syns för oss ännu. Jag är jätteglad att höra det, och jag återkommer förstas i den frågan längre fram, under hösten kanhända.

En annan sådan fråga som jag har gäller grundutbildningen för många yrken, som läkare, socionomer, tandläkare och lärare – jag kan räkna upp en hel rad. Det gjordes redan 1998 en beställning från riksdagen om att man skulle se till att dessa yrkesexamina kompletteras med innehåll som rör just kunskap om mäns våld mot kvinnor, inte minst för att rusta personalen på ett sådant sätt att de har en möjlig chans att klara det mycket svåra arbetet när de kommer ut och ska möta kvinnor och barn som har utsatts för våld.

Det har inte blivit något av med det. Det har gått tio år nu. Det kan jag inte lasta Kenneth Johansson för, men faktum kvarstår att det inte har blivit någonting av det. Vi har påpekat det i många sammanhang. Det gjordes en utredning sedan dess som avlämnades för ett par år sedan med ett svar som inte tyder på att det heller nu kommer kompletteringar.

Utskottets majoritet har valt att beskriva verkligheten med ett undantag. Ni har beskrivit det som att det här ju finns redan, därför att det finns i Uppsala. Det är riktigt. Det är det lysande undantaget, som vi från oppositionen tycker borde få vara en verklighet i alla de utbildningsanstalter och institutioner där de här yrkesgrupperna utbildas. Skulle inte Kenneth Johansson kunna hjälpa till i den dragkampen?

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
sankönade relationer*

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Anf. 17 KENNETH JOHANSSON (c) replik:
Fru talman! Jag lovar att jag ska föra den diskussionen vidare.

Anf. 18 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! När nöden är som störst är hjälpen som närmast. Det är ett ordspråk vi känner igen. Men sådan är inte alltid verkligheten. Alla som är i akut behov av skydd och stöd får inte alltid sina behov vare sig sedda eller tillgodosedda.

Som minister varken kan eller får jag uttala mig om enskilda fall, men ingenting förbjuder mig att oroas, förfäras och ibland gråta över enskilda människors utsatthet. Bakom varje statistik som vi har rätt att kommentera finns nämligen enskilda människor.

Förra året anmäldes över 26 000 fall av misshandel av kvinnor. Varje år mördas i genomsnitt 17 kvinnor av en närstående man. Enligt Brottsförebyggande rådet utgör det polisanmälda våldet bara 20–25 procent av det faktiska våldet. Nästan hälften av alla kvinnor i landet, 46 procent, har någon gång blivit utsatta för våld av en man efter sin 15-årsdag och nästan var tredje kvinna innan hon fyllt 15 år.

Rätten att inte utsättas för våld är en fråga om demokrati och de grundläggande mänskliga rättigheterna. En kvinna som utsätts för våld berövas sina mänskliga rättigheter, och hon förlorar möjligheterna att utöva sin egen makt, att leva sitt liv.

Våld mot kvinnor är också ett problem för demokratin. För den som utsätts för så allvarliga kränkningar som våld i hemmet innebär finns inget utrymme att vara en politisk varelse och arbeta för förändring, vare sig på det individuella planet eller på det samhälleliga planet.

Trots att Sverige kommit långt i utvecklingen för jämställdhet är kvinnors utsatthet fortfarande ett omfattande samhällsproblem och en allvarlig typ av brottslighet. Mäns våld mot kvinnor kostar samhället ungefär 3 miljarder kronor varje år, enligt beräkningar från Socialstyrelsen, och då är detta lågt räknat.

Sedan början av 1990-talet har andelen kvinnor som uppger att de varit utsatta för våld eller hot ökat. Enligt Brottsförebyggande rådet har anmälningsbenägenheten troligen ökat, vilket regeringen huvudsakligen ser som positivt då det innebär att mörkertalet minskar, att medvetenheten om frågan ökar och toleransen av förekomsten av våld minskar. En ökad anmälningsbenägenhet kan också hänga samman med en större tilltro till samhällets insatser. Det går dock inte att utesluta att även det faktiska våldet mot kvinnor har ökat.

Fru talman! Regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samskönade relationer är den första handlingsplan i Sverige som samlar insatserna mot detta våld. Satsningen är historisk såväl till innehåll och omfattning som resursmässigt.

Genom insatserna i handlingsplanen skapar regeringen förutsättningar för att en långsiktig ambitionshöjning inom området genomförs på nationell, regional och lokal nivå av statliga myndigheter, landsting och kommuner, av de aktörer som bär huvudansvaret för frågorna. Även frivilligorganisationerna är en viktig del i helheten, och förutsättningarna för deras arbete förbättras. Ytterst är det kommunernas ansvar att tillse

att våldsutsatta kvinnor och deras barn får den hjälp och det stöd de behöver.

Den särskilda problematiken rörande hedersrelaterat våld och förtryck respektive våld i samkönade relationer lyfts fram. Det finns många likheter men också skillnader mellan mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld respektive våld i samkönade relationer. Likheter handlar bland annat om att våldet till stor del utövas i en nära relation av någon man känner och är beroende av eller i någon bemärkelse har en stark känslomässig relation till. Kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet är viktiga komponenter för att förstå våldets mekanismer i alla dessa tre våldsformer. Skillnaderna kan vara antalet förövare, hotbild, bemötande och normer från omgivande samhälle.

Utöver detta lyfts även särskilt utsatta grupper fram i handlingsplanen, till exempel kvinnor med fysiska och psykiska funktionshinder och kvinnor med missbruk. I handlingsplanen uppmärksammas även att särskild utsatthet kan ha kopplingar till aspekter som ålder och invandrarstatus. Äldre kan vara mer beroende av omgivningen. Unga kvinnor är särskilt utsatta för sexuellt våld, och är man nyligen anländ till Sverige kan bristande kunskaper om samhället och språket eller ett begränsat socialt nätverk ha stor betydelse för ens möjligheter till skydd och stöd om man utsätts för våld.

I handlingsplanen tar regeringen ett brett och långsiktigt grepp om frågorna. Avstampen är den våldsutsatta kvinnans behov av skydd och stöd. Åtgärderna är konkreta och verksamhetsinriktade och omfattar sex olika insatsområden.

1. Ökat skydd och stöd till våldsutsatta. Alla brottsoffer ska bemötas på ett professionellt sätt, oavsett vilka de är eller var i landet de bor. Kommunerna har ett ansvar för att brottsoffer får den hjälp och det stöd som de behöver. Stöd och skydd ska ges och hålla hela vägen, under det första samtalet eller besöket, under den pågående rättsprocessen och därefter.
2. Stärkt förebyggande arbete. Vi behöver ett aktivt och verkningsfullt förebyggande arbete för att motverka att våld utövas eller för att avbryta våld som pågår. Det ska vara ett brett förebyggande arbete som riktar sig till både kvinnor och män, också till dem som inte själva är direkt berörda i sin vardag. Barn och unga är viktiga målgrupper i det förebyggande arbetet. Därför är det angeläget med tidiga insatser i skolan och i andra sammanhang där barn och ungdomar befinner sig.
3. Stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet. Rättskedjan ska fungera effektivt så att brott som begås utreds och lagförs skyndsamt. Straffen för våldsbrott ska vara rimliga och proportionerliga. Samhällets reaktion ska på ett tydligt sätt markera allvaret i den kränkning som sådan brottslighet innebär för offren.
4. Utveckling av insatser riktade till våldsutövare. Ska vi komma till rätta med våldet mot kvinnor måste de män som slår sluta slå. Insatser riktade till män som utövar våld ska utvärderas, utvecklas och kvalitetssäkras. Kvinnors och barns säkerhet ska vara central i all verksamhet riktad till män som utövar våld.

Prot. 2007/08:102
24 april

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samkönade relationer*

5. Ökad samverkan. Ett ökat samarbete inom och mellan myndigheter och andra aktörer som kommer i kontakt med våldsutsatta och förövare är av avgörande betydelse för att utsatta personer ska få den hjälp de behöver. Regelverk och invanda rutiner får inte hindra ett fördjupat samarbete.
6. Ökade kunskaper. Ökade kunskaper är avgörande för alla insatser som görs för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt våld i samskönade relationer. Genom forskning ska kunskaperna på området öka och fördjupas. Genom utbildning ska kompetensen utvecklas hos myndigheter och ideella organisationer som kommer i kontakt med våldsutsatta och förövare.

Fru talman! De 56 åtgärderna innefattar allt från utbildning, informationsspridning och forskning till kompetens- och kvalitetsutveckling inom socialtjänst, polis och åklagarväsen. När det gäller mäns våld mot kvinnor finns insatser riktade till den våldsutsatta kvinnan, barn som bevittnar våld och män som utövar våld. En del åtgärder fokuserar på hedersrelaterat våld eller våld i samskönade relationer specifikt, men flertalet uppdrag syftar till att stärka arbetet mot alla de våldsformer som berörs i handlingsplanen samordnat.

Syftet med handlingsplanen är att i ett sammanhang presentera regeringens arbete och planerade åtgärder för att bekämpa våld mot kvinnor. Syftet är också att beskriva och redovisa hur arbetet ska bedrivas under mandatperioden.

Handlingsplanen omfattar en mängd åtgärder inom fem olika departements politikområden. Handlingsplanen kan ses som en ram för arbetet under mandatperioden. Många av de åtgärder som beskrivs kommer att utvecklas och preciseras efter hand.

Allt förebyggande arbete redovisas inte i handlingsplanen. Allmänt jämställdhetsarbete kan i ett brett perspektiv ses som primärpreventiva insatser för att motverka att våld över huvud taget används. Ett exempel på detta är det statsbidrag som regeringen avsätter för projekt som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

Jämställdhetsbidrag kan sökas för projekt som kan kopplas till regeringens delmål för jämställdhetspolitiken. Delmål 4 syftar till att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Alla åtgärder i handlingsplanen kommer att följas upp, och regeringen avser att under 2010 återkomma till riksdagen med en redovisning av hur arbetet har bedrivits.

(Applåder)

Anf. 19 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Ministern sade att alla har rätt till skydd och stöd. Vi i Vänsterpartiet har med i vår budget och i motioner att kvinnor med pågående missbruk och kvinnor som har allvarligare psykiska problem inte kan använda sig av de kvinnojourer som finns. Man skulle behöva ha kvinnojourer eller verksamheter som är speciellt anpassade till dem. Jag har inte sett något sådant resonemang eller hört om något sådant stöd. Jag ville gärna fråga om ministern tycker att det är en bra idé.

Jag tycker att det är väldigt positivt att samskönade relationer finns med i den här handlingsplanen. Samtidigt är det paradoxalt att Riksför-

bundet för sexuellt likaberättigande, RFSL, som har den enda brottsofferjouren med nationell telefon där man har HBT-kunskap, kunskap om hatbrott och kunskap om våld i samskönade relationer, känner sig oroliga för att den verksamheten inte ska få fortsätta. De är oroliga för att man inte ska platsa in på de ställen där man ska söka pengar, att man måste skilja stödet åt homo- och bisexuella utsatta för hatbrott från stödet när det handlar om samskönat våld.

Om man blir utsatt för samskönat våld och tidigare varit utsatt för hatbrott väcks en massa saker till liv igen, det som hände den gången man blev kränkt och misshandlad på grund av att man var homosexuell. Det vore bra att kunna ha båda kompetenserna.

Så jag vill ställa den frågan: Kan RFSL:s jour känna sig lugn med att man får möjligheter att fortsätta?

Det finns heller inget skyddat boende för till exempel homosexuella män som är utsatta för samskönat våld eller för transpersoner. De kan knappast flytta in på kvinnojourerna. Det är också något jag tycker det vore väldigt viktigt att satsa på.

Anf. 20 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Om jag börjar med kvinnor med missbruksproblem, kanske också kvinnor med funktionshinder, och skyddat boende för dem så påpekar vi i handlingsplanen att det är viktigt att sådana boenden utvecklas och att de finns. Att de här båda grupperna av kvinnor inte kommer in till de befintliga kvinnojourer som finns i dag beror för det första på att det inte finns någon kunskap, för det andra på att lokalerna inte är anpassade för till exempel kvinnor med funktionshinder.

I handlingsplanen påpekar vi att det är viktigt att detta görs. I socialtjänstpropositionen har man också skickat med pengar för att kvinnojourerna ska kunna anpassa sin verksamhet och kunna ta till sig kunskapen för att kunna välkomna dessa båda grupper av kvinnor.

När det gäller HBT-personer och RFSL:s verksamhet behöver de inte oroa sig. Vi har avsatt pengar för att utveckla också deras verksamhet på detta område, för vi inser att de är de enda som har kunskapen att hantera våldsoffer som tillhör HBT-gruppen. Så de behöver inte känna oro.

Anf. 21 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Det tror jag var bra att göra. Jag tycker att det är väldigt viktigt att man tar till vara RFSL:s kunskaper när man nu på det nationella kunskapscentrumet och andra områden, brottsofferjourerna och kvinnojourerna, kanske ska öka HBT-kunskapen, för det är de som har djupkunskapen på det här området.

När det gäller att anpassa kvinnojourerna till kvinnor med olika funktionshinder är det viktigt både med kunskap och med fysisk anpassning. Det behövs resurser. Många jourer finns i lägenheter där det är väldigt svårt att få in en kvinna som är rullstolsburen.

Det finns också kvinnor med andra funktionsnedsättningar – kanske en svårare psykisk funktionsnedsättning, kanske en större intellektuell funktionsnedsättning. Jag tror inte att vi kan sätta dessa kvinnor tillsammans med andra kvinnor och barn på kvinnojourerna. Där tror jag att

man måste sätta i gång ett ordentligt arbete, och det behövs resurser för att ett sådant jobb ska komma i gång.

Jag skulle även vilja fråga ministern om åtgärd 40. Jag var på en hearing – Cecilia Wigström där borta var på samma hearing – om tvångsäktenskap som det manliga nätverket mot hedersrelaterat våld hade i Göteborg med hur många människor som helst från alla som kan vara inblandade i detta.

Den åtgärd jag ser i handlingsplanen handlar om en utredning som presenterades i går. Jag skulle gärna vilja höra om ministern har några andra åtgärder på gång. Vänsterpartiet har motionerat om att det ska vara straffbart för föräldrar att gifta bort minderåriga barn. Våra grannländer har tydliggjort i lagstiftningen när det gäller tvång och hot mot person att tvångsäktenskap är en sådan form av tvång och hot mot person. Det blir normgivande. Jag tycker att det skulle vara väldigt bra om vi kunde flytta fram positionerna när det gäller tvångsäktenskap, för det är våld och våldtäkt att tvingas in i ett äktenskap.

Anf. 22 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Min uppfattning är att tvångsäktenskap ska kriminaliseras. Jag tror inte att det är någon hemlighet. Jag är väldigt glad att den utredning som lagts fram landade där den gjorde när det gäller tvångsäktenskap för barn. Nu säger utredningen en åldersgräns på 16 år, men jag tror att den behöver bli högre. Jag menar att det finns anledning att kriminalisera denna handling, alltså föräldrar som tvångsgifter bort sina döttrar och ibland söner.

För ett tag sedan gav regeringen i uppdrag till Ungdomsstyrelsen att kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap. Som Eva Olofsson känner till är arrangerade äktenskap inte förbjudna, och det finns heller inga utredningar i syfte att förbjuda detta eftersom det med våra internationella kontakter skulle bli mycket svårt att hantera den typen av lag. Jag menar däremot att det är väldigt viktigt att man utreder vad dessa äktenskap egentligen leder till, för jag tror att skillnaden mellan ett tvångsäktenskap och ett arrangerat äktenskap är hårfin. Jag tror att en del av dessa äktenskap leder till väldigt stora problem för de inblandade, och jag vill veta vilken typ av problem det gäller, vad det innebär vid skilsmässor och så vidare.

Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag att återkomma med förslag på hur vi kan förebygga denna typ av äktenskap, så det sker parallella processer. Förutom att kriminalisera tvångsäktenskap kommer vi eventuellt att få veta lite mer om omfattningen och hur det ser ut när det gäller arrangerade äktenskap i vårt land.

Anf. 23 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Förra året sade jämställdhetsministern att satsningarna på jämställdhet skulle få kosta 400 miljoner kronor. Med facit i hand vet vi att större delen av dessa pengar har fått betalas tillbaka på grund av brist på åtgärder. 47 miljoner användes under 2007. Strax över 100 miljoner fick föras över till i år, men resten har fått betalas tillbaka.

Nu återkommer samma minister och säger att den här planen ska få kosta 800 miljoner kronor. Det är två år kvar av mandatperioden. Det finns en rad åtgärder här som säkert kommer att kosta väldigt stora pengar, till exempel inrättandet av ett forskningsprogram. Vi har hört oss för hur det går med inrättandet av detta forskningsprogram. Svaret vi har fått från ministrarnas kansli är att det inte finns något att presentera ännu.

Nu skriver vi april 2008. Då undrar jag: När avser ministern att komma fram med ett forskningsprogram? Vad kommer det att få kosta, och hur kommer ramarna för programmet att se ut?

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Anf. 24 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Det är olika forskningsprogram som ska presenteras. Det ena gäller kvinnors hälsa. Det kostar 30 miljoner per år tre år framåt. Det andra forskningsprogrammet gäller mäns våld mot kvinnor där vi satsar, tror jag, 50 miljoner. Åtgärderna i handlingsplanen bereds en efter en. Det är fem olika departement berörda, och vi försöker som samordningsdepartement följa den beredningsprocess som pågår på de andra departementen. Men tanken är att dessa program ska upprättas, och vi måste också hitta en myndighet som kan hantera programmet och de pengar som behöver fördelas för att forska på detta område.

Forskningsprogrammet bereds alltså, men jag kan inte just nu ge ett datum för exakt när detta kommer i gång.

Anf. 25 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tack för svaret! Vi får vänta och se.

Detta är en av de punkter som vi från oppositionen har kritiserat. Det är väldigt svårt för någon utanför regeringens snävaste krets att kunna följa och se hur dessa 800 miljoner kronor används och när åtgärder kommer i gång.

Vi har också från tre partier efterlyst mer konkreta åtgärder som går att stämna av. Vi har dock inte fått alliansens partier med på detta. Vi har bland annat en motion som säger att det vore lämpligt att regeringen återkommer till riksdagen med en årlig skrivelse på det här området, eftersom det är väldigt svårt för alla och envar utanför riksdagen och utanför Regeringskansliet att följa vad som sker på alla områden, inte bara när det gäller detta handlingsprogram. Det kan gälla för många år framöver men kanske allra helst när regeringen påstår att detta nu kan få kosta 800 miljoner, och vi har en berättigad oro över hur detta ska gå till. Halva mandatperioden har ju gått och inte så mycket har hänt.

En annan sak som jag vill ta upp är kvinnojourernas möjligheter till utvecklingspengar. Förra mandatperioden kunde kvinnojourerna ta del av pengar som länsstyrelserna fördelade, alldeles på egen hand, med en egen ansökan och stå på egna ben och initiera egna projekt, föra utvecklingen framåt och puffa kommunen framför sig. Ville kommunen vara med var det okej; ville de inte kunde kvinnojourerna ändå få pengar.

Den möjligheten har statsrådet tagit ifrån kvinnojourerna, och jag skulle vilja skicka med en önskan om att ändra på den ordningen till nästa ansökningsperiod. Låt kvinnojourerna och brottsofferjourerna vara med i detta mycket viktiga utvecklingsarbete!

Anf. 26 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Fru talman! De olika åtgärderna kostar självklart en summa pengar. Vi har summerat, och vi kommer upp till en summa av 800 miljoner. Varje gång vi presenterar de enskilda förslagen står det vilken myndighet som får uppdraget, vad uppdraget innehåller och vad uppdraget kostar. Detta får Elisebeht Markström finna sig i, för det handlar också om att det för oss är viktigt att kommunicera med allmänheten om varje förslag när det väl kommer. Då är det också intressant att veta exakt vad det kostar.

Att lägga allt i en handlingsplan så att det försvinner i mängden tycker inte jag var en särskilt bra idé, och därför har vi fattat detta beslut.

Vi kommer att återkomma! Varje torsdag fattar regeringen beslut, och Elisebeht kan faktiskt följa dessa beslut på regeringens hemsida. Det går också att ringa till departementet och få information om vad man har fattat beslut om och om vad som är närmast i pipeline. Vi återkommer 2010 med en redovisning av samtliga åtgärder och av hur de har genomförts.

Det finns pengar till kvinnojoursverksamhet. Vi har till och med ökat på pengarna. Kommunerna har fått ytterligare medel för att själva vara med och hjälpa kvinnojourerna att utveckla den verksamhet de bedriver. För mig är det nämligen inte viktigast att just kommunerna bedriver kvinnojoursverksamhet, utan de köper dessa tjänster från dem som gör det, vill göra det och gör det väldigt bra. Eftersom kommunerna ändå är ytterst ansvariga för verksamheterna som kan kontrolleras via länsstyrelserna är det viktigt för mig att samarbetet mellan kommuner och kvinnojoursverksamheterna fungerar bra, och det är därför vi har detta system för bidragsgivning till kvinnojourernas verksamheter.

Anf. 27 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! När ministern inledde sitt arbete med handlingsplanen sade hon vid något möte med Jämställdhetsrådet att hon skulle titta på alla förslag och motioner som funnits tidigare för att kunna väva in dem i handlingsplanen. Jag måste säga att jag tyckte att det var väldigt bra och såg fram emot det.

Men när jag sedan fick se handlingsplanen blev jag lite besviken. Jag syftar bland annat på betänkandet *Slag i luften*, där en utvärdering av kvinnofridspropositionen redovisas. Där fastslog man att något som inte uppfylls var institutionalisering av arbetet med mäns våld. Det fanns alltså inga enheter eller verksamheter som var varaktiga, utan arbetet hade bedrivits utifrån projektidén, det vill säga det fanns inget varaktigt.

Jag skulle gärna vilja höra vad ministern med några ord säger om det. Varför finns det inte någonting om det i handlingsplanen?

Sedan undrar jag återigen om jämställdhetsministern tycker att köns-
maktsperspektivet ska utgöra grund för kampen mot våldet. Vad använder ministern för redskap för att förstå och förhindra våldet? Är det de utgångspunkter jag radade upp innan vill jag gärna veta vad det betyder.

Anf. 28 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Jag måste be om ursäkt, jag missade den första frågan. Jag förstod inte riktigt innehållet i den. Jag svarar på den andra, så får jag återkomma till den första om Esabelle Dingizian kan upprepa den så småningom.

Regeringen har sagt att vi inte använder begreppet könsmaktsordning därför att det finns många olika betydelser av det begreppet. När Esabelle Dingizian beskriver för mig vad det handlar om, det vill säga makt över, underordning och så vidare, håller jag med om det. Vi säger att vi använder oss av FN:s definition. Den handlar också om det. Jag förstår inte riktigt vad vi är oense om, förutom att jag inte vill använda ett begrepp som får väldigt många olika betydelser beroende på vem det är man pratar med.

Jag har i denna talarstol ställt frågan många gånger: Är det några viktiga åtgärder som saknas bara för att regeringen inte använder sig av begreppet könsmaktsordning? Svaren har uteblivit. Jag tror inte att det finns något som egentligen säger att någon viktig åtgärd har uteslutits på grund av att vi inte har använt oss av det begreppet.

Utgångspunkterna visar bara på att denna problematik är väldigt mångfasetterad. Man måste hantera problemen rättsligt och socialt, utifrån hälsoaspekter och inte minst jämställdhetsperspektiv. Därför tar denna handlingsplan ett brett grepp om problematiken. Det är det vi vill visa på. Det är flera olika departement som är berörda, flera olika samhällsområden som måste in och samverka om vi ska kunna komma till rätta med mäns våld mot kvinnor. Det är därför vi använder detta som utgångspunkt.

Anf. 29 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Min första fråga var en mycket viktig fråga, om institutionaliseringen av arbetet, det vill säga att det ska finnas varaktiga verksamheter. Arbetet ska inte bedrivas i projektform.

Sedan frågar ministern vad det är som fattas. Det är väldigt viktigt att våra myndigheter ser i betänkandet att ministern har uttalat att hon tror på att det finns en ordning i samhället som innebär att männen är överordnade kvinnorna. Det är viktigt när man möter den utsatta kvinnan att den förståelsen finns, att det inte är en olyckshändelse att en kvinna blir slagen. Det står inte tydligt i handlingsplanen. Vad ministern gör är att bara hänvisa till någonting. Det har inte använts någon forskning. Ni hänvisar inte alls till någon forskning i handlingsplanen.

Sedan vill jag säga att det förebyggande arbetet är väldigt tunt i handlingsplanen. Det finns ingenting för män som inte har slagit sina kvinnor. Det handlar mest om när det finns en förövare. Jag kan peka ut inrättande av virtuella ungdomsmottagningar och det uppdrag som Ungdomsstyrelsen har fått; det tycker jag är förebyggande arbete. Ingenting annat har jag kunnat utläsa.

Att klippa häckar – jag vill inte säga vad jag tycker om det, att ni har skrivit att ni ska klippa häckar och titta på stadsmiljön. När våldet begås i hemmet, ska man då fokusera på det som händer utanför?

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Anf. 30 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Om man inte från denna handlingsplan kan utläsa att arbetet på detta område måste institutionaliseras och vara långsiktigt har man missat precis det som den handlar om. Här handlar det om uppföljning, utveckling, professionalisering och faktiskt utvärdering av de verksamheter som bedrivs på det här området för att vi ska kunna komma till rätta med detta våld. Det handlar om forskningsprogram för att vi mer långsiktigt ska kunna veta hur man ska hantera dessa problem. Jag kan inte säga mer än att det är precis det som handlingsplanen handlar om.

Ett förslag bland 56 handlar om att den yttre miljön i kommunerna där vi bor också är viktig för att kvinnorna ska känna sig säkra när de är ute. Vi vet att 17 procent av kvinnorna är oroliga för att vara ute, medan det bara är 7 procent av männen. Skulle det frånta allt annat som står i planen, som hanterar just våld i hemmet, all betydelse? Det tycker jag var lite oräddvist sagt. Vi försöker se helhetsperspektivet. Därför tyckte vi att den yttre miljön också var viktig att nämna.

I det här arbetet hoppas jag verkligen att vi kan enas om att mycket görs, men precis som Elisebeht Markström sade tidigare är det en ständigt pågående process. Jag önskar, och det önskar nog alla i denna kammar, att detta skulle vara den enda handlingsplan som behövdes, att år 2010 har vi kommit till rätta med våldet. Det har vi inte gjort. Det krävs ytterligare åtgärder. Oavsett regering hoppas jag verkligen att man ska fortsätta att finansiera de här verksamheterna.

Avslutningsvis vill jag säga att barnahus har kommit upp i debatten några gånger utan att jag har fått frågan. Nu vill jag bara säga att vi precis har fått slutrapporten om de verksamheter som har bedrivits. Resultaten är positiva. Flera fall har kunnat hanteras och handläggas. Rapporten ligger nu till grund för ett vidare beredningsarbete inom Regeringskansliet. Min förhoppning är att det ska finnas barnahus på flera ställen runt om i landet.

(Applåder)

Anf. 31 INGE GARSTEDT (m):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut samt avslag på de yrkanden som har kommit från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Det har sagts att regeringens handlingsplan är bra, men den stärker också kvinnors fri- och rättigheter. Samtidigt har vi konstaterat att det finns mycket kvar att göra, och det kommer med all säkerhet också att göras framöver.

De 56 åtgärder som finns i handlingsplanen berör framför allt sociala frågor och juridiska frågor. Alla åtgärder ska leda till att minska mäns våld mot kvinnor. Önskedrömmen är naturligtvis att våldet totalt skulle försvinna.

Kring ett stort antal av de här åtgärderna råder det total politisk enighet. Det finns inga andra förslag på de punkterna än regeringens. Sedan finns det motioner som vill utveckla det här på olika sätt.

I handlingsplanen går regeringen från ord till handling. Äntligen har vi fått ett samlat regeringsdokument kring kvinnovåldsfrågorna. Det har

saknats tidigare. Den här planen har också väckt stor internationell uppmärksamhet.

Kan någon tänka sig något så bisarrt och så omanligt som att slå, att slå en kvinna, att slå ett barn, att slå över huvud taget? Ändå tror jag att nästan alla kvinnor som sitter i den här salen, kanske männen också, känner någon kvinna som har blivit utsatt för våld, fysiskt eller psykiskt.

Våldet och kränkningarna känner inga gränser. De sker oberoende av ekonomi. De sker i alla grupper i samhället.

Den som utsätter någon annan för övergrepp måste alltid anmälas, för vad händer annars? Ja, vi måste hjälpas åt så att man vågar anmäla, för annars kommer han kanske att döda, han kommer att fortsätta, han kommer att misshandla i nya relationer. Varför säger jag han? Jo, dels för att planen behandlar våldet mot kvinnor, dels för att det oftast är en man som slår.

I samband med tv-serien *Kungamordet* blev det all-time-high i samtal till kvinnofridslinjen. Det var så många som kände att nu vågade de ringa när man visade att det finns överallt i samhället.

Handlingsplanen är uppdelad i sex olika områden: ökat skydd, stärkta förebyggande åtgärder, stärkt kvalitet, utveckling av insatser, ökad samverkan och ökade kunskaper. Och det är många som behöver ökat skydd och stöd. Exakt hur många vet vi inte. Men vi vet, och det har sagts tidigare, att den farligaste platsen för kvinnor inte är ute, utan det är faktiskt i hemmet. Det var 15 000 kvinnor som anmälde misshandel i hemmet 2006, och vi vet att det finns ett jättestort mörkertal.

Bakom varje sådan anmälan finns en mänsklig tragedi. Det handlar alltså om barn, barn som ser, hör och känner våldet som mamman utsätts för. De känner sig totalt maktlösa. Det här sätter djupa spår hos de drabbade barnen.

Under den här mandatperioden sker en jättestor satsning på rättsväsendet över huvud taget. År 2010 ska vi ha 20 000 poliser. Vi hoppas att det ska innebära att det blir färre brott och att fler brott kan utredas. Men det är också viktigt i det här sammanhanget att hela rättskedjan hänger ihop, och det påpekade ju också ministern.

På många håll i landet har polisen nu särskilda familjevårdsenheter, och regeringen har gett i uppdrag att se till att det ska finnas sådana på alla polismyndigheter.

Vad gör regeringen för att kvinnor ska våga anmäla våld och övergrepp? Ja, det ska naturligtvis finnas kunnig personal inom socialtjänsten, sjukvården och rättsväsendet – personal som kan bemöta dem som drabbats på ett professionellt sätt. Polismyndigheten i Skåne har kommit långt och har fått pengar för att bygga upp en nationell modell för hur polisens lokaler och tekniska utrustning kan anpassas för utsatta kvinnors behov och situation, familjevårdsenheter.

Sedan är det så att män som misshandlar eller kränker kvinnor inte alla gånger blir fällda och dömda. Att man inte blir fälld och dömd får inte bero på att polisen och andra har bristande rutiner. Därför är den handbok som jag nu visar väldigt viktig. Den är framplockad för att polis och sjukvård ska kunna samarbeta på ett betydligt bättre sätt. Man ska veta hur man ska göra när en kvinna som har blivit kränkt kommer in. Den behandlar tillvägagångssättet. Det har lett till att samarbetet mellan sjukvård och rättsväsen har blivit väldigt mycket bättre. Det är Nationellt

Prot. 2007/08:102
24 april

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

centrum för kvinnofrid i Uppsala som har uppdraget att sprida kunskapen kring det här. Det är också bra att man nu på det här centrumet känner sig trygg för sin framtid och att det inte längre är nedläggningshotat.

Det finns många uppdrag i handlingsplanen, och jag skulle speciellt vilja nämna två.

Det ena är utredningen beträffande könsstympning. Utredningen har kommit, och man föreslår en längre preskriptionstid. Om utredningens förslag går igenom kommer det att innebära att en kvinna som har blivit utsatt för könsstympning vid 6 års ålder har möjlighet att anmäla det när hon har blivit 18, myndig, och någon kan ställas till svars.

Det andra är utredningen som har kommit nu om tvångsäktenskap. Nya direktiv har också getts för kartläggning av arrangerade äktenskap.

Det finns två saker som jag avslutningsvis skulle vilja ta upp. Det är att utan kvinnoorganisationernas arbete under årtionden och kvinnojournernas arbete under årtionden tror jag att vi aldrig hade stått i den här riksdagen med en handlingsplan och haft en regering som nu har kommit så långt att man går från ord till handling när det gäller att skydda utsatta kvinnor. Men det har varit ett stort, enträget arbete i mer än hundra år bland Sveriges kvinnor. Nu äntligen lyssnar man.

(Applåder)

Anf. 32 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tack, Inge Garstedt! Du tog upp handboken som jag nu norpade från din pulpet, och det var väldigt bra att du gjorde det. NCK eller Nationellt centrum för kvinnofrid har nu tagit fram den här handboken som ska omsättas i praktisk verklighet runt om i landet inom hälso- och sjukvården. Det är väldigt bra uppdrag som nu är genomfört. Bristen är kanhända att handboken handlar om sexualbrottsoffer, vuxna sådana. Det står explicit att handboken rör omhändertagande av vuxna. Det är självklart bra, men jag skulle vilja be Inge Garstedt att ta med sig att NCK bör få i uppdrag att ta fram motsvarande handbok som rör barn som är sexualbrottsoffer, därför att en sådan saknas i dag. Det var bara ett tips.

Sedan har jag en fråga till Inge Garstedt. Jag vet inte om Inge Garstedt personligen har engagerat sig under den förra mandatperioden. Men i justitieutskottet var det en diskussion om huruvida barn skulle komma att betraktas som målsägande i de fall då de har bevittnat våld. Moderaterna tillsammans med Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna drev den frågan och ville verkligen få till stånd en sådan ordning.

Vi har nu motionerat om att man bör utreda huruvida barn skulle kunna komma att betraktas som målsägande, med alla de rättigheter som följer av att vara målsägande och inte bara vara ett vittne som står vid sidan om. Jag ställde tidigare frågan till Kenneth Johansson om han ville vara med i det arbetet och puffa för en sådan utredning. Jag ställer nu samma fråga till Inge Garstedt.

Anf. 33 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Tack, Elisebeht Markström, för frågorna och påpekandet. Jag lovar självfallet att jag ska ta med mig detta om en handbok om barn som utsätts för sexualbrott.

Beträffande den andra frågan om att betrakta barn som målsägare har jag tittat lite på det som skrevs och sadet då. Jag har också pratat lite med dem som då var med. Vad man har sagt är att syftet egentligen var att barn skulle betraktas som brottsoffer. De skulle få möjlighet till skadestånd eller ersättning. Enligt den nya lagstiftningen kan de få ersättning från Brottskadefonden. De kan alltså få brottskadeersättning.

Däremot är jag mycket tveksam till att betrakta barn som målsägare. Då blir det en helt annan situation som blir kolossalt komplicerad för barnet, så det tål nog att funderas åtskilliga varv på. Syftet här var att barnet skulle ses som offer och få möjlighet till ersättning.

Anf. 34 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det var tråkigt att höra. Jag hade hoppats på lite draghjälp från Inge Garstedt i denna fråga.

Nya Zeeland har en lagstiftning som lyder ungefär så här: Att utsätta barn för att bevittna våld av eller mot en närstående är i sig en kriminell handling.

Det betyder att man också kan betrakta barnet som målsägande. Det är något åt det hållet jag fikar efter. Att som vuxen tvinga barn att bevittna våld, vilket kan ske år ut och år in, är i sig ett brott, anser jag. Man utsätter barnet för en kränkning och ett lidande som jag tror jag kan säga kommer att vara livslångt såvida man inte får mycket bra hjälp att så småningom komma över de upplevelserna.

Förra mandatperioden gjordes en del förändringar i precis den riktning som Inge Garstedt talar om med brottskadeersättning. Vi förstärkte socialtjänstens ansvar att påkalla samarbete. Vi skrev in anmälningsplikten i hälso- och sjukvårdslagen, i kriminalvårdslagen och så vidare. Det är en straffskärpningsgrund redan i dag att låta barn bevittna våld.

Men de möjligheter man får och tillskrivs som målsägande, nämligen ett eget målsägandebiträde, kommer barn i dag inte i fråga för.

Barn har ett behov av att berätta. Barn måste bli lyssnade till. Barn kan förhöras. Barn behöver inte uppträda i rättegångssalen. Det vet Inge Garstedt lika väl som jag. Det gör de inte i dag heller. Det går att göra det möjligt för barn att få berätta vad de har varit med om och också få det skadestånd som Inge Garstedt tycker är viktigt och som jag också tycker är viktigt. Jag hade hoppats på ett mer positivt svar, men jag litar på Kenneth Johansson.

Anf. 35 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i nästan allt som Elisebeht Markström säger om barn och barns situation. Men det jag menar tål att funderas vidare på är detta med barn som målsägare, barn som vittne, barn som vittnar mot föräldrar. Det följer mycket med att bli målsägare.

I lagstiftningsarbetet tittar vi på det egna landet, men vi går naturligtvis också ut internationellt och tittar vilka erfarenheter som finns.

Men just nu är min och alliansens inställning denna.

(forts. 7 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

6 § Frågestund

Anf. 36 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag hälsar följande statsråd och ministrar välkomna till dagens frågestund: finansminister Anders Borg, statsrådet Mats Odell, statsrådet Cecilia Malmström, integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni och statsrådet Ewa Björling.

Närvaro vid konstitutionsutskottets utfrågningar

Anf. 37 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Riksdagens främsta kontrollorgan är riksdagens konstitutionsutskott. När riksdagens konstitutionsutskott kallar någon till utskottet för att svara på frågor är det inte bara praxis att man kommer dit, det har aldrig förekommit att man nobbar att komma till utskottet.

Nu har det skett. Ulrika Schenström som ju hade ansvar för regeringens krishantering har nekat till att komma till konstitutionsutskottet. Statsminister Fredrik Reinfeldt har sagt att det riskerar att bli ett spektakel. Statsministern har alltså på ett, tycker jag, mycket allvarligt och snarast förolämpande sätt betecknat den process som är normal i konstitutionsutskottet som ett spektakel. Det är ganska utmanande mot riksdagen.

Min fråga till finansminister Anders Borg är därför: Delar regeringen den uppfattningen även i övrigt att det kan bli ett spektakel om en statssekreterare kommer till konstitutionsutskottet? Alla andra statssekreterare har tidigare valt att komma till utskottet.

Anf. 38 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Regeringen ser naturligtvis KU:s granskningsarbete som viktigt.

I det här fallet kommer statsministern att närvara i KU och svara på frågor i ärendet.

Varken regeringen, statsministern eller någon annan har tagit ställning. Ulrika Schenström har själv valt att inte delta och att svara på frågor skriftligt. Jag kan respektera att hon fattar det beslutet. I övrigt kommer ju granskningen att ske på det sätt som är sedvanligt, och hon kommer att svara på skriftliga frågor.

Anf. 39 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Anders Borg är känd för att aldrig svara på frågor som man ställer. Det finns tre möjligheter för Anders Borg. Antingen kan han säga att han tycker att statsministerns uttalande att det här skulle vara ett spektakel är felaktigt, han kan hålla med statsministern eller också kan han göra som han brukar och inte svara på frågan.

Min fråga var: Delar Anders Borg uppfattningen att det är ett spektakel om före detta statssekreteraren i statsrådsberedningen kommer till utskottet och svarar på frågor?

Vad har Ulrika Schenström att dölja? Har hon något att dölja eftersom hon inte vill komma till utskottet? Alla hennes företrädare har kommit till konstitutionsutskottet. Hon har valt att avstå. Vilken är Anders Borgs uppfattning? Har han någon uppfattning eller gör han som vanligt och svarar inte på frågan?

Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Regeringen ser, liksom riksdagens alla partier, KU-granskningen som något viktigt och centralt. Det gäller naturligtvis alla ärenden. I det här fallet har Schenström valt att fatta ett beslut. Jag kan inte göra annat än respektera att hon har fattat det beslutet. Från regeringens sida kommer vi naturligtvis att på alla sätt delta i KU:s granskning av det här ärendet. Jag föreställer mig att Schenström kommer att svara på de skriftliga frågor som hon får från KU-kansliet och de frågor som utskottet har.

Förbud mot könsdiskriminerande reklam

Anf. 41 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Jämställdhetsministern avfärdar i en artikel i Dagens Industri i dag förslaget om ett förbud mot könsdiskriminerande reklam. Statsrådet menar att ett förbud inte är försvarbart ur ett demokratiperspektiv.

Frågan är vems demokratiska rättigheter som statsrådet försvarar. Det är väl knappast unga tjejers eller kvinnors rätt att slippa bli sexuella objekt. Enligt statsrådet är det oklart om ett förbud mot könsdiskriminerande reklam strider mot yttrande- och tryckfriheten. Enligt utredningen faller skyddet för den näringsidkandes ekonomiska intressen utanför det grundlagsskyddade området. Att statsrådet hänvisar till yttrandefriheten och demokratiaspekten i denna mening anser jag vara befängt.

Jämställdhetsministern menar också att näringslivets självsanering måste bli effektivare när insikten om en förlegad kvinnoosyn ökar.

Min fråga till statsrådet är: Hur ska, enligt statsrådet, näringslivets insikt öka?

Anf. 42 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Det stämmer att regeringen i dag har fattat beslutet att lägga utredningen om förslag om att lagstifta mot könsdiskriminerande reklam till handlingarna eftersom lagstiftningen ligger i en gråzon. Vi menar att det går i strid mot grundlagen.

Om jag trodde att lagen skulle få den effekt som efterfrågas kanske det skulle vara värt att utreda om man ska ändra i grundlagen. Jag håller inte med om att det skulle få den effekten.

I Norge har man en sådan lag. I Finland kan man faktiskt komma åt den här typen av reklam via marknadsföringslagen. Ingen utvärdering har gjorts, men ingenting visar på att reklamen i dessa länder ser annorlunda ut än den i Sverige.

Jag är övertygad om att marknaden inser att det är förlegat att använda sig av sexistisk och könsdiskriminerande reklam i marknadsföringen. Därför tar nu också branschen tag i detta. Nu inrättas en reklamombudsman. Det finns ytterligare förslag i betänkandet som jag är beredd att titta vidare på och bereda. Med opinionsbildning hoppas jag att vi ska komma till rätta med frågan.

Anf. 43 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Det är tydligt att vi inte är överens i den här frågan.

Det grundläggande problemet med den könsdiskriminerande reklamen är inte att den väcker anstöt. I stället för att moralisera över sexualitet och nakna kroppar som vissa människor kan finna stötande, vill jag fokusera på demokratiaspekten. Där vill jag lägga fokus.

Anser statsrådet att det är rimligt att företag fritt tillåts visa upp kvinnors kroppar för att öka konsumtionen av sina varor? Hur demokratiskt är det att halvnakna kvinnokroppar associeras med en köp-slit-och-slängmentalitet? Anser statsrådet att detta är demokrati?

Anf. 44 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Fru talman! Om vi ska göra inskränkningar i yttrande- och tryckfriheten för att sätta stopp för att vissa använder sig av nakna kroppar i marknadsföringen väljer jag i demokratins namn att behålla yttrande- och tryckfriheten. Jag menar att den är viktig också för de flickor som du i det här fallet vill försvara och att inte deras kroppar ska exploateras nakna. Yttrande- och tryckfriheten måste väl ändå väga tyngre. Vi får hitta andra metoder för att komma åt sexistisk könsdiskriminerande reklam.

Åtgärder med anledning av stigande spannmålspriser

Anf. 45 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Cecilia Malmström.

Under senare tid har vi kunnat se en utveckling med stigande världsmarknadspriser på spannmål bland annat. Det leder ju till ökade priser på livsmedel i hela världen.

Det är en utveckling som det finns både positiva och negativa effekter av. Jag tror att det är viktigt att man skapar en långsiktig strategi för att möta detta.

Min fråga är: Hur kan Sverige och EU tillsammans via bland annat biståndet bidra till att skapa förutsättningar för landsbygdsutveckling i fattiga delar av världen för att öka självförsörjningsgraden och minimera risken för svält men också öka säkerhetsläget i hela världen?

Anf. 46 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är en oerhört viktig och komplicerad fråga. Precis som frågeställaren säger finns det många orsaker till detta. Å ena sidan är det positivt för många i Europa att priserna stiger eftersom man får bättre betalt för sina varor. Å andra sidan drabbar det kortsiktigt väldigt många fattiga människor runt om i världen, vilket är en tragedi.

På regeringssammanträdet förra veckan bestämdes att Sverige ska anslå ytterligare 70 miljoner till FN:s livsmedelsprogram för att på kort sikt avhjälpa nöden. Precis som Claes Västerteg säger är det långsiktiga insatser som behövs så man behöver se detta i ett stort perspektiv.

Det handlar om möjligheten för de livsmedelsodlande bönderna runt om i världen att anpassa sitt jordbruk så att de kan bli mer konkurrenskraftiga och om att ge dem förutsättningar för detta. Där krävs det en samstämmighet i politiken när det gäller handelspolitiken och biståndspolitikerna och när det gäller förändringen av EU:s egen jordbrukspolitik.

Det är en långsiktig fråga men som man diskuterar väldigt mycket inom EU just nu och som finns på dagordningen kortsiktigt. Men den har också funnits på dagordningen under en längre tid innan det blev så akut när det gäller priserna.

Anf. 47 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket positivt att höra att det nu ges en möjlighet att möta den akuta krisen både från Sveriges sida och från EU:s sida. Det centrala är att man ser den möjlighet som detta ger för att människor i fattigare delar av världen själva ska kunna skapa sig en inkomst. Där kan Sverige och EU spela en oerhört viktig roll för att ligga i framkant och driva den utvecklingen. Jag ser fram emot det arbete som kommer att ske i framtiden för att skapa en strategi för denna situation.

Anf. 48 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Fru talman! Precis som Claes Västerteg säger och som jag själv var inne på är detta en prioritering för Sverige, och det är den inriktning som Sida jobbar med. Det pågår också en diskussion – både handelsministern och biståndministern kan säkert vittna om detta – om hur man ska kunna anpassa EU:s biståndspolitik så att den är i bättre samstämmighet med EU:s andra politikområden. Det handlar om att ge människor möjligheter att själva öka sin produktivitet och att själva förbättra sina arbetsmetoder så att de faktiskt kan dra nytta av situationen med höga livsmedelspriser som säkert kommer att vara under ganska lång tid.

Det kräver kortsiktiga insatser, men det kräver framför allt en långsiktig planering. Den diskussionen är Sverige mycket pådrivande i på EU-nivå.

Stöd till export av svenska dataspel

Anf. 49 CAMILLA LINDBERG (fp):

Fru talman! Dataspel är kul tycker jag och många med mig. Men det är inte bara en trevlig underhållning utan även en stor exportvara.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Ewa Björling om hon har några planer på att stödja exporten av svenska dataspel.

I dag överstiger värdet på svensk export av dataspel värdet på till exempel musikexporten. Redan i dag har vi många duktiga spelutvecklare i Sverige som ligger högt upp på försäljningslistorna runt om i världen. Jag kan till exempel nämna Starbreeze som legat etta på listorna i både USA och Storbritannien med sina spel.

Jag tror inte att spelutvecklare behöver ha statliga subventioner. Men jag tror att många av dem skulle ha nytta av stöd från Regeringskansliet, utlandsmyndigheter och statsråd för att skapa ytterligare kontakter och en ställning på den utländska marknaden.

Skulle statsrådet vara beredd att överväga ett sådant stöd, eller finns det kanske till och med ett pågående arbete med dessa frågor?

Anf. 50 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag ska börja med att svara att vi inte stöder specifika områden inom exporten. Det är precis den inriktningen som vi inte ska ha, utan vi vill hellre se att det är en marknad som styr vilka områden som vi ska profilera. Men det är oerhört intressant att det nu finns andra områden än de traditionella exportprofiler som vi tidigare har sett. Traditionellt har det varit IT, telekom, högteknologi och miljöteknik. Vi behöver verkligen bredda vår exportprofil. Detta är därför naturligtvis ett oerhört intressant område.

Jag kan kortfattat nämna att när jag reste i Japan i förra veckan var jag också med och promotade svensk musikexport. Vi försöker alltså att bredda profilen.

Anf. 51 CAMILLA LINDBERG (fp):

Fru talman! Jag hoppas att statsrådet kan promota dataspel lite grann på nästa resa.

Anf. 52 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Vi ser hur exporten inom hela upplevelseindustrin ökar. Det handlar om mat, design, mode, data och musik. Naturligtvis är det alla statsråds uppgift att vara med och promota detta också när man befinner sig utomlands.

Vi har också inlett ett arbete tillsammans med kulturministern där vi försöker länka samman detta på ett sådant sätt att vi, när vi finns ute i världen, ser om det också finns ytterligare något moment som vi kan vara med och stödja, bland annat inom kultur men också inom upplevelseindustrin.

Jämställdhetsplaner

Anf. 53 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Lika lön för lika och likvärdigt arbete är en självklarhet tycker nog många. Men så ser det inte ut i samhället. Tyvärr finns det väldigt stora skillnader när det gäller hur mycket betalt man får för samma jobb om man är man eller kvinna, och där kvinnorna till största delen är förlorarna. Det är också väldigt tydligt att man inom kvinnodominerade yrken har sämre betalt än inom andra yrken i Sverige.

Ett av de verktyg som vi politiker har är att se till att man sätter upp handlingsplaner och jämställdhetsplaner på arbetsplatserna för att man ska gå igenom och få bort de könsrelaterade löneskillnader som kan finnas. Det har varit ett ganska effektivt arbete som har tagit lång tid för JämO att arbeta med och lära ut de olika sätt som finns. Tyvärr ska man nu ta bort detta. I stället för att företagen ska göra det varje år ska de nu bara behöva göra det vart tredje år. Det ska dessutom bara gälla företag med mer än 25 anställda.

Vilka signaler ger detta för den viktiga frågan om löneskillnader?

Anf. 54 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Fru talman! Vilka signaler sänder vi genom att ändra periodiseringen på ett sådant sätt att handlingsplaner ska upprättas vart tredje år i stället för varje år?

Alla är fortfarande skyldiga att arbeta med aktiva åtgärder. Vi kommer att fortsätta att ha en diskrimineringsombudsman som när som helst kan slå ned på en arbetsplats och i så fall följa upp det arbete som sker där. När som helst kan en medarbetare anmäla att arbetsplatsen inte lever upp till lagen när det gäller jämställdhet.

Jag vet därför inte om själva upprättandet av planer är det allra viktigaste i arbetet för jämställdhet. Det viktigaste är att arbetsgivare ska vara intresserade av att skapa jämställda arbetsplatser där det råder lika-behandling. Det framgår fortfarande i lagen att man ska leva upp till detta genom aktiva åtgärder.

Anf. 55 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag tackar jämställdhetsministern för svaret.

Men är det ändå inte så att det är just detta att man ska ta fram handlingsplaner varje år som gör att arbetsgivaren uppmärksammas på detta och som gör att medarbetarna på arbetsplatserna uppmärksammas på problematiken och diskuterar frågan? Att man ska göra detta bara vart tredje år gör att signalen från regeringen är att detta inte är någon viktig fråga och att man inte behöver uppmärksamma detta lika mycket som hittills. Effekten av det kan bli att arbetet med att få bort de könsrelaterade löneskillnaderna på arbetsplatserna blir sämre och försvåras. Det är den signalen som regeringen ger. Jag tror att det långsiktigt är en väldigt stor nackdel om det blir på det sättet.

De argument som jämställdhetsministern lyfter fram är att det nog kommer att hända ändå. Det är det som har varit problemet, nämligen att det inte händer av sig självt. Vi måste ha vissa styrmedel och hjälpa företagen att bli bättre på detta.

Anf. 56 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Fru talman! När det gäller specifikt lönekartläggningar håller jag inte med om Ulf Holms beskrivning av hur arbetsgivaren eventuellt ska göra eller inte göra. Redan med dagens lag är det så att när man hittar dessa oförklarliga löneskillnader ska man skyndsamt korrigera dem, dock inom tre år. Man har alltså tre år på sig att korrigera dessa löneskillnader. Då

blir det väldigt konstigt om korrigeringsstiden är tre år men att man ser över detta varje år. Det finns ingen logik i detta.

Jag skulle i så fall säga följande: Låt oss säga att man får korrigera dessa inom ett år och att man sedan gör en ny lönekartläggning.

Detta ska nu utvärderas eftersom jag är intresserad av att dessa aktiva åtgärder ska gälla alla diskrimineringsgrunder. Jag avser att återkomma efter utvärderingen med vilka aktiva åtgärder som fungerar, vilka metoder som är bäst och vilka som vi ska utvidga. Där finns det i så fall anledning att återkomma till periodiseringar, där kartläggningen och korrigeringen går ihop.

I dag har jag gjort ändringen att man ska kartlägga vart tredje år för att korrigeringen också ska ske inom tre år.

Skattesänkning för pensionärer

Anf. 57 LAILA BJURLING (s):

Fru talman! Jag har en fråga till finansminister Anders Borg. När den borgerliga regeringen föreslog att förmögenhetsskatten skulle slopas hade vi socialdemokrater ett bättre förslag, nämligen att man skulle sänka skatten för pensionärer. Beloppet skulle räcka till en skattesänkning på 2 000 kronor. I stället för att satsa på miljonärer ville vi satsa på pensionärer.

Nu har Folkpartiets ledare Jan Björklund följt oss socialdemokrater, och han föreslog i veckan en sänkning av pensionärernas skatt med 200 kronor i månaden.

Kommer finansministern och övriga ministrar att följa oss socialdemokrater och föreslå en skattesänkning för pensionärerna i höstbudgeten?

Anf. 58 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! När den borgerliga regeringen avskaffade förmögenhetsskatten var det av samma skäl som när den socialdemokratiska regeringen avskaffade arvs- och gåvoskatten. Det var en viktig och central del för att skapa ett väl fungerande entreprenörsklimat och en väl fungerande riskkapitalfinansiering. Det är en frågeställning som har varit viktig i detta perspektiv.

När det gäller pensionärerna är det tydligt att vi har ett påtagligt bekymmer med att framför allt äldre kvinnliga pensionärer har en stram ekonomisk situation. De som har en låg inkomstpension har ofta förhållandevis tuffa ekonomiska villkor.

Vi har sagt att det är en frågeställning som vi vill återkomma till och då främst när det gäller de sämst ställda pensionärerna. Sedan har olika förslag rests i diskussionen. Socialdemokraterna har haft en idé och folkpartiledaren Jan Björklund har haft en annan.

Vi får naturligtvis pröva olika idéer. Inriktningen är att återkomma med ett förslag för att i första hand underlätta för de sämst ställda pensionärerna.

Anf. 59 LAILA BJURLING (s):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det är bra att den borgerliga regeringen diskuterar de sämst ställda pensionärernas situation, men det räcker inte riktigt. Det är ju inte bara de gamla utan också de sjuka och de arbetslösa som får betala högre skatt än de som är friska och som har jobb. De får också vara med och betala högre räntor, en högre inflation, skatt på trafikförsäkringen och andra skatter som regeringen har höjt.

Den moderatledda regeringen har verkligen lyckats förstöra vårt skattesystem och krångla till det ganska rejält. För oss socialdemokrater som vill ha ett likformigt skattesystem, oavsett varifrån inkomsterna kommer, är den borgerliga skattepolitiken orättvis, oansvarig och omodern. Förstår jag finansministern rätt, att ni kommer att fortsätta med den politiken?

Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! I går fick vi in arbetskraftsundersökningen för mars. Det visar sig att sysselsättningen har ökat med 110 000 jobb, med 34 000 jobb när det gäller ungdomar och med 53 000 jobb när det gäller utrikes födda. Vi har alltså för det första kvartalet en mycket stark utveckling på arbetsmarknaden. Det gjorde att vi kunde summera siffrorna för hur vi mäter utanförskapet. Sedan valet ligger en nedgång med 168 000 personer i siffrorna. Det är alltså en kraftig förbättring.

Laila Bjurling nämner de arbetslösa och de sjuka. De har naturligtvis fått en väsentlig förbättring genom att vi pressar tillbaka utanförskapet.

Ytterst är naturligtvis grunden för politiken att vi vill förbättra den generella välfärden för alla medborgare. En del av detta och en grupp där man tydligt kan se att det finns en eftersläpning efter de socialdemokratiska regeringsåren är just de sämst ställda pensionärerna. Det är därför en fråga som vi gärna vill återkomma till.

Regelverket kring bolagsskatten

Anf. 61 FREDRIK SCHULTE (m):

Fru talman! Jag har en fråga till finansministern. Sedan i höstas har det varit en debatt om den så kallade räntesnurrån och om regelverket kring bolagsskatten. Skatteverket har krävt förändringar i lagstiftningen. Oavsett vad man tycker i själva sakfrågan är det så klart på sin plats att en myndighet påtalar problem med lagstiftningen. Däremot har Skatteverket i just det här fallet gått lite längre.

Man har drivit aktiv politisk opinion i frågan – och så är det ju inte riktigt tänkt att myndigheter ska agera – och framför allt har man i någon form av protestaktion upphört att driva mål mot företag som mer eller mindre tillämpar den här metoden på ett felaktigt sätt. Så är det inte heller tänkt att det ska vara. Ifall en myndighet inte gillar lagarna har den fortfarande en skyldighet att sköta sitt arbete.

Jag skulle därför vilja fråga finansministern dels hur han ser på frågan, dels om han ämnar vidta några åtgärder för att korrigera när det gäller nämnda problem.

Anf. 62 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Jag delar Fredrik Schultes engagemang när det gäller att säkerställa att vi får in våra skatter. Det är centralt att vi från Skatteverkets sida och från regeringens sida löpande driver verksamheten så att vi kan hålla låga skattesatser och därigenom förhindra skatteundandragande.

Det är bara någon vecka sedan vi till riksdagen lämnade en skrivelse där vi har skärpt regelverket kring hur man hanterar handelsbolag och fastigheter. Detta är oerhört viktigt eftersom det är en begränsning som ska säkra en förstärkning av skattebasen på bolagsskatteområdet med 4–6 miljarder kronor.

Det här är naturligtvis ett arbete som kan behöva bedrivas också på andra områden. Jag har noterat att Näringslivets Skattedelegation har gjort bedömningen att de här räntesnurrorna rimligen kan hanteras med den skatteflyktsparagraf vi har.

När det gäller i vilken utsträckning vi behöver vidare följa frågan för att säkerställa att man inte utnyttjar regelverket för att komma undan skatt kan jag bara säga att vi naturligtvis kommer att följa frågan mycket noga och vidta de åtgärder som är och visar sig vara nödvändiga.

Anf. 63 FREDRIK SCHULTE (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern så mycket för svaret. Men vad gäller skattemyndighetens agerande i sammanhanget – att de aktivt driver opinion i frågan och att de i någon form av protestaktion har valt att inte driva mål där bolag mer eller mindre har begått felaktigheter – avser man inte att vidta åtgärder för att skattemyndigheten ska börja sköta sitt arbete.

Anf. 64 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Jag delar inte riktigt Fredrik Schultes värdering av Skatteverkets arbete här. Skatteverket är en självständig myndighet som utifrån lagstiftningen ska agera så att vi får in skatterna. Jag uppfattar inte att de vare sig har gjort en protestaktion eller har bedrivit en politisk argumentation för en särskild förändring här.

Jag kan notera att andra jurister har gjort bedömningen att förfarandet med räntesnurror rimligen borde falla under generalklausulen mot skattefusk.

Om vi behöver göra andra förändringar för att säkerställa att man inte kan använda den här typen av upplägg får vi nogsamta pröva dem så att vi kan säkra att de i så fall är väl fungerande och får den effekt vi önskar.

Skatteverket är och ska vara en självständig myndighet. Det är inte så med vår förvaltningspolitik att jag ska stå i riksdagens talarstol och delge dem vilka mål de ska driva, utan den bedömningen måste de göra.

Marknadshyror

Anf. 65 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! De svenska kommunerna har under en lång tid byggt upp en väldigt stor allmännytta i Sverige utifrån att bostäderna ska ha låga hyror och att det ska vara självkostnadspris. På det viset har man dessu-

tom kunnat reglera hyresmarknaden, vilket har gjort att man inte kunnat ta ut marknadshyror för våra bostäder. Det har varit en framgångsrik politik.

Detta hotas nu dels av en utredning som häromdagen kom på regeringens bord och som handlar om införandet av marknadshyror för våra bostäder i Sverige, dels av att – framför allt i den här staden – borgerliga politiker gör allt de kan för att sälja ut allmännyttiga bostäder. Därigenom vill de naturligtvis att de som köper de här allmännyttiga bostäderna, de privata fastighetsägarna, ska kunna få marknadshyror så att de kan kapitalisera sina kostnader när de köper de allmännyttiga bostäderna.

Därför är min fråga till Mats Odell: Är det så, statsrådet Mats Odell, att den utredning som nu lagts fram förpassas till papperskorgen – det har gjorts en del uttalanden i den riktningen – eller vill Mats Odell införa marknadshyror?

Anf. 66 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag reagerar något på den digitala frågeställningen om att antingen förpassa utredningen till papperskorgen eller också införa någonting som Lars Johansson kallar för marknadshyror.

Sanningen är att Mona Sahlin tillsatte en utredning för att se om nuvarande svensk bostadspolitik är förenlig med EG:s lagstiftning, som vi själva står bakom. Den utredningen gav vi tilläggsdirektiv eftersom den hade en något märklig inriktning. Den skulle bara se om det fanns sådana hot. Vad vi gjorde var att vi sade att man skulle komma med förslag som är sådana att hoten avvärs. I det andra fallet sade vi att vi inte vill ha så kallad *social housing* utan att vi vill ha en annan typ av lösning.

Jag kan försäkra, Lars Johansson, att den här regeringen icke har för avsikt att införa marknadshyror, och utredningen föreslår inte heller det. Det finns hot mot hyresrätten. Det beror på att den inte är tillräckligt attraktiv för dem som vi förväntar oss ska tillhandahålla hyresrätter, nämligen de som ska investera sina pengar i dem. I stället omvandlar man hyresrätter till bostadsrätter. Vi måste åstadkomma en förändring som gör att flera vill investera i hyresrätter och att man inte säljer dem till sina hyresgäster så att det blir bostadsrätter utan fortsätter att förvalta dem. Så sker inte i dag. Det finns ett stort behov av att reformera på detta område.

Anf. 67 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är faktiskt så att Mats Odell själv ändrade i utredningens direktiv och tog bort det som handlade om att allmännyttiga bostadsföretag ska följa en långsiktig självkostnadsprincip. Det var det som skapade utrymme för att diskutera alternativa förslag om marknadshyror.

Det är Mats Odell som har skapat förutsättningarna för denna utredning, som handlar om att införa marknadshyror. Man tar det stegvis, 5 procent om året. Men om några år blir det ganska höga hyror.

Det gäller inte bara bostadsrätter när man säljer från den borgerliga majoriteten här i Stockholm. Nästa vecka kommer man att sälja 5 000 lägenheter i Skärholmen och i Vällingby och därefter gå vidare och sälja ytterligare 15 000 allmännyttans lägenheter i Stockholm till privata fastighetsägare. Det är i de områden där hyresgästerna själva inte vill bilda bostadsrätt utan vill fortsätta att ha en låg hyra på sin bostad.

Anf. 68 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Ryktet om hyresrättens död är betydligt överdrivet. Vi har ca 4,4 miljoner bostäder i Sverige, 2 miljoner av dem upplåts med hyresrätt, 1,7 miljoner finns i flerbostadshus, hälften av dem ägs av allmännyttan. Vi konstaterar att i Sverige har det byggts ungefär hälften så mycket bostäder som i våra grannländer. Därför har vi ett gigantiskt problem med bostadsbrist. Det är det som ligger bakom behovet av att reformera det hela. Det kommer alltså inte att införas marknadshyror i Sverige.

Vi fick denna utredning på regeringens bord den 18 april. Nu går den på remiss, brett, och vi ska ha en diskussion om detta tillsammans med alla intressenter, inte bara med dem som finns på bostadshyresmarknaden utan mycket bredare.

Min ambition är att tillsammans med hyresgäströrelsen, fastighetsägarna och de allmännyttiga bostadsföretagen hitta en svensk modell som vi sedan ska driva gentemot Europeiska unionen. Det är så vi brukar lösa frågor i Sverige. Vi ska hitta bredast möjliga lösning på detta som gör att det kommer att byggas fler hyresrätter och att fler är beredda att förvalta och upplåta sina hus som hyresrätt.

WTO-förhandlingarna och jordbruket

Anf. 69 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till handelsminister Ewa Björling.

I de pågående WTO-förhandlingarna har 20 av EU:s jordbruksministrar protesterat mot de långtgående eftergifterna i förhandlingarna på jordbruksområdet. Samtidigt går förhandlingarna inom icke-agrikulturella sidan, så kallad Nama, trögt. EU har mycket ringa framgång på den sidan. De vinster som man eventuellt skulle kunna göra på Namasidan ser ut att absolut inte uppväga de förluster man gör på jordbrukssidan. Vår stora handelspartner USA är mycket återhållsamt på jordbrukssidan, och EU är pådrivande.

Vad tänker handelsministern göra för att EU, och framför allt Sverige, ska få ett balanserat Dohaavtal där vi inte riskerar att få någonting på Namasidan men samtidigt står som en av de stora förlorarna på jordbrukssidan? Hur ser handelsministern på avvägningen mellan dessa två områden?

Anf. 70 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Tack för en oerhört intressant fråga!

Det här är ett område som jag lever med dagligen som handelsminister. Senast i fredags var jag i kontakt med kommissionären Peter Mandelsohn i just den här frågan. Det är problem i förhandlingarna, det ska vi inte sticka under stol med. Det finns fler och fler protektionistiska länder inom EU som ifrågasätter om vi över huvud taget kommer att få ut någonting. Samtidigt vet vi att de liberala medlemsländerna som Sverige, UK, Nederländerna och Danmark behöver samla sig mycket tydligare och ställa tydligare krav på sin del av Nama. Vi gör det, och vi har ständiga inspel till kommissionären och litar på att han också för vår röst här.

Det vi ser just nu är att man på jordbrukssidan har fått igenom ganska bra delar. Man får vara nöjd. I en förhandling kommer det alltid att vara

Anf. 71 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Det var väl ungefär vad jag kunde förvänta mig för svar. Man är nu mitt uppe i förhandlingarna.

I dagens livsmedelskris med de stigande globala priserna och minskade lagren är det fler och fler länder som inför exportrestriktioner och exportförbud. Det förvärrar situationen framför allt för de fattigaste länderna.

Vad tänker handelsministern göra i WTO för att se till att man tar bort exportrestriktionerna? Man har varit väldigt ivrig på att ta bort exportsubventioner och importtullar.

Anf. 72 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! En ökad frihandel är det enskilt viktigaste verktyget för att motverka livsmedelskrisen. Det är få marknader som är så sönderreglerade som just den här marknaden.

Vi kan också ställa oss frågan: Vad betyder detta egentligen? Det finns också en positiv sida. Varför har vi en livsmedelskris? Jo, därför att fler och fler länder i världen har råd att äta mer mat.

Det är ytterligare ett gott argument för att slutföra Doharundan för att kunna ha mycket mer frihandel, för att kunna riva handelshinder, för att kunna riva tullar och för att kunna bedriva mycket större export.

Det har aldrig varit så viktigt som nu att vi verkligen lyckas med att slutföra Doharundan. Vi stöder kommissionen i detta och ser också en annan viktig del. Det är att de fattiga länderna här har en chans till egen utveckling genom att kunna börja odla sin egen mark.

Djuruppfödningens klimatpåverkan

Anf. 73 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Finansminister Anders Borg brukar med all rätt tala väl om ekonomiska styrmedel som ett kostnadseffektivt sätt att minska våra klimatutsläpp. Där ser jag framför allt koldioxidskatten och handeln med utsläppsrätter som de främsta. Men de omfattar inte alla sektorer.

FN:s livsmedelsorgan, FAO, räknar med att djuruppfödningen i världen står för 18 procent av klimatpåverkan, alltså till och med mer än transportsektorn. Det är inte bara utsläpp från energianvändningen i produktionskedjan utan också koldioxidutsläpp från avskogning för foderodling och bete. Det är metan från idisslande djurs matsmältning och lustgas från gödsel. Där har vi egentligen inga ekonomiska styrmedel.

Därför skulle jag vilja fråga finansministern om han ser något behov av ekonomiska styrmedel för att minska klimatpåverkan från djuruppfödningen.

Anf. 74 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Jag tackar Helena Leander för frågan. Arbetet med att begränsa klimatutsläppen är naturligtvis av stor och avgörande betydelse för vår förmåga att möta klimathotet. Om vi gör det på ett klokt sätt med

hjälp av ekonomiska styrmedel är kostnaderna för samhällsekonomin att betrakta som försumbara eller mycket ringa, särskilt om vi gör detta i god tid.

Sverige har varit tidigt ute med koldioxidskatter och relativt hög beskattning på olika typer av utsläpp. Det har naturligtvis varit positivt. Vi har begränsat utsläppen inom de flesta sektorer. Jag vet att det inom jordbruksområdet sker ett rätt omfattande arbete för att förbättra situationen på det här området.

Vi kommer i höst att presentera en klimatproposition. Den kommer att innehålla en bred översyn över de olika styrmedel som kan behöva användas. I samband med det kommer vi att återkomma även i denna fråga.

Anf. 75 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Skulle man kunna få en liten förhandstitt på vad det skulle kunna innehålla, om det finns några styrmedel för djuruppfödningen? Trots allt är det en sektor som står för 18 procent av klimatpåverkan. Då är det viktigt att vi inte blundar för det.

Jag säger inte att det är en lätt fråga. Det är lättare när det gäller koldioxidutsläpp som är väldigt lätt relaterade till exempelvis användningen av fossila bränslen. Här är det mycket diffusare utsläpp av olika slag. Men på något sätt, oavsett om det handlar om skatter i produktionsledet eller i skatter konsumtionsledet, tror jag att det finns en framkomlig väg att använda ekonomiska styrmedel för att komma åt även den här sektorns utsläpp på ett kostnadseffektivt sätt. Jag tror att vi ändå är överens om att det är bra att vi kan använda så kostnadseffektiva verktyg som möjligt för att minska våra klimatproblem.

Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Nu ska man i och för sig alltid vara medveten om att utgångspunkten är att Sverige inte kan lösa de här problemen självt. Inte minst skulle det vara avgörande att vi kunde få en bred politisk förändring i världen. Det faktum att man i den amerikanska presidentvalskampanjen diskuterat att sänka bensinskatten och till och med att inte ha någon bensinskatt under vissa månader är i det avseendet naturligtvis väldigt bekymmersamt.

Jag vet att jordbruket har gjort åtaganden att minska sin miljöpåverkan. I detta ligger också att vi måste beakta att det är en sektor, både jord- och skogsbruk, som i sig bidrar till att Sverige har en bra klimatpolitik.

Vilka styrmedel vi ska använda, om man ska använda olika typer av regleringar eller om man bör använda sig av andra åtaganden, stöd eller skatter får vi återkomma till i samband med klimatpropositionen i höst.

Jag kan tyvärr inte ge något förhandsbesked på den punkten.

Anf. 77 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Malmström.

Riksdagen ska under hösten diskutera och godkänna det nya EU-fördraget, det som kallas Lissabonfördraget. Nu förs en debatt där vissa vill att ett svenskt godkännande ska villkoras med att konsekvenserna för den svenska arbetsrätten av den så kallade Lavaldomen ska vara klarlagda och åtgärdade innan ett godkännande av fördraget kan ske. Jag uppfattar att Lissabonfördraget bekräftar och till och med förstärker fackliga och sociala rättigheter i Europa.

Därför vill jag fråga statsrådet hur hon ser på kopplingen mellan Lavaldomen och ett godkännande av fördraget.

Anf. 78 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Fru talman! Tack för frågan. Det är bra att den kommer upp. Jag menar att det är olyckligt att man blandar ihop de två frågorna och tar Lavaldomen och allt som diskuteras kring den som gisslan inför en eventuell ratificering av Lissabonfördraget.

Vi har en process här i Sverige. Vi har en särskild statlig utredare, Claes Stråth, som ska titta på detta. Det förs en diskussion mellan arbetsmarknadens parter kring detta. Regeringens bedömning är att den svenska arbetsmarknadsmodellen kan behållas. Nu håller man på att titta på utredningen och om det eventuellt krävs justeringar eller komplement till exempel när det gäller utstationeringsdirektivet.

Jag menar att det nya fördraget stärker arbetstagares rättigheter. Man skriver in kollektivavtal och rätten till konfliktåtgärder. Eftersom det står i stadgan för grundläggande rättigheter och blir det juridiskt bindande. Det finns också tillägg som säger att man ska ta hänsyn till olika länders arbetsmarknadsmässiga traditioner.

Den nuvarande domen är antagen med nuvarande regelverk och följer Nicefördraget. Att ställa de sakerna mot varandra som en gisslan menar jag är mycket olyckligt.

Anf. 79 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Tack så mycket för det klagande svaret.

Den uppflammande debatten med anledning av Lavaldomen i relation till Lissabonfördraget har det goda med sig att debatten kommer i gång. Det är annars risk att Lissabonfördragets ratifikation med godkännande i Sverige inte får tillräcklig uppmärksamhet.

Därför vill jag fylla på med en fråga om vad regeringen och statsrådet avser att göra och om man har några särskilda tankar. Hur ska man få ut debatten brett om alla de möjligheter som det nya fördraget innebär för samarbetet i Europa inte bara fackligt och socialt utan också på många andra områden?

Anf. 80 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Fru talman! Tack för frågan. Regeringen precis som ledamöterna i Sveriges riksdag som ska ratificera fördraget så småningom har ett ansvar att föra ut debatten så mycket som möjligt.

Jag ska göra min del av det hela. Jag har rest runt hela landet och försöker prata om frågan vid olika typer av lunchmöten som allmänheten bjuds in till. Det är förvånansvärt högt deltagande på de mötena. Det är också en mängd olika seminarier, besök på skolor och föreningar, och så vidare, där man tar upp den här frågan.

Lissabonfördraget finns också på regeringens uppdrag i en pocketversion som alla ledamöter kan läsa hemma och begrunda inför ratificeringen i höst. Men naturligtvis har också alla ledamöter i riksdagen ansvar att försöka sprida och initiera debatt och diskussion kring frågan.

Jag menar att det vore väldigt olyckligt om det skulle bli ett nej till Lissabonfördraget på grund av ett missförstånd eller på grund av att man håller en annan viktig process gisslan och att det därigenom skulle vara Sverige som stjälpde detta fördrag som kommer att vara bra för Sverige och Europa.

Bostadspolitiken

Anf. 81 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Mats Odell om den utredning som kom i förra veckan, *Allmännyttans villkor och förutsättningar*. Utredningen föreslår två alternativa förslag. Jag vill bara konstatera att det får stora konsekvenser för den svenska bostadspolitiken oavsett vilken av modellerna man skulle tycka vore bra.

Vi vet att den svenska bostadspolitiken har varit framgångsrik. Den har värnat allas rätt till en god bostad till en rimlig kostnad. Det sociala ansvaret har funnits. Risker är nu uppenbara att det kan raseras och att allmännyttan i sin helhet kommer att avskaffas.

Mats Odell sade till Lars Johansson att det inte skulle bli marknadshyra. I så fall är utredningen inte mycket att skicka på remiss. Det stora i detta är det så kallade efterfrågepåslaget.

Jag vill fråga Mats Odell varför vi ska ta fram en ny svensk modell. Bruksvärdessystemet har hittills varit framgångsrikt. Vad är det för fel på det?

Anf. 82 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Tack, Birgitta Eriksson. Jag vet inte vilka kriterier som Birgitta Eriksson har för framgång. Hur framgångsrikt är det för de 230 000 personer som står i bostadskön i Stockholm?

Hur framgångsrikt är det för de 62 kommuner som år 2002 anmälde stor bostadsbrist? Det har under den senaste mandatperioden ökat så att det år 2006 var 122 kommuner som anmälde bostadsbrist. Det var ytterligare 58 kommuner som anmälde allvarlig bostadsbrist där de har jobb.

Bostadspolitiken är oerhört viktig för att jobbpolitiken som den här regeringen mycket framgångsrikt har drivit ska kunna fungera. Då kan vi inte sitta stillatigande och tycka att det är framgångsrikt när vi har 230 000 människor i kö bara här i Stockholm.

Nu kommer det att hända som jag nämnde tidigare i svaret till Lars Johansson. Utredningen går ut på remiss, och då får alla yttra sig om den. Det finns två förslag i utredningen.

Det finns också ett tredje förslag som Sveriges Kommuner och Landsting står för. Det är ett intressant förslag som jag vill titta närmare på för att se om det är möjligt att lägga det till grund för vad jag kallar för en svensk lösning.

Anf. 83 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Det låter förhoppningsfullt för SKL. Det var mycket kritiskt till utredningens förslag.

Det byggs inte hyresrätter. Det byggs bostäder. Men när det gäller hyresrätter byggs de inte alls i den utsträckning som behövs. Hyresrätten är oerhört viktig för att vi ska ha den rörlighet som krävs på en rörlig arbetsmarknad.

Jag vet att Mats Odell är en vän av ägarlägenheter. Om det inte byggs hyresrätter och man inte håller en rimlig nivå på hyrorna kommer segregationen att öka. Det kommer inte att byggas hyresrätter i någon större utsträckning, och vi kommer att få problem för de människor som har behov av en rimlig bostad.

Jag vill ställa en fråga till Mats Odell. Om man gör en förändring i systemet och inför någon typ av marknadshyror – fastän Mats Odell har förnekat det – kommer det att påverka besittningsskyddet?

Anf. 84 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag får försöka att återigen tala om för Birgitta Eriksson att det inte kommer att genomföras några förändringar förrän vi har haft en bred remissomgång och fått in synpunkter från alla tänkbara intressenter om hur förslagen i utredningen påverkar bostadsmarknaden.

Jag kan försäkra Birgitta Eriksson att vi kristdemokrater och hela regeringen har gått i bräsch för att ta bort det hot som har funnits för människor som bor i egna hem att de inte ska ha råd att bo kvar på grund av att fastighetsskatten steg hela tiden.

Skulle vi nu införa ett nytt hot för personer som bor i hyreslägenheter så att de skulle få uppleva samma hot? Birgitta Eriksson kan vara försäkrad om att så inte kommer att ske.

Vi ska nu titta på utredningen. Jag vill också titta noga på SKL-förslaget. Det har den fördelen att det finns en bred politisk uppslutning för förslaget i styrelsen i Sveriges Kommuner och Landsting.

Jag vill se om det är möjligt att förena en sådan modell med EG-fördraget. Det blir en viktig sak för oss framöver även om det inte har utretts av utredaren.

Satsning på företagare med utländsk bakgrund

Anf. 85 MARIE WEIBULL KORNIAS (m):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till handelsminister Ewa Björling.

Handelsministern har nyligen inför riksdagen presenterat sin handelspolitiska deklaration som innehöll många bra och nya initiativ för handels- och investeringsfrämjandet.

En av nyheterna var satsningen på svenska företagare med utländsk bakgrund. Jag välkomnar att kompetens hos våra nya svenskar nu bättre kommer att tas till vara. Det kan innebära ökade möjligheter för svensk export.

Dessa företagare har många gånger kontakter och unika kunskaper i språk, affärskulturer, politiken på marknaden och inte minst om religionens betydelse i de länder de tidigare har varit bosatta i.

Min fråga till handelsministern är om den här satsningen på svenska företagare med utländsk bakgrund är branschspecifik eller särskilt inriktad på någon specifik marknad.

Anf. 86 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Vi är till 50 procent beroende av vår export, eftersom 50 procent av vår bnp består av export. Det är oerhört viktigt för vårt välstånd. Det är också oerhört viktigt att vi ökar vår exportandel.

Ett sätt att göra det är just att uppmärksamma alla de svenskar vi har i Sverige med utländsk bakgrund. De har väldigt mycket lättare att ta sig fram i länder där de känner kulturen, kan språket och känner till religionen. De har helt enkelt mycket bättre naturliga kontakter.

Nu har vi satsat på det här sedan tidigt i höstas. Det är en kort period att bedöma. Men hittills ser vi att det är en stor framgång. Det är stort intresse från svensk sida och det har lyckats snabbt ute i världen.

Däremot har det inte handlat om specifika områden med specifik export inom något annat än dem som vi redan är inriktade på.

Anf. 87 MARIE WEIBULL KORNIAS (m):

Fru talman! Jag tackar handelsministern för svaret. Alla ansträngningar för att främja svensk export behövs och är välkomna. Sverige är som vi alla vet ett mycket handelsberoende land med ett fåtal stora, globala koncerner som klarar sig alldeles utmärkt bra på egen hand. Men det är de små och medelstora företagen som kan behöva specialkompetens vad gäller språk och annan relevant kännedom om specifika marknader för att våga ta steget ut och satsa. De företag som i dag satsar kommer att vara morgondagens vinnare.

Just i det här projektet med svenska företagare med utländsk bakgrund som regeringen nu driver kanske det vore en idé att även sprida kunskapen till våra lärosäten – högskolor och universitet. På det sättet skulle man kunna sprida kunskapen om hur man blir entreprenör till människor med utländsk bakgrund. Ser handelsministern detta som en möjlig väg?

Anf. 88 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag ska fortsätta där jag avslutade alldeles nyss. Det handlar inte om branschspecifika satsningar. Däremot vill vi se en större inriktning på små och medelstora företag. Vår exportprofil ser till stor del ut så att de tio största företagen sköter om 40 procent av vår export. Resten av vår export sköts av de 100 största företagen, och väldigt få småföretagare. Många svenskar med utländsk bakgrund är just småföretagare, så det är ett tydligt tecken i rätt riktning.

Vi diskuterar hur man inför ämnet entreprenörskap och hur företagen kan gå ut på export på våra högskolor. Men man kan också tänka sig att tala om detta mer specifikt i olika nätverk, bland annat det som nu skapas av svenskar med utländsk bakgrund just för att de har den kompetensen och kan hjälpa andra svenskar att överföra den för att fler småföretag ska kunna gå ut på export.

Sanering av förorenad mark

Anf. 89 ALEKSANDER GABELIC (s):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Anders Borg.

Enligt Naturvårdsverket finns det 15 000 platser i vårt land som behöver saneras efter miljöskadlig verksamhet. Den som har orsakat skadorna är skyldig att sanera. Ibland finns inte företaget kvar. Då har nästa markägare ansvaret i stället. Marknaden har ansvaret för att lösa detta, och det fungerar också relativt bra i storstadsområdena.

Men i mindre kommuner går det mycket trögare. Lönsamheten är mindre. Möjligheten att söka statliga medel finns, men det krävs att kommunerna går in som huvudman för saneringsarbetet och bidrar med 10 procent av kostnaden. Den rådande tolkningen av förordningen ger inte utrymme för särskilt stora variationer i kommunernas åtaganden. Det är skillnad på 1 miljon i kostnader för sanering i Boxholm jämfört med till exempel Linköping.

Vad jag förstår har regeringen nu aviserat 50 miljoner mindre just till detta område – saneringen av förorenade områden – i budgeten.

Min fråga till finansministern är: Vad är det som är så särskilt angeläget att man minskar detta med 50 miljoner när verkligheten talar för att man behöver resurser för att sanera mark?

Anf. 90 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Aleksander Gabelic reser en viktig fråga. Det gäller miljösanering, som inte minst när det gäller marken är stor och central fråga. Vår regering driver en mycket aktiv miljöpolitik. Det gäller en omfattande förbättring av havsmiljön. Det gäller omfattande åtaganden i klimatfrågan. Det handlar naturligtvis också om att hantera olika markfrågor.

Vi kommer att återkomma så småningom med en miljömålsproposition där en rad olika frågor kommer att hanteras. Jag föreställer mig att vi också kommer att återkomma till frågan om marksanering där. Vi kan i dagsläget inte ge några andra besked än dem som har givits i budgeten. Det handlar om ett brett arbete där miljöfrågorna är prioriterade, inte minst när det gäller klimat och havsmiljö.

Anf. 91 ALEKSANDER GABELIC (s):

Fru talman! Tack för svaret! Jag tycker ändå att det är ett passivt svar. Som Naturvårdsverket talar om är det ju 15 000 platser i vårt land som behöver saneras.

Jag tycker att man ska sätta detta i ett större och bredare perspektiv. Det hindrar också entreprenörskap, och det hindrar att man satsar på företagande i mindre kommuner. Man använder mark som är förorenad.

Jag tycker att det är en märklig signal att man minskar med 50 miljoner just nu och säger att man eventuellt kommer med mer pengar framöver. Jag måste ärligt säga att jag inte riktigt förstår svaret.

Anf. 92 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Nu tycker Aleksander Gabelic att mitt svar är något passivt. Delvis sammanhänger det med att jag är finansminister och inte miljöminister. Jag föreställer mig att miljöministern hade kunnat ge ett mer omfattande svar än vad jag kan göra. Naturligtvis delar jag synen att markfrågorna är viktiga. Jag inser att för många kommuner är det en central del av näringspolitiken att få använda mark på ett sätt som är attraktivt.

Samtidigt har vi grundläggande ansvarsförhållanden där den som har förorenat ska ansvara för saneringen. Vi har också ett kommunalt ansvar på området. Vilken roll staten ska spela får vi säkert anledning att återkomma till.

Kostnaderna för att nå klimatmålen

Anf. 93 DAN NILSSON (s):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Anders Borg.

Jag läste en artikel i går. Rubriken var: "Miljarder krävs för att nå klimatmål". Det handlade om en rapport som Svenskt Näringsliv har tagit fram tillsammans med ett tiotal stora svenska företag. Där konstaterar man att kostnaden för att nå klimatmålen kommer att uppgå till ca 5 miljarder om året. För de sista 2 procenten kommer kostnaderna att tredubblas.

Jag ställer frågan till Anders Borg: Har ni tagit del av rapporten? Eftersom Anders Borg är finansminister, som han påtalade förut, och sitter på penningpåsen undrar jag hur han ställer sig till rapporten.

Anf. 94 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Jag har tagit del av den rapport som Dan Nilsson hänvisar till. Det är fråga om att McKinsey har använt en särskild metod för att bedöma i vilka delsektorer man kan minska kostnaden för koldioxidutsläpp.

Jag får dock säga att jag är lite skeptisk till det förhållningssätt som Svenskt Näringsliv har i frågan. Det rimliga förhållningssättet från oss politiker är att använda generella styrmedel. Sedan är det upp till aktörerna i ekonomin att hitta de åtgärder som är minst kostnadskrävande.

Om vi väljer en teknik där vi pekar ut enskilda sektorer och försöker styra dem eller välja ut teknologier kan vi vara säkra på att det är förenat med stora samhällsekonomiska kostnader att åtgärda klimatproblemen.

Om vi väljer generella metoder, våra egna koldioxidskatter och andra miljöstyrande mekanismer, att jobba med handelssystemet inom EU och därtill att vara öppna för flexibla mekanismer internationellt kan vi hantera det här på ett globalt solidariskt sätt, men också med relativt sett ringa samhällsekonomiska kostnader. Jag delar inte riktigt Svenskt Näringslivs aningen planekonomiska förhållningssätt till frågeställningen.

Anf. 95 DAN NILSSON (s):

Fru talman! Tack för svaret! Jag tolkar det så att det inte var någon bra rapport som Svenskt Näringsliv har tagit fram. Det var intressant att höra.

I rapporten tittar man på transporter, avfall, jordbruk och sådana saker. Det gäller även ökad användning av biobränslen. Är det något som finansministern har tittat djupare på? Regeringen har, precis som den före detta regeringen, gjort en satsning på miljöbilar med en miljöbilspremie. Problemet med premien är att den bara gäller nya bilar. Har ni funderat någonting på hur man skulle kunna konvertera de gamla bilarna? Det är ju de som är det stora problemet, som jag har uppfattat det.

Anf. 96 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Problemet med den metod som McKinseykonsulterna väljer är att man specifikt tittar på enstaka sektorer. Det handlar till exempel om att ett billigt sätt att minska utsläppen är att förbättra underhållet av traktorer i jordbruket. Det kan möjligtvis vara sant. Men det måste vara ett beslut som fattas av den enskilda jordbrukaren utifrån de generella styrmedel som vi använder. Det kan handla om gröna certifikat när vi vill gynna till exempel olika typer av alternativ energi. Det kan handla om miljöbilar när vi vill få fram bättre nya bilar. Det kan handla om fordonsskatt eller något annat som påverkar gamla bilar. Det kan handla om generella CO₂-skatter och om den handlande sektorn.

Jag tror helt enkelt inte att man ska ge sig in i enskilda branscher med regleringar eller subventioner utan att man bör arbeta mycket mer generellt.

Biobränslena är en viktig del när det gäller att vi ska ha 20 procent förnybar energi som vi har lovat via EU. Sverige har också framhållits av kommissionen som en viktig förebild i det arbetet.

Anf. 97 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med detta hinner vi inte fler frågor i dag. Dagens frågestund är därmed avslutad. Jag tackar närvarande ministrar och statsråd för medverkan i dagens frågestund.

7 § (forts. från 5 §) Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (forts. JuSoU1)

Anf. 98 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Inge Garstedt pratade om ökad samverkan. Det är väldigt bra. Det är i och för sig ingen nyhet. Det föreslogs redan i kvinnofredspropositionen. Utredningen *Slag i luften* konstaterade i sin utvärdering att den samverkan som hade förekommit inte hade varit institutionaliserad utan mer i projektform. Nu har ni i er handlingsplan deklarerat att ni tänker ta itu med det här.

Jag har ringt runt till några länsstyrelser och frågat hur det fungerar. Det jag har fått veta är inte så särskilt upphetsande. Man har väldigt lite

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönlade relationer*

resurser, och man befärdar att de inte kommer att räcka till en samverkan värd namnet. Hur ser Inge Garstedt på det?

Anf. 99 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Vi hörde tidigare i dag jämställdhetsministern tala om de resurser som är anslagna till handlingsplanen. Jag förutsätter att departementet och hon kommer att följa upp det här så att länsstyrelserna får de resurser som behövs. Men vi vet ju att det ibland inte är resurser som krävs, utan det krävs vilja. Det är så lätt att skylla på någonting annat. Du hänvisade till Kvinnofridsutredningen. Resultatet av den var inte alltför lustigt när den utvärderades 2004. Jag vågar nästan garantera att resultatet av den här handlingsplanen kommer att bli kolossalt mycket bättre mycket snabbare.

Anf. 100 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Jag är den första att gratulera er om ni verkligen får det resultat som vi alla vill ha. Problemet är att det finns ett motstånd, och det måste vi beakta när vi sätter in våra resurser. Det är en självklarhet att det inte bara handlar pengar, som du säger, men när en ska ta hand om två län känns det inte speciellt mäktigt. Jag tycker att man måste ta till vara de erfarenheter som finns. Jag sade också till ministern att ni dessvärre inte har gjort det.

Er idé bygger väldigt mycket på att det inte har gjorts så mycket, men nu ska det göras minsann och nu kommer ni att upptäcka enorma förändringar. Jag tycker att det fattas en ödmjukhet hos er där man säger att det har gjorts mycket, vi tänker fylla på och vi hoppas att vi når ett resultat. Det saknar jag hos er.

Anf. 101 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Det är lite svårt att kommentera påståendet att det saknas ödmjukhet i en handlingsplan som vi ska lägga till handlingarna här i riksdagen i dag och som sedan ska verka. Jag tror inte att man ska vara alltför ödmjuk och alltför mjuk, utan vi vill se resultat. Då ska man väl vara ganska tuff, annars händer det ingenting. Det har vi sett exempel på tidigare, även om det har gjorts en del.

Anf. 102 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Tack för möjligheten att få göra ett sådant här våldsamt inbrott på talarlistan! Jag är glad att få komma hit. Jag hittade ett litet rum av tid trots att mycket annat var inplanerat. Tack så mycket för vänligheten! För mig som ansvarig för en del av den här propositionen – det som ligger inom ramen för socialtjänstlagen – kändes det så viktigt att jag gärna ville försöka medverka i den här debatten.

Den 20 januari 2008 uppmärksammade vi sexårsdagen av Fadime Sahindals död. Det var en manifestation mot det hedersrelaterade våldet. Det är mycket bra att det blev en ny manifestation på sexårsdagen. Alltför ofta upplever vi att en tragisk händelse bara blir ett lysbloss som flamlar upp medialt och opinionsmässigt just när det händer. Då skrivs det. Då manifesteras det i hela landet. Men efter några dagar har medie-

ljuset och människors uppmärksamhet vänts åt ett annat håll. Det är viktigt att debatten pågår hela tiden.

Vi vet att över 25 000 fall av misshandel av kvinnor anmäldes 2006. Ändå svarar det förmodligen bara för en liten del av det som verkligen sker. Många barn, kanske 200 000, har sett sin mamma misshandlas. Brottsförebyggande rådet uppskattar att inte mer än 25 procent av våldet anmäls till polisen. Vi pratar om en enormt stor dold kriminalitet. Det skedde drygt 4 000 våldtäkter 2006. I genomsnitt sker mord på 17 kvinnor varje år av en närstående man.

Den mest grundläggande rättigheten är rätten att leva, att skyddas från våld och död. Där misslyckas man i många länder, men vi kan enkelt konstatera att vi misslyckas också i vårt land.

Pela Atroshi och Fadime Sahindal var två unga kvinnor som ville välja sin livspartner och sitt eget liv. För det fick de plikta med sitt liv.

Carina, Liselotte, Fariba och Helena är fyra kvinnor vars personliga öden jag har fått ta del av i detalj. Namnen är fingerade. De har levt med våldet närvarande i sin vardag, i sin nära relation, under många år. Det är ett stycke svensk verklighet.

Det är enkelt att rada upp förskräckande exempel. Det är svårt att sätta sig in i en annan människas situation, att förstå och att kunna hjälpa. Det är svårt att inse hur en sådan verklighet präglar Carinas, Liselottes, Faribas och Helenas vardag, hur man är räddare för att bryta upp än för att stanna, hur lyhördheten växer när aggressivitet utlöses, hur livet blir helt präglat av att försöka undvika aggressiviteten, hur man ändå misslyckas med det och hur självförtroendet successivt bryts ned.

Det är också svårt att föreslå lösningar för hur mäns våld mot kvinnor kan minska, ja, upphöra. Vi har arbetat politiskt tillsammans med frågan i många år. Socialtjänsten har försökt i alla landets kommuner. Kvinno- och tjejjourer har startats och gjort en ovärderlig insats. Ändå är inte statistiken bättre. Det är lätt att tappa tilltron till att lösningen finns.

Men jag skulle vilja säga att ju mer vi vet och ju mer vi förfäras av siffrorna, desto viktigare blir det att söka vidare efter bättre metoder i det preventiva arbetet, i frivilligarbetet, i det juridiska arbetet och i det behandlande arbetet. Vi ska öka vår kunskap. Vi ska ta vara på forskning, vi ska förnya våra metoder så att vi mycket bättre klarar att förebygga att våldet sker, att stödja kvinnor som ändå utsätts och att behandla män så att de inte återfaller.

Frågorna om våld mot kvinnor handlar också om insikt och om utbildning. Det jobbar många organisationer och frivilliga krafter med. Det handlar också om att det ska finnas stöd och hjälp i den aktuella situationen. När en utsatt kvinna ringer till kvinnojouren måste det finnas någon som lyfter luren. Regeringen vill stötta det arbetet.

Det är viktigt att vi håller ut och att vi håller på. När vi ser en tydlig kränkning av mänskliga rättigheter får vi inte tystna förrän vi har hittat sättet att förebygga att det händer igen. Inte förrän metoderna och verktygen lokalt är på plats och i funktion för att praktiskt, systematiskt och uthålligt arbeta för att få det hedersrelaterade våldet och mäns våld i övrigt mot kvinnor att upphöra kan vi känna oss lugnare.

Därför är jag stolt och glad över att vi nu i regering och riksdag har det här betänkandet på plats, *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade*

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samkönade relationer*

relationer. Det är inte slutet på resan på något sätt, men det är att komma framåt i arbetet.

Min ministerkollega Nyamko Sabuni har tidigare presenterat handlingsplanens innehåll, varför jag kommer att begränsa mig till ett antal åtgärder som jag har ministeransvar för.

Vi har skärpt socialtjänstlagen så att kommunernas ansvar för kvinnor och barn under 18 år som utsätts för eller bevittnar våld blir tydligare. Vi vet att det finns 160 kvinnojourer i landets 290 kommuner. Alla dessa gör en fantastisk insats, merparten på ideell basis. Kvinna till kvinna räcker livlinor ut genom kvinnojourens arbete.

Oavsett var man bor i vårt land ska stöd och hjälp finnas. Kommuner kan samarbeta, men ändringen i socialtjänstlagen innebär att ett ”bör” ändras till ett ”ska”. Man ska hjälpa kvinnor som utsätts för våld och barn som bevittnar våld. Och vi uppmanar och uppmanar kommunerna till ett samarbete med frivilligorganisationerna.

I samband med skärpningen får kommunerna också utvecklingsmedel. Avsikten är att de ska komma frivilligorganisationerna till del. Beträffande de 109 miljoner som finns under 2008 ställer vi upp riktlinjer för hur medlen får användas. Bland annat ställs krav på att kommunerna på olika sätt stöder frivilligorganisationerna. Kommunen förväntas inom ramen för satsningen stödja frivilligorganisationernas ordinarie verksamhet men också verka för att den utvecklas och att stimulera nya frivilligorganisationer att starta verksamhet när sådan inte finns. De här utvecklingsmedlen ska Socialstyrelsen och länsstyrelsen sedan följa upp och utvärdera, och det är viktigt att vi utvärderar hur medlen används.

Jag vill gärna understryka vikten av att detta nya krav inte får betyda att de ideella organisationernas roll minskas. Tvärtom vill jag se att de får en större roll. Sveriges Kvinnojourers Riksförbund har presenterat en handbok med mycket matnyttig information för alla som arbetar med att stödja kvinnor som utsätts för våld. Den gör det lätt att starta och är en vägvisare under resans gång. Det är ett exempel på vad de ideella krafterna på det här området åstadkommer.

Socialstyrelsen och Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete, IMS, har fått i uppdrag att ta fram en vägledning som kan vara till hjälp för socialtjänsten i kommunerna. Bland annat ska kvalitetssäkrade bedömningsinstrument tas fram för socialtjänstens arbete. Vi vet att kommunerna bedömer kvinnors behov väldigt olika, och avsikten med stödet är att bedömningarna ska kunna bli mer lika.

Jag vill tydligt slå fast att ambitionshöjningen ska leda till en bättre verksamhet på kommunnivå. Alla kommuner ska ha sådan beredskap att man kan hjälpa när det behövs, och strävan är att mer likvärdiga bedömningar ska göras i hela landet.

Vi arbetar hårt för att socialtjänstens arbete i sin helhet ska bli mer kunskapsbaserat och för att metodutvecklingen ska ta fart. Därför har vi gett i uppdrag till Socialstyrelsen att förbättra kunskapsstödet när det gäller socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld. Vi behöver mer kunskap om vad som fungerar och vad som inte fungerar i praktiken.

En särskild utredning om kunskapsutveckling inom socialtjänsten har nyligen lämnat förslag på hur de statliga resurser som avsätts till socialtjänstens verksamhetsområde på bästa sätt ska kunna stödja just kun-

skapsutvecklingen. Regeringen vill skynda på utvecklingen mot öppna jämförelser. Det gäller både inom hälso- och sjukvården och inom socialtjänsten. Därför har Socialstyrelsen fått ett uppdrag att tillsammans med SKL utveckla ett nationellt system för öppna jämförelser. Då kan man systematiskt dra lärdom av vilka insatser som leder till framgångar och på så sätt skapa drivkrafter inifrån systemet självt.

Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att utveckla metoder inom socialtjänsten för att stödja våldsutsatta kvinnor. Det gäller bland annat dem som finns i missbrukarkretsar, där det inte är ovanligt att kvinnor utnyttjas på olika sätt. I dag har regeringen beslutat om en missbrukarvårdsstrategi. Alla insatser vi kan göra för att minska alkohol- och drogmissbruket och förbättra missbrukarvården minskar också våldet mot kvinnor.

Mäns våld mot kvinnor är ett mångfasetterat problem. Vi måste lära oss att förstå och behandla de mekanismer som gör att våldet uppstår. Insatser som riktar sig till våldsutövande män är en viktig del i arbetet för att bekämpa och förebygga våld. Därför har IMS fått i uppdrag att utvärdera och utveckla befintliga arbetsätt som vänder sig till män som utövar våld. Ett sådant uppdrag ska redovisas i juli 2010. Bara genom att män slutar slå kan vi långsiktigt lösa problemet.

Jag vill införa en noggrann utredning av varje kvinnas dödsfall där våldet utförts av någon i familjen. Det syftar till att förebygga att det sker igen. Socialstyrelsen har i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa ett sådant system, och arbetet med de mänskliga haverierna är också oerhört centralt.

Anf. 103 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Det är glädjande att folkhälsoministern är här i dag, för det här är i allra högsta grad ett folkhälsoproblem.

Jag har tidigare i dag pratat om kommunernas ansvar och berättat att vi från Miljöpartiet är missnöjda med den nya socialtjänstlagen eftersom vi menar att den inte är absolut. Det ska beaktas att regeringen inte valde att ta utredningens förslag med bara ”ska”.

Jag har varit ute och lyssnat i en del kommuner. Dessvärre finns det fortfarande kommuner, som ni bör ha kontakt med från alliansen, som inte ens har ändrat i sina egna handlingsplaner efter det att socialtjänstlagen blev ändrad. Man har inte vidtagit några som helst åtgärder för att förbättra det extra ansvar som man har fått. Jag undrar vad ministern tänker göra åt det.

Sedan talar ministern om ökad kunskap. Det är jättebra. Jag undrar om ministern har en könsmaktsförståelse själv när hon pratar om kunskap eller vilket slags kunskap det är som ministern pratar om. Att öka kunskapen tycker jag själv naturligtvis är väldigt väsentligt, men som jag har sagt tidigare här i dag har jag också upptäckt att det inte bara handlar om kunskap. Intresset ute i kommunerna är väldigt lågt. Det här – det har man sagt länge – betyder att det finns ett mycket stort motstånd där ute. Hur tänker ministern tackla det?

Anf. 104 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var många stora och, vad gäller en del av dem, inte alldeles lätta frågor. Det här är, skulle jag vilja säga, som med all annan

ny lagstiftning. Det tar tyvärr ett visst mått av förberedelsestid innan det kommer på plats ute i kommunerna. Trots att lagstiftningen har varit i bruk ett tag ser jag också behovet av att intensifiera informationsinsatserna om vad som gäller.

Det är ofrånkomligt att en skärpning av socialtjänstlagen har skett. Att ändra ett *bör* till ett *ska* har betydelse. Det som är glädjande är att det finns ett intresse från Sveriges Kommuner och Landstings sida som jag tydligt möter. Vi har ett gott samarbete med dem – naturligtvis på det nationella planet – men innan det implementeras ned i varje kommun kan det ta tid. Det är naturligtvis inte rimligt. En lagstiftning ska egentligen vara på plats från den dag den beslutas att införas. Men det här är de faktiska förhållanden som vi har sett så många gånger.

Jag skulle vilja säga att vi alla har ett ansvar för att informera våra respektive partier när det gäller kommunpolitiken, att ta tag i frågan och se till att saker händer. Det gör jag när jag träffar mina kommunpolitiker. Där har vi ett gemensamt ansvar att se till att saker händer betydligt fortare.

Sedan var det frågan om kunskap. Vi kallar det här för en handlingsplan. Det är inte utan anledning vi gör det. Vi har talat oerhört mycket i många år om teoribildning. Vi måste komma förbi den och säga att kunskap behövs inte minst när det gäller metodutveckling. Där har vi stått rysligt stilla. Det är det som saknas, nämligen de handfasta metoderna som vi vet har både god kvalitet och leder till avsedd effekt när vi använder dem. De är en trygghet att den typen av metodstöd finns för handen för socialtjänstens alla medarbetare och för frivilligorganisationen. Där behöver göras mer arbete som har sitt ursprung och sin grund i tillgänglig forskning.

Anf. 105 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Kunskap behövs, inte bara om metoder utan också om förståelsen. Vad ska dessa metoder bygga på? Om jag tolkar ministern rätt har ministern ingen könsmaktsförståelse utan hon söker metoder som grundar sig på något helt annat.

Jag tar mitt fulla ansvar. Det är därför jag ber mina egna att väcka interpellationer till de ansvariga så att frågan lyfts upp på dagordningen.

Det är kanske inte riktigt ministerns område, men eftersom ministern ändå är minister vill jag fråga om vården. Det finns många kvinnor som snurrar runt i vårdsystemet. Förmågan att upptäcka dem i vården är dålig. Vi har föreslagit screening inom mödravården. Där har den borgerliga alliansen sagt nej. Jag undrar vad ministern har för uppfattning om att den borgerliga majoriteten har sagt nej.

Anf. 106 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Inga könsmaktskunskaper – jag får tacka för den betygssättningen. Jag tror dock att den är något förhastad, även om vi inte har tid att fördjupa den diskussionen här. Det är naturligtvis alltid intressant att ha en kunskapsgrund som har sitt ursprung i någon form av samhällsanalys. Det är en nödvändighet för att fatta politiska beslut. Det är naturligtvis den grund vi alltid ska gå tillbaka till. Jag hoppas verkligen att vi båda har gjort den hemläxan. För egen del kan jag svara att jag har gjort den.

Sedan var det vården och screeningprogram. När något så omfattande som screeningprogram ska införas måste det finnas en bra vetenskaplig grund, det vill säga att det är en framgångsrik metod. Det är inte direkt mitt ansvarsområde, men där har vi inte funnit att det finns tillräckligt mycket underlag för att sätta i gång den typen av verksamhet.

Anf. 107 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Tack, minister Maria Larsson, för att du har kommit hit! Det är roligt.

Det är bra att hedersrelaterat våld är med i handlingsplanen. Jag brukar träffa dem som jobbar med hedersrelaterat våld på länsstyrelsen då och då. Jag har fått med mig att de efterlyser nationella riktlinjer för hur man ska jobba med hedersrelaterat våld i socialtjänsten. Nu får varje socialtjänst uppfinna sina egna riktlinjer. En del blir bra, de lånar av varandra, en del har inga alls. Det blir alltså lite av ett lotteri vilken hjälp man får och vilka kunskaper som finns.

Kan ministern ta initiativ till riktlinjer när det gäller socialtjänstens arbete med hedersrelaterat våld?

Jag vill ta upp en grupp som inte har nämnts alls i handlingsplanen, nämligen de gömda och papperslösa kvinnorna. De är utsatta. De har fått nej på asylansökan eller befinner sig här utan tillstånd. De har alltså inte möjlighet att jobba och få en inkomst. De blir lätt sexuellt utnyttjade och utsatta för våld och övergrepp. De har då ingenstans att gå annat än till Röda Korsets läkarmottagning eller de mottagningar som jobbar ideellt.

Nu vet jag att kd har varit aktivt när det gäller flyktingfrågor. Göran Hägglund säger att han tycker att papperslösa gömda ska ha rätt till hälso- och sjukvård, men det har inte alliansregeringen sagt.

Jag har pratat med dem som jobbar på Röda Korsets mottagning. De säger att de träffar många utsatta kvinnor. Det är kvinnor som lever i ett kaos. De har det svårt eftersom de lever gömda. De är utsatta för hot, våld eller övergrepp, och de har ingenstans att vända sig. Det är inte bara sjukvård dessa kvinnor behöver, utan de skulle behöva ha en fristad där de kan bryta en våldrelation och faktiskt få leva skyddat och ta ställning till vad de kan göra med sina liv.

Anf. 108 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är ungefär som när jag presenterade missbrukarstrategin tidigare i dag. Den innehåller en rad olika åtgärder. Samma sak gör denna handlingsplan. Men det finns alltid ett intresse att titta efter vad som saknas och vad som ändå inte finns med.

Handlingsplanen pekar tydligt i riktning framåt. Vi tar många viktiga steg som jag tror kan bli betydelsefulla. Sedan återstår naturligtvis alltid saker att göra, och man får återkomma till en del saker.

Riktlinjearbetet pågår ständigt. Vi använder oss ständigt av vår myndighet Socialstyrelsen för att ta fram nya riktlinjer för delar av socialtjänstens arbete.

Det är alldeles riktigt att det inte finns några riktlinjer för det hedersrelaterade våldet. Det beror naturligtvis delvis på att det här är ett problem som vi talade lite om i kammaren för tio år sedan. Det är ett problem som säkert har funnits under lång tid men som vi politiskt dröjde länge med att uppmärksamma. Det gör naturligtvis att tillgången till sta-

tistik, kunskap om hur det ser ut och vad som kan vara verksamma metoder, vilka metoder som har prövats och vilken forskning som finns är begränsad. När man utarbetar riktlinjer tar man spjörn i tillgänglig forskning. Man använder sig av den beprövade erfarenhet som finns på fältet. Utifrån den kan man göra riktlinjerna. Det är anledningen till att det inte finns några riktlinjer. Det har hittills funnits för lite att hämta kunskap och erfarenhet ur.

Jag tror inte att vi är riktigt framme vid det kunskapsläget när det faktiskt är möjligt att ta fram riktlinjer än. När riktlinjerna kommer på plats ska man veta att om man använder sig av dem ger det både god kvalitet och avsedd effekt. Tyvärr är vårt kunskapsläge inte där än där det är möjligt.

Papperslösa flyktingar är ett stort problem. Här kan rymmas våldsbarn, och här kan rymmas andra problem. Här handlar det naturligtvis om att arbeta politiskt med frågan och att arbeta som medmänniskor för att erbjuda hjälp och stöd till dem som finns runt omkring oss i vår närhet.

Anf. 109 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Vad gäller riktlinjer kan jag kort säga att till exempel Lärjedalens socialkontor i Göteborg länge har haft kvalificerade riktlinjer och stor kunskap. Det finns på sina håll, men det finns många ställen där det brister i hur man jobbar. Det vore bra om det kom i gång ett sådant jobb.

Jag vill återkomma till de papperslösa gömda kvinnorna. Jag tycker att det är viktigt att gömda och papperslösa barn har skolan som fristad. Jag tycker att vi politiskt skulle kunna enas om att papperslösa gömda kvinnor som har blivit våldtagna, misshandlade och lever under hot skulle kunna ha en kvinnojour som fristad. De kan inte vända sig till myndigheterna utan att riskera att bli utvisade. För mig är det inte viktigast om det står med i handlingsplanen eller inte. Det är bra om vi kan hitta en gemensam politisk vilja att nå dit. Röda Korset säger att när dessa kvinnor lever under hot och i kaos kan de inte ta ställning till någonting. De kan inte ta ställning till om de ska återvända eller inte, och det kan vara barn inblandade. Då blir hela livet en snurr. De skulle behöva lugn och ro, få veta att de lever i trygghet och kunna börja ta ställning till vad de ska göra av sitt liv.

Det är egentligen den frågan jag vill ställa: Är det inte dags att vi tar en sådan politisk inriktning?

Sedan skulle jag naturligtvis vilja fråga Maria Larsson varför det inte finns konkreta åtgärder när det gäller mäns våld mot äldre kvinnor i handlingsplanen. Det finns pengar avsatta för utbildning för andra personalgrupper när det gäller våld mot kvinnor med funktionsnedsättning men inte inom äldreomsorgen. Vi vet att äldre kvinnor är utsatta för våld, mer grovt våld och mer sexualiserat våld än män, men också att flera kvinnor har trauman efter att tidigare i sitt liv ha varit utsatta för våld.

Det skulle verkligen behövas avsatta pengar för att ge kunskap till äldreomsorgens personal så att de kan ge stöd, ta tag och agera.

Anf. 110 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Äldre kvinnor finns med i uppdraget till Socialstyrelsen att möta behovet av kunskapsstöd i socialtjänsten.

När det gäller de papperslösa kvinnorna som har behov av stödinsatser finns det en särskild poäng i att vi uppmanar kommunerna att samarbeta med frivilligorganisationerna i fråga om våld mot kvinnor, nämligen att kvinnor ska kunna ta kontakt med en kvinnojour, därför att det är inte någon myndighet. Man kan ha en direktkontakt med en kvinnojour, men man har naturligtvis inte alltid kunskap om att sådana finns tillgängliga. Att bygga upp särskilda kvinnojouren i det här avseendet låter sig inte riktigt göras ur geografisk synvinkel.

Jag tror att det är väldigt centralt att kommunerna arbetar tillsammans med frivilligorganisationerna. Vi vet att många kvinnor, såväl papperslösa flyktingar som svenska kvinnor, i ett första skede drar sig att ta kontakt med en myndighet. Det är därför vi är så tydliga med att säga att det samarbetet är nödvändigt och ska vara en förutsättning också för de 109 miljoner som finns anslagna.

Anf. 111 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Välkommen, folkhälsominister Maria Larsson! Vår debatt har pågått några timmar, och vi är glada att du har kunnat komma nu efter frågestunden.

En hel del av de åtgärder som det talas om i handlingsplanen ryms under folkhälsoministerns ansvarsområde. Man kan säga att bland annat socialtjänstlagen hör dit, även om ni är fler på området. Det talas om att också anhöriga och närstående ska kunna få stöd och hjälp. Såvitt jag vet är det få kommuner om ens någon som har utvecklat stöd åt anhöriga eller närstående till brottsoffer. Det är egentligen så det står, och det är brottsoffer vi talar om nu.

Jag tror att det skulle vara väldigt välkommet att ministern tar ett initiativ och försöker få kommunerna att utveckla det stödet, antingen på egen hand, i egen regi, eller tillsammans med frivilligorganisationerna. Kring varje familj där det förekommer våld finns det ett antal personer som får illa och som lever i osäkerhet. Det kan naturligtvis gälla både föräldrar och utflugna barn och så vidare. Jag tror att ministern förstår vad jag menar. Det är det ena.

Det andra är barnperspektivet. Det finns med som ett övergripande anslag, men jag saknar de konkreta åtgärderna i handlingsplanen. Det är inte så att bara för att vi säger barnperspektiv blir det ett barnperspektiv. Också där skulle jag vilja höra några ord från ministern: Hur har ni tänkt att barnperspektivet verkligen ska lyftas fram i det här arbetet?

Anf. 112 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att barnperspektivet har tydliggjorts väldigt mycket genom att vi i lagtexten skriver in att insatserna ska omfatta också barn som bevittnar våld. Det har över huvud taget inte funnits med innan. Det är verkligen att tillföra barnperspektivet till socialtjänstlagen.

Jag vill verkligen hålla med Elisebeht Markström om vikten av att se situationen runt den drabbade kvinnan, att se de anhöriga som en del av det som har skett. Över huvud taget tror jag att vi måste ha mycket mer av det här betraktelsesättet när det gäller flera av våra samhällsproblem.

Det är anledningen till att vi är på gång att skärpa lagstiftningen när det gäller äldre och anhörigvård, därför att den är så central. Det är anledningen till att vi i den missbrukarstrategi som vi har lagt fram tydligt säger att vi i högre grad måste uppmärksamma de närstående. De är ofta en del av lösningen. De kan vara i behov av stöd och hjälp på ett tydligt sätt.

Jag tycker att det här ska genomsyra varje insatsområde inom socialtjänsten, att se den nära omgivningen både som i behov av stöd och hjälp ibland och som någonting som kan vara en del av lösningen.

Här handlar det väldigt mycket om barnen och barnperspektivet. Jag känner mig väldigt glad för att precis den här skärpningen och den här skrivningen har kommit till. Den ger en tydlig signal ut till kommunerna och skapar förutsättningar för att barnen som finns runt omkring, som har bevittnat våld, som har funnits med och som naturligtvis har tagit skada av det också inräknas i dem som ska få stöd och hjälp.

Anf. 113 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vi har fört fram en idé, som vi egentligen har norpat från förra mandatperiodens opposition, nämligen att barn som bevittnar våld borde vara målsägande. Vi vill att den frågan utreds. Vi säger inte att det ska vara så, men vi vill att det utreds. Det beror naturligtvis på att vi vill flytta fram barnets position.

Vi gjorde en rad förändringar på det här området under förra mandatperioden, men det har visat sig inte vara tillräckligt. Det är fortfarande så att barn som upplever våld inte uppmärksammas, inte i rättsprocessen och inte av personal som arbetar med barn – jag tänker närmast på anmälningsplikten i skolan, förskolan och så vidare.

Det krävs kraftfulla insatser för att få det här att fungera. Vuxnas behov tränger sig ofta före barns, och det är så tydligt just när det gäller den här gruppen barn. Det är många kommuner som fortfarande inte har något strukturerat arbete för barn som har bevittnat våld. Det kan finnas när det gäller barn till missbrukare och barn till psykiskt sjuka föräldrar, men den här gruppen barn är fortfarande osynliggjord.

Det behövs verkligen initiativ på det här området. Jag är glad att folkhälsoministern har samma perspektiv, men det saknas fortfarande konkreta åtgärder som går att stämna av.

En annan fråga som jag vill ta upp, även om sekunderna tickar, är frågan om behandling av män. Ministern har nyss redogjort för IMS uppdrag att utvärdera de behandlingsformer som finns för män. Det är inga konkreta åtgärder. Hur ser utbyggnadsplanerna ut när det gäller möjligheterna att starta och driva samtalsmottagningar för män som ännu inte har begått brott? Vi vet alla att det finns inom kriminalvården, men de flesta män finns utanför kriminalvården och det är där behovet är stort.

Anf. 114 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag ska försöka hinna besvara bägge frågorna.

Ja, barnperspektivet har stärkts, och det har tagit ett konkret uttryck i lagtext. Jag vill mena att det har betydelse, återigen.

Det har den betydelsen att också tillsynsmyndigheten måste följa upp det här. Vi har nu gett ett utökat tillsynsuppdrag till länsstyrelserna att titta på hur situationen ser ut för våldsdrabbade kvinnor och nu också när det gäller barn som bevittnar våld.

Att låta barn som bevittnar våld bli målsägande skulle vara att skapa en helt ny juridisk konstruktion, eftersom det endast är den som har blivit direkt utsatt för ett brott som kan vara målsägande i svensk lagstiftning. Det är naturligtvis en inte alldeles enkel förändring, och inte en alldeles enkel utredning och prövning, som i så fall skulle behöva göras. Det har vi inte ansett möjligt.

Jag tror att det kanske inte är där som den största problematiken ligger. Jag är övertygad om att skärpningen i skrivningen, tillsammans med en väl fungerande tillsyn, kan åstadkomma en förändring ur barnperspektivet.

Sedan var det frågan om män som har behov av behandling. Ja, jag skulle önska att vi hade kommit mycket längre, att mer hade gjorts av den tidigare regeringen, att vi hade haft en större kunskapsbank att ösa ur och att vi hade varit framme vid att kunna iscensätta evidensbaserade metoder som vi visste var väl fungerande i varje län.

Tyvärr är vi inte där heller än kunskapsmässigt. Det har skett en del utvecklingsarbete, en del projektarbete. Det är ofta tidsbegränsade projekt som sedan har lagts ned, även om de har haft positiva resultat.

Då får vi ta det stegvis. Nu har vi tagit det första steget, och det finns anledning att återkomma till fler steg. Det är min övertygelse att det är en av de viktigaste åtgärderna framåt att se till att vi får en fungerande verksamhet för att förhindra att män som slår i dag slår i framtiden.

(Applåder)

Anf. 115 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! ”Den misstänkte har vid aktuellt tillfälle dragit omkull målsägaren genom att dra henne i håret och ruska hennes huvud så att hon har ramlat till marken. Nere på marken har den misstänkte sedan fortsatt att ruska målsägarens huvud så att smärta uppstått. Den misstänkte har också jagat målsägaren med ett hundkoppel i handen. Vid aktuellt tillfälle var målsägaren gravid och skulle föda om två veckor.”

Den här hemska berättelsen är vardagen för en kvinna i Göteborg. Det är taget från en polisanmälan. Jag tycker att det är viktigt att vi som deltagit i den här debatten har belyst enskilda fall. Vi har talat om mängden kvinnor som utsätts för våldet. Det gäller att komma ihåg den fruktansvärda vardag som många kvinnor lever i, att jagas av sin man med ett hundkoppel, skakas så att smärta uppstår.

Det här är ett otroligt allvarligt samhällsproblem. Våldet mot kvinnor fortsätter i dag på 2000-talet. Mörkertalet är stort. Det här är en allvarlig kränkning av kvinnors rättigheter, och det är ytterst ett uttryck för det ojämställda samhälle som vi lever i. Vi måste få ett stopp på detta.

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Jag är så glad att regeringen har presenterat den här handlingsplanen. Det är en unik bred handlingsplan med ett samordnat helhetsgrepp som griper över många olika samhällsområden för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samskönade relationer.

Hela 56 åtgärder ingår i planen. 800 miljoner kronor satsas i planen. Det handlar om att höja medvetenheten och kompetensen hos alla aktörer som i dag jobbar med detta, både offentliga myndigheter och frivilliga organisationer, både på nationell nivå och på lokal nivå.

Här i riksdagen har vi också velat visa när vi har behandlat den här planen hur viktigt det är att alla jobbar tillsammans. Därför har vi behandlat denna handlingsplan tillsammans i justitie- och socialutskottet.

Planen tar upp det hedersrelaterade våldet. Länsstyrelsen i Östergötland som är en resurs för hela landet beräknar att upp till 2 000 flickor lever i förtryck av hedersrelaterad natur och att 200 av dem behöver skyddat boende.

Planen tar upp våldet i samskönade par också. Där vet vi väldigt lite. På vår hearing kom det fram att i en undersökning bland 2 000 HBT-personer var det 25 procent som hade varit utsatta för våld. Men det finns i dag inget skyddat boende för män som utsätts för våld.

Handlingsplanen är också väldigt tydlig med att särskilt utsatta grupper som funktionshindrade kvinnor, missbrukare och äldre kvinnor är viktiga att beakta inom alla handlingsplanens områden. Just vad gäller våldet mot äldre kvinnor har min kollega Barbro Westerholm varit oerhört engagerad. De finns definitivt med i den här handlingsplanen, trots det som Eva Olofsson försöker påstå. Vi har från FN fått beröm för handlingsplanen för att den är så bred och strategisk.

De 56 åtgärderna har fått 57 reservationer. Jag måste säga att en del av de här reservationerna förstår jag inte. Det känns som att på något sätt vill oppositionen påvisa ett större engagemang genom antalet reservationer. Jag tycker att ni målar upp en del onödiga motsättningar. Vi är eniga i den här kammaren om att vi måste bekämpa detta våld mot kvinnor.

Många reservationer slår in öppna dörrar. Ta reservation nr 1 till exempel som säger att vi inte utgår från ett könsmaktsperspektiv. Men det är mycket tydligt i inledningen till handlingsplanen att vi utgår från FN:s deklaration om mäns våld mot kvinnor. Den deklarationen säger mycket tydligt att våldet mot kvinnor beror på den historiska ojämlikheten mellan män och kvinnor, den ojämlika maktrelationen. Vi är eniga på den punkten.

Låt mig, fru talman, gå in på några specifika områden i planen. Den är ju väldigt bred, men jag vill ta upp några områden som rör rättsväsendet. Inge Garstedt var inne på att vi nu gör en kraftsamling från alliansen för att öka antalet poliser för att kvinnor ska känna större trygghet i att deras brott kan utredas och att det finns en polis att vända sig till. Men det handlar förstås också om att inte bara öka antalet poliser utan att se till att polisen gör rätt åtgärder och har kompetens att bemöta kvinnor på rätt sätt och att utreda brott.

Planen säger att det ska finnas familjevårdsenheter på samtliga polismyndigheter i landet. Då blir jag lite förvånad över reservation 51 från Vänsterpartiet, där man säger att man vill ha familjevårdsenheter i hela landet. Det är ju det vi nu genomför. Jag vet inte om Vänsterpartiet har några problem med att vi nu genomför det i hela landet.

En annan viktig åtgärd är att Rikspolisstyrelsen har ett projekt, Våld i nära relationer. Det ska se till att det finns nationella riktlinjer för polisens arbete ute i polismyndigheterna.

Här har vi också en reservation, från Socialdemokraterna, som slår in öppna dörrar. Det är en reservation som säger att hot- och riskbedömningar måste vara rutin i polisens arbete. Jag håller med. Det är precis det vi nu genomför i Rikspolisstyrelsens projekt Våld i nära relationer. Riktlinjer som gäller hot- och riskbedömningar finns med i det arbetet.

En annan viktig sak som jag vill ta upp, fru talman, är insatserna vad gäller de våldsamma männen. För det första gäller det att män som begår grova kvinnofridskränkningar också straffas. Vi vet i dag att straffet är från sex månader upp till sex år, men i genomsnitt, visar en undersökning, är det som utdöms elva månaders fängelse.

Nu har vi en utredning som ser över straffskalorna. Det är definitivt Folkpartiets bedömning att grov kvinnofridskränkning bör ge minst ett års fängelse.

Det är också väldigt viktigt att vi nu gör tydliga insatser i och med handlingsplanen att behandla män som slår för att hindra våldsspiralen. Lyckas en kvinna ta sig loss från en man ska inte en ny kvinna bli slagen. Vi måste få männen att sluta slå. Här gör vi väldigt viktiga markeringar.

Kriminalvården har redan dubblat antalet män som får behandling i olika program. I januari tog riksdagen beslut om att förbjuda porr på anstalter för dessa män.

Det är viktigt, tycker jag, att skicka med till Socialdemokraterna att det kan bli problem att finansiera de här programmen om man samtidigt vill dra ned 80 miljoner kronor på Kriminalvården i årets budget. Det är 200 behandlingsplatser det handlar om.

Det är också väldigt viktigt, precis som Maria Larsson sade, att fokusera på att behandla män som inte är dömda. De kan gå i samtal av olika slag. Där har vi en insats i handlingsplanen som innebär att Socialstyrelsen ska förstärka de metoder som används i kommuner och i frivilligorganisationer. Här tycker jag att reservation 42 slår in öppna dörrar.

Fru talman! Talartiden går väldigt fort. Den här planen är, som sagt, väldigt bred. Jag tycker att den är väldigt bra. Många av oss har varit ute och träffat folk inom olika verksamheter. Jag vill poängtera vikten av samverkan. Jag har varit med bland annat i starten när Länsstyrelsen i Västra Götaland drog ihop 300 aktörer för att få till stånd en samverkan.

Jag tror väldigt mycket på detta. När olika organisationer, frivilliga som myndigheter, jobbar separat får man inte samma effekt. Det har vi sett vad gäller det lokala samverkansprogrammet i Malmö till exempel. Där har man jobbat i tio år med samverkan, och det har gett resultat: dubblat anmälningsfrekvens från kvinnorna och dubblat antal män som åtalas.

En sista sak jag vill ta upp rör tvångsäktenskap. Handlingsplanen ger i uppdrag till Ungdomsstyrelsen att kartlägga arrangerade äktenskap som sker mot en persons vilja. Jag tycker att detta är oerhört viktigt!

Precis som Eva Olofsson sade var hon och jag på en hearing om detta i Göteborg. Det var väldigt intressant att lyssna på de olika invandrarför-
eningarna som redovisade hur situationen var. Jag kommer särskilt ihåg en syriansk man som pekade på att gränsen mellan arrangerade äkten-
skap och tvångsäktenskap är väldigt flytande. Det är svårt att stå emot
övertalningsförsök från släkten. Släktlojaliteten kan vara väldigt stark.
Har ens föräldrar planerat ens äktenskap i flera år och rest fram och till-
baka till det forna hemlandet för att investera i att hitta en man åt en ska
det oerhört mycket till innan en kvinna vågar säga nej.

Jag tycker att det är bra att det kom en utredning i gåår som vill krimi-
nalisera föräldrar som arrangerar äktenskap för barn under 16 år. Från
Folkpartiet vill jag framföra att det är viktigt att också skydda 17-åringar
och 18-åringar. Jag tycker också att det är något för tidigt att stänga dör-
ren, som utredaren vill, för att också införa en explicit lag mot tvångsäkten-
skap. En sådan lag kan många unga flickor behöva luta sig mot!

Avslutningsvis, fru talman: Det här är en bred handlingsplan – 56 åtgärder, 800 miljoner kronor. Det är unik satsning på ett samlat grepp för
att komma till rätta med våldet mot kvinnor. Kvinnor ska inte behöva
utsättas för våld. De ska inte behöva jagas med hundkoppel av sina män.

Jag hoppas att våldet har minskat när vi gör uppföljningen 2010. Det
finns en risk att statistiken pekar uppåt, och då hoppas jag att det inte
beror på att våldet ökar utan på att fler kvinnor vågar anmäla.

Till alla som lyssnar på den här debatten – myndigheter och framför
allt de frivilligorganisationer som gör en ovärderlig insats – vill jag säga
att jag hoppas att denna handlingsplan används av er för att förbättra er
egen verksamhet och framför allt för att sätta press på kommuner och
andra myndigheter att öka sina insatser så att vi kommer till rätta med det
här problemet.

(Applåder)

Meddelande om inställd votering

Anf. 116 TREDJE VICE TALMANNEN:

Innan jag lämnar ordet till nästa talare har jag ett meddelande. Ef-
tersom det finns anledning att misstänka att debatten i dag kommer att
dra ut på tiden och de ärenden som debatteras inte är brådskande att vo-
tera om har talmannen beslutat att ställa in dagens votering. De ledamö-
ter som inte sitter här och tar del av detta meddelas på annat sätt.

Anf. 117 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! I likhet med mina värderade allianskolleger är jag väldigt
glad över att vi debatterar denna mycket viktiga handlingsplan i dag här i
Sveriges riksdag. Jag är övertygad om att väldigt många människor ute i
vårt samhälle också är glada för detta, för det är en sådan viktig, svår och
mångfasetterad fråga.

Men vi kan inte som politiker låta frågan vara och inte göra någonting bara för att den är svår. Vi måste se till att vi får dessa handlingsplaner på olika områden så att vi kan gå vidare. Därför är jag naturligtvis oerhört glad.

Samtidigt har jag förståelse för oppositionen. Det kan kanske vara lite pinsamt att sitta här när man har haft makten alldeles för många år i Sveriges riksdag och ändå inte förmått ta ett helhetsgrepp. Då är det klart att det är oppositionens roll att gnälla på oss. Men vi har också hört många instämmanden i regeringens åsikter, och det bådar gott.

Jag tror att det är särskilt viktigt att man har lyft fram olika grupper, om vi kallar dem så, som inte själva kan eller vågar tala för sig. Vi ser aldrig en demonstration här ute på Mynttorget 2 med misshandlade kvinnor som vill att vi ska komma ut och tala med dem. Vi ser inte heller äldre kvinnor som har blivit misshandlade demonstrera – detta är personer som har det svårt.

Det är också bra att vi har tagit upp homo- och bisexuella och transpersoner. Bland dem finns många människor som i dag mår dåligt och inte vågar anmäla att de är misshandlade. Vi måste ha klart för oss att våld i alla former är oacceptabelt! Det är en viktig inställning som vi måste vara överens om, och det tror jag också att vi är.

I handlingsplanen lyfter man fram kvinnojourerna, och jag vill verkligen säga att vad denna regering är tydlig med är att vi behöver ideell verksamhet. Det är ingen konkurrent till det offentliga, utan det är en naturlig del av det offentliga. Ingen ska tro något annat. Ibland låter som om alliansregeringen inte skulle gilla det här, men vi älskar ideell verksamhet! Det är också därför Peter Örn har fått regeringens uppdrag att arbeta med dessa frågor och bjuda in ideella organisationer som enligt Peter Örn har varit oerhört glada över att regeringen vill lyssna på deras information och har känt att de äntligen har fått en legitimitet.

Detta är väldigt viktigt att också vi inser. De ideella organisationerna är en stor del av samhället och en förutsättning för ett gott samhälle, skulle jag vilja påstå.

Vi satsar 109 miljoner förra året, i år och nästa år, precis som Maria Larsson sade. Samtidigt är faktiskt kvinnoorganisationerna värda ett stort tack. De har jobbat så oerhört ute i hela landet, på många sätt i motvind, mot det offentliga som kanske många gånger inte riktigt har stöttat dem.

Vid Uppsala universitet fick man i februari 2007 i uppdrag att utarbeta ett nationellt program för hälso- och sjukvården avseende omhändertagande av offer för sexualbrott. Det är ett mycket viktigt uppdrag som regeringen har gett för att omhändertagandet av dessa människor ska bli så bra som möjligt. Och eftersom man både inom socialtjänsten och inom sjukvården har haft alldeles för dåliga evidensbaserade metoder måste vi verkligen visa att vi vill söka efter dem. Jag kan säga att jag under senare år har blivit skrämmd av att dokumentationen hos socialtjänsten är så dålig vad gäller omhändertagande av barn. Man vet knappt hur många barn man har tvångsplacerat och det ena med det andra. Det är även därför man behöver göra detta arbete, men det hade ju varit väldigt skönt om det hade varit gjort.

När det gäller personer med funktionsnedsättningar tyckte jag att debatten i början var lite konstig, men den har väl ordnat till sig på något sätt. De personer med funktionshinder som jag träffar uttrycker alltid till

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samkönade relationer*

mig: Vi vill leva likadant som alla andra. Vi vill egentligen inte åka färdtjänst. Vi vill åka tåg eller buss, men det är ju inte anpassat efter oss. Jag som är rullstolsburen kan inte gå på bussen om det är långa trappor och så vidare.

Detta ger vid handen att vi nog inte i alldeles för hög grad ska peka ut dessa kvinnor som en grupp som ska ha alldeles särskilda insatser i alla lägen, utan vi ska se att alla insatser som görs för kvinnor över hela landet har naturligtvis även personer med funktionshinder nytta av.

Detta hindrar inte att vi inser att personalen behöver bättre kunskap om många funktionshinder – självklart. Personalen behöver bättre kunskap om både handikappet och handikappet satt i relation till om den funktionshindrade skulle bli föremål för en våldshandling. Det är klart att det också är en väldigt utsatt situation, särskilt om du är rörelsehindrad, när du inte ens kan försöka springa utan du får vara kvar där du är. Men det är en lite annan sak än att man så att säga skulle sätta alla de här personerna i en grupp.

Avslutningsvis, fru talman, tycker jag att det känns gott att också påminna om den strategi som alliansregeringen har för de män som slår. De har rätt att få vård. Alla är väl överens om att alkohol och andra droger ofta är en utlösande faktor, men det finns någonting som inte är okej om man gång på gång slår kvinnor. Då ska väl de personerna också bli föremål för åtgärder. Vi ska se till att det inte händer igen. Om man tar tag i det just när någon kanske har slagit bara en gång, sätter sig ned och pratar och ger vård, kanske det aldrig händer igen. Väldigt många undersökningar på andra områden visar att om du begår brott ett stort antal gånger är det större risk att du inte kan rehabilitera dig än om du vårdas vid första övergreppet.

Det är inte bara så att vi i allianspartierna i det här betänkandet vill peka ut, utan vi vill också visa på klara regler: Det är inte okej att slå kvinnor, inte att slå någon över huvud taget. Samtidigt vill vi ge vård, och vi vill se till att misshandeln upphör. Det är vi alla betjänta av.

Med det, fru talman, vill jag tacka alla kollegerna i det sammansatta justitie- och socialutskottet för ett gott arbete. Jag ser också fram emot 2010 när det här ska utvärderas, för jag tror att det blir bra. Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 118 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren beskrev våra olika roller när vi är i opposition och när vi är i majoritet. Det stämmer ju till punkt och pricka. Så är det naturligtvis.

Men att vi på den här sidan skulle tycka att det är pinsamt att det krävs åtgärder, att det behövs en handlingsplan, att vi behöver flytta fram positionerna, förbättra metoderna, se till att utbildning ges till dem som arbetar med de här svåra frågorna är en helt felaktig beskrivning. Tvärtom har vi hela tiden sagt att det här är en pågående process, precis som lagstiftningen är en pågående process. Vi blir aldrig färdiga.

Jag får väl påminna Chatrine Pålsson Ahlgren om att kvinnofridspositionen i år firar tio år. Däri gavs en rad uppdrag till myndigheterna – rätt mycket lika det som står i handlingsplanen i dag. Där fanns också, till skillnad mot den här planen, en rad lagändringar. Vi har i dag en lagstift-

ning i brottsbalken som heter grov kvinnofridskränkning som har sin grund i den kunskap som vi har i dag om hur mäns våld mot kvinnor ser ut.

Där infördes också förändringar i jämställdhetslagstiftningen, och vi förbjöd köp av sexuella tjänster, som inte hela kammaren stod bakom, förvisso, men vi på min sida gjorde det. Det är kanske bra att få påminna om att det har hänt en hel del. Under de här tio åren har det inte på något sätt varit så att någon har lutat sig tillbaka och suttit och rullat tummarna. Här har gjorts ett oerhört engagerat arbete både från samhällsföreträdare och från frivilligorganisationerna.

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Anf. 119 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Det jag sade att jag tyckte var pinsamt var att jag tycker att ni kunde ha gjort mer, tagit helhetsgreppet. Jag känner till kvinnofridspropositionen för tio år sedan. Jag var här då också. Men jag tycker ändå att det helhetsgrepp som vi har tagit nu inte har gjorts förut. Det är inte bara vi som säger det. Det har vi fått kredit för. Det var bara så jag menade.

Samtidigt vet vi ju vad som är oppositionens roll. Det är ju er roll att kritisera oss. Förut var det vår roll att kritisera er. Det tror jag att vi alla känner till.

Lagändringarna är ju, som också Maria Larsson talade om, redan gjorda, exempelvis att alla barn och kvinnor ska ha ett skydd i socialtjänsten om de blivit utsatta. Vi ville inte vänta med den delen. Vi tog den först. Den kan väl inte vara mindre viktig för det.

Sedan finns det en del i det här som det inte går att göra till lag. Det vet Elisebeht Markström mycket väl. När man tar ett helhetsgrepp är det ju en del saker som är riktlinjer. Det är uppdrag. Det är att lyfta fram frågan, att föra ut den, inte minst till våra kommuner. Mycket av arbetet är det kommunala ansvaret och ingår i det kommunala självstyret som vi får försöka att samarbeta om.

Anf. 120 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren uppehöll sig också en del vid den fråga som var uppe initialt, alltså den som rör kvinnor med funktionsnedsättning, och att vi nu skulle ha släppt den frågan därför att vi nu förstår precis vad ni menar. Nej, vi gör ju inte det. Vi förstår inte varför fokus plötsligt förändras.

Handlingsplanen handlar om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. När man sedan slår upp de åtgärder som rör just den här gruppen, hur skriver regeringen då? Man skriver så här: stöd och service till personer med funktionshinder. När det gäller handikapporganisationerna som ska få några miljoner kronor för att arbeta förebyggande, vad skriver regeringen då? Då talar man om att här ska det handla om att på ett mer systematiskt sätt uppmärksamma och förebygga våld mot kvinnor och män med funktionshinder.

Detta har ju handikapporganisationerna försökt att göra er uppmärksamma på, både innan handlingsplanen trycktes och därefter. Men det har inte föranlett er att ändra er på något sätt. Där man frågar efter fokus håller ni fast vid att ni vill ha det här perspektivet just när det gäller kvin-

nor med funktionsnedsättning. Säg inte att vi är överens på den här punkten, för det är vi inte. Vi förstår faktiskt inte varför regeringen och allianspartierna måste särbehandla kvinnor med funktionsnedsättning på just det här sättet. Vi begriper det inte.

Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Nu ska jag tala om för Elisebeht Markström att där har vi i majoriteten ändrat regeringens text. Vi har lyssnat både på er och på handikapporganisationerna. Det ska sägas.

På s. 42 i betänkandet – och det är faktiskt det vi ska besluta om – står följande. Jag har tid att läsa det:

”Utskottet bedömer att ett riktat statsbidrag till vissa organisationer ökar möjligheterna att uppmärksamma problematiken kring våld mot funktionshindrade kvinnor. Det kan bl.a. handla om att på ett mer systematiskt sätt uppmärksamma och förebygga våld särskilt mot kvinnor med funktionshinder samt ge stöd till dem.”

Där är Elisebeht Markströms önskan uppfylld. Då kan vi väl vara glada för det.

Anf. 122 CHRISTER ENGELHARDT (s):

Fru talman! Efter en klart kvinnodominerad debatt, där nio kvinnor och en man har deltagit före mig, får jag äran att komma in som man nummer två i debatten.

Vi debatterar här i dag många angelägna åtgärder för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och våld i samskönade relationer. Jag ska i mitt anförande koncentrera mig på ett par områden som jag som man och socialdemokrat anser bör ägnas en del uppmärksamhet. Det första är behovet av kriscentrum för män.

Det finns många frivilliga krafter som arbetar för att öka tryggheten för kvinnor som utsätts för våld. Kvinnojourerna gör ett ovärderligt arbete för att ge stöd till kvinnor i kris. Genom sin lokala förankring kan de lätt nå ut till kvinnor på plats. Det är en självklarhet att de också i fortsättningen ska ha ett rejält stöd av samhället.

Men för att arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor ska bli framgångsrikt och bestående är det nödvändigt att också engagera de män som misshandlar. I sammanhanget vill jag lyfta upp mansjourernas mycket viktiga verksamhet i detta arbete.

Det är viktigt att arbeta förebyggande. Män som känner att de av någon anledning håller på att tappa kontrollen över sitt beteende ska kunna vända sig någonstans för att samtala om sig och sin situation för att bland annat förebygga sin våldsanvändning.

Som socialdemokrat anser jag att det behövs mötesplatser för män i hela landet som vill söka sig bort från ett destruktivt och aggressivt beteende. Det finns organisationer som arbetar med detta, till exempel Män för jämställdhet och olika kriscentrum och professionella centrum för män. Regeringen bör därför ta initiativ till en utökad programverksamhet för våldsamma män även utanför kriminalvården.

En annan viktig punkt är att öka samverkan mellan kommunerna och kriminalvården. Kriminalvården har i dag behandlingsprogram för bland andra män som dömts för sexualbrott och för våld i nära relationer. Problemet är att den som efter avtjänat straff vill fortsätta en inte avslutad

behandling inte får göra det. Det beror på att Kriminalvårdens uppdrag inte omfattar tiden efter att påföljden är verkställd. Gruppen icke dömda män har heller inte möjlighet att på frivillig grund delta i Kriminalvårdens behandlingsprogram.

Det är uppenbart att här behövs det en bättre samverkan. Regeringen bör ge i uppdrag till Kriminalvården och de kommuner som så önskar att samverka kring programverksamhet för icke dömda män och för män som verkställt sin påföljd men inte avslutat behandlingen. Ett fyrkantigt regelverk får inte hindra en nödvändig utveckling.

Fru talman! En annan punkt gäller länsövergripande behovs- och åtgärdsanalyser. I utredningen från 2006 med titeln *Att ta ansvar för sina insatser – Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* framhålls vikten av en kommunövergripande samordning i arbetet för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Det är bland annat viktigt för att få ett effektivt resursutnyttjande.

Regeringen föreslår att länsstyrelserna ges i uppdrag att ta initiativ till att stödja samordningen i länet. Det är bra, men länsstyrelsens uppdrag bör utvidgas till att också omfatta ett ansvar för länsövergripande behovs- och åtgärdsanalyser. Analyserna kan användas i arbetet med att stödja utvecklingen för lokal samverkan för kvinnofrid i kommuner. Detta bör finnas med i handlingsplanen.

Som socialdemokrat är jag bekymrad över att bara hälften av landstingen har en formellt antagen policy eller handlingsplan om våld mot kvinnor. Även många kommuner saknar formellt antagna handlingsplaner eller har inte uppdaterade planer.

Kommuner och landsting måste öka medvetenheten hos kommuninvånarna om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Det är ett samhällsproblem med rötter i rådande könsmaktsordning. Det behövs informationsmaterial och stödinsatser. Metoder för att nå ut till särskilt utsatta kvinnor och grupper måste utvecklas.

Regeringen bör ta initiativ till överläggningar med kommuner och landsting för att få en förbättring till stånd när det gäller handlingsplaner inom området.

Fru talman! Sverige är, som det sägs i regeringens skrivelse, på många sätt ett föregångsland när det gäller jämställdhet. En central del är att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det råder stor enighet om att vi måste göra mer för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Det är bra att regeringens skrivelse med förslag till åtgärder har kommit. Men politiken bör kunna vara ännu bättre, mer offensiv och ännu mer tydlig. Jag har här gett några exempel på områden där jag tycker att politiken bör skärpas och förtydligas.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 43 och 45.

(Applåder)

I detta anförande instämde Elisebeht Markström (s).

Anf. 123 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Christer Engelhardt tar upp kraven på ökade insatser ute på myndigheterna. Jag förstår att han gör det, därför att den utvärdering

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

av kvinnofridsarbetet som gjordes 2004 visade ju att det fanns mycket övrigt att önska. Då hade till exempel inte en enda myndighet på central nivå tagit fram handlingsplaner eller motsvarande policydokument. Man kan också konstatera att det finns brister ute hos länsstyrelserna.

Vad det säger är hur svårt det här är. Det är just därför som regeringen har tagit initiativ till handlingsplanen, så att man får det hela samlat och verkligen kan sätta fokus på det. Även om ni ville väl saknades fokus i väldigt stor utsträckning. Därför är det bra att du poängterar de här bitarna nu.

Anf. 124 CHRISTER ENGELHARDT (s) replik:

Fru talman! Jag har ingen annan uppfattning än Inge Garstedt i hennes inlägg.

Jag pekade på de brister som har funnits ute bland myndigheter. Vi tycker att det är oerhört viktigt att man trycker på väldigt hårt i den här frågan. Där har vi alla ett uppdrag. Många av oss är ju inte bara riksdagspolitiker utan också kommunpolitiker och verksamma i vårt uppdrag – jag ska inte säga i styrelser, för numera handlar allting om insynsråd inom olika myndigheter och instanser för statens räkning. Vi har alla ett ansvar att nu förverkliga handlingsplanen som vi har att besluta om, uppenbarligen inte i dag utan först efter den plenifria veckan. Men det hindrar inte att vi för den skull tar med oss de viktiga bitarna i handlingsplanen och ser till att myndigheter, län och kommuner tar till sig och jobbar starkt för att verkställa dem.

Anf. 125 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Vi verkar vara tämligen överens om vikten av handlingsplanen.

Anf. 126 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är glädjande att handlingsplanen har kommit. Det finns mycket som är bra i den.

Det som man kan reagera över är det som Kenneth Johansson från det så kallade masriket tog upp. Han tycker att oppositionen inte har någon fantasi att opponera, att vi är idéfattiga. Det tycker inte jag. Vi har 56 reservationer och ungefär lika många förslag till åtgärder. Och det kanske är bra att det inte är mer elände än det som beskrivs, tycker jag.

När jag läser handlingsplanen reagerar jag på att man fokuserar på det som redan skett, alltså på själva handlingen. Jag skulle ha velat se större fokus på det förebyggande arbetet. Man pratar mycket om när brottet redan har skett.

Men hade man haft könsmaktsordningen i botten tror jag att man hade fått med det förebyggande arbetet på ett helt annat sätt när det gäller utbildning i alla personalkategorier och när det gäller barnen och vidare uppfostran. Jag tror säkert att ni vet vad jag menar. Hade man haft med denna struktur hade planen kunnat bli ännu bättre, och det kan väl ingen i kammaren ha något emot.

Genom att synliggöra kan man förbättra statistiken. I dag går det inte att se i polisens eller Brås statistik om en kvinna blivit misshandlad av en närstående man eller någon annan person – förutom i de fall som handlar om kvinnofridskränkning där det alltid är en närstående man som begått brottet.

Misshandelsbrotten kodas bland annat så här: Misshandel inomhus mot kvinna 15 år eller äldre, bekant med offret. Misshandel utomhus mot kvinna 15 år eller äldre, bekant med offret.

Det säger inget om könet på den misstänkte eller om relationen mellan offer och förövare än att de är bekanta. Det kan alltså vara en syster, kompis, mamma eller granne som har misshandlat kvinnan.

Vi menar att man kan förbättra statistiken. Det tror jag inte heller att någon har något emot eftersom vi ska ta upp det som vi tycker fattas.

Besöksförbud har utretts sedan sommaren 2006. Vi anser att man i samband med besöksförbud också ska ha möjlighet att säkerställa kvinnans säkerhet med fotboja. När vi var i majoritet fick vi mycket skäll för att vi utredde och att det inte gick tillräckligt fort. Här kan jag påpeka att det inte gick så fort för er heller.

Vad gäller nyheter fokuseras det relativt mycket på utbildning inom polisväsendet. Åklagarväsendet har gjort stora satsningar när det gäller utbildning på detta område. Det finns mycket mer man skulle kunna göra. Det gäller också när det handlar om bemötande till exempel. När man bemöter en våldsutsatt kvinna eller ett barn är det noga hur man bemöter kvinnan eller barnet som polis eller åklagare. Det kan ha betydelse. Jag kan få reda på mycket mer med ett bra bemötande.

Det finns en kategori i rättsväsendet som vi inte har några krav på alls egentligen. Det är vår domarkår. Vi har sett rader av fall när det gäller sexualbrott och våldtäktsfall där man frågar kvinnan vilken klädsel hon hade och hur full hon var etcetera. Det tror jag aldrig att man skulle fråga en man om. Vi vill ha en utbildning där könsmaktsordningen ligger i botten. Vi tycker också att det är ganska häpnadsväckande att domarkåren inte har obligatoriska vidareutbildningar, utan det är bara att välja och vraka efter intresse vad man vill och inte vill gå på. När det gäller dessa frågor behövs det faktiskt ett obligatorium, för man kan döma objektivt om man har bra kunskaper. Det är en nyhet.

Vad gäller generalangreppet från Chatrine Pålsson tycker jag att det är häpnadsväckande att säga att inget har gjorts förut. Det har gjorts många saker under många år. Jag tycker att man kan lägga av med sådant, för vi vill nog mycket i både majoriteten och oppositionen när det gäller detta. Men en stor miss är att man inte har haft könsmaktsordningen med sig hela vägen. Hade man haft det hade propositionen varit mycket bättre.

I detta anförande instämde Elisebeht Markström (s).

Anf. 127 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag har inte vid något tillfälle sagt att inget gjorts. Men helhetsgreppet har man inte tagit i regeringen, och det tyckte jag var en miss. Alla har gjort något.

Anledningen till att jag begärde ordet var att Lena Olsson sade: Det är så dags att ge folk behandling och utbildning när övergreppet har skett. Man måste göra det förebyggande.

Hur har Lena Olsson tänkt sig det? Ska alla män vid en viss ålder gå en utbildning? Vad vi i alliansen säger är att vi vill ha värderingar i skolan hela vägen, från förskolan och uppåt. Det ska vara tydliga värderingar. Det är en viktig förebyggande insats. Men vad är det mer Lena Olsson tänker på för att förebygga att män slår kvinnor?

När det gäller fotboja pågår en utredning. Vi får vänta och se vad den säger.

Anf. 128 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kan bara beklaga, men du sade faktiskt så, Chatrine Pålsson. Jag hörde det ganska väl. Du tyckte att det var synd att ingenting hade gjorts. Jag uppfattade det så.

Nog om det. Alla män ska gå utbildning. Det får de gärna göra. Detta är något som vi alla behöver. Jag kan inte förstå att det bara är män som behöver utbildningen.

Det är tänket, Chatrine Pålsson! Det är strukturen i hur vi tänker. Könsmaktsordningen ser vi tydligt dagligen. Kvinnor står lägre än män. Vi ser det i politiken, i näringslivet, överallt. Vi måste börja tänka. Det kommer att smitta av sig på kommande generationer.

Det är viktigt att se frågan. Det är fråga om en könsmaktsordning. Så enkelt är det.

När det gäller fotbojan: Nu ser ni hur det är att hålla på att utreda. Det tar tid. Det är bra att ni har lärt er, att ni fick ta det ansvaret.

I denna replik instämde Maryam Yazdanfar (s).

Anf. 129 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Oavsett hur det uppfattades menade jag att man inte har tagit helhetsgreppet. Jag ber om ursäkt för om jag sade fel.

Hela planen utgår från FN:s principer. Så långt jag förstår har man där skrivit att man vet att det är ojämlikhet att män står över kvinnor.

Det finns ingen i regeringen – det vågar jag stå för – som inte ser hur det är i samhället i dag. Det är väl inte utan vidare som regeringen också skriver ”mäns våld mot kvinnor”. Det är ju en tydlig signal om att man har insikt om detta. Det sker också en annan form av våld, men detta är specifikt.

Det känns som att Lena Olsson och jag kan vara överens om att det är bra.

Anf. 130 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är ju bra att Chatrine Pålsson tycker att det här är bra.

Den utgår från FN:s principer. Själva handlingen finns naturligtvis också med, men FN har också med frågan om könsmaktsordning. Där ingår tänket och strukturen innan den här handlingen över huvud taget uppstår. Det ska finnas kunskap. Det ska sitta i ryggraden. Då tror jag att vi förmildrar omständigheterna när det gäller könsmaktsordningen.

Du säger själv att man ser det här. Då kunde man uttrycka det bättre i planen med förebyggande åtgärder. Det kan handla om många saker. Det kan vara klyftorna i samhället. Det kan bero på att det är män som har makten. Man måste gå in och bryta det till och med i sitt eget huvud många gånger.

Ni har fastnat i att man gör något när olyckan redan har skett. Jag tror att det hade varit jättebra om man hade haft med den förebyggande biten. Då har man med hela tänket. Det är det som fattas.

Anf. 131 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var en trevlig inledning från Lena Olsson – glädjande, mycket bra.

Jag vidhåller, när jag läser reservationerna en gång till, att det inte är särskilt mycket innehåll i dem. Däremot är de många till antalet, men det är inte alltid antalet som är det mest intressanta. Med lite vilja hade det gått ganska bra att skriva ihop sig, och ni skulle kunna vara nöjda med utskottets ställningstaganden. Det är min uppfattning, men tydligen inte Lena Olssons.

Vad är det då som är så nytt och fräscht och spännande i reservationerna? Lena Olsson tar exemplet att förbättra statistiken. Hej och hå! Om man läser utskottets ställningstagande ser man att det är utvecklat beskrivet att det är ett arbete som pågår.

Det andra exemplet är att det inte finns något förebyggande med i det här arbetet. Jag vill påstå att hela handlingsplanen syftar till att förebygga våld. Det finns många exempel på det. Det är till exempel polisens arbete som behöver intensifieras. Det kommer också att göras med omfattande utbildning och informationsspridning. Dessutom har vi just fått förslag om en ny polisutbildning som ökar möjligheten att jobba med den här typen av frågor. Jag tycker att det är alldeles utmärkt.

Äntligen kommer det, Lena Olsson. Vi får också en utökning av antalet poliser. Det tycker jag är alldeles utmärkt.

Jag hörde två exempel. De två exemplen är definitivt att slå in öppna dörrar. Om det nu finns så mycket spännande så kom igen, Lena Olsson, med några exempel på något nytt och spännande som vi kan lyfta in i arbetet. Jag vill verkligen det. Jag vädjar. Kom fram med de förslagen. Hittills har jag inte hört några.

Anf. 132 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte vad Kenneth hade i öronen under mitt anförande. Jag tog konkret upp frågan om domarna. Jag läste också upp statistiken och hur Brå skulle kunna dela upp den så att man ser det mer specifikt.

Jag kanske var otydlig. Jag sade att en del var bra. Det är en del förebyggande arbete när det gäller olika personalkategorier. Men man skulle kunna göra mer. Det gäller att få in det här tänket från första början och se de strukturer och den könsmaktsordning som vi har i samhället. Då tror jag att det här hade blivit ännu bättre.

När det gäller polisens arbete och åklagarna är det något som har pågått i många år. Det påbörjades under den förra majoriteten, men fortsätter nu. Man skulle kunna begära att det såg lite annorlunda ut.

Jag är jätteglad över att det har kommit en utredning som säger att polisen ska ha en akademisk utbildning. Det är precis vad Vänsterpartiet tycker. Vi har vartenda krav med där. Det är fortfarande ett utredningsförslag. Det återstår att se vilken makt du har att genomföra det, du som ingår i regeringen.

I detta anförande instämde Lars U Granberg (s).

Anf. 133 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Nej, jag ingår inte i regeringen, men jag backar upp en klok regering som lägger fram förslag om en förstärkt polisutbildning. Det är utmärkt om vi kan få Vänsterpartiets stöd i genomförandet av den. Det är jättebra om vi är överens om det.

Jag har ingen annan uppfattning än att det är FN:s deklARATION som vi ska bygga på och att mycket av problemen beror på ojämlika maktrelationer. Jag har inga problem att ställa upp på det. Jag köper det.

Däremot tycker jag att det är mycket viktigt att inte stanna där utan att vi går från ord till handling, precis som handlingsplanen gör, och vidtar åtgärder. Mycket är verkligen förebyggande insatser som att ingripa tidigt, förbättra och erbjuda utbildning för personal inom fritidsverksamhet, socialtjänst och skola – det är väl ett typexempel – och att se till att jobba med stadsmiljöer. Någon raljerade tidigare i debatten över det. Det gör inte jag. Jag tycker att det är viktigt att man också i samhällsplanering och stadsmiljöplanering kan få fram trygga miljöer så att man törs gå på gator och torg och i parker.

Det finns ett uppdrag till NCK att utveckla en anamnes för personal inom hälso- och sjukvården så att man kan upptäcka våldsutsatta tidigare – även kallat screening.

På punkt efter punkt har handlingsplanen ett förebyggande tänk, tycker jag. Det är nödvändigt att ingripa tidigt och se till att problemet inte uppstår.

Jag letar i reservationerna, men jag ser inte några förslag från Lena Olsson.

Anf. 134 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Då kanske Kenneth ska byta glas i sina glasögon.

I mitt anförande frågade jag faktiskt om domarutbildningarna. Det kommenterar du inte fastän jag har tagit upp det två gånger. Det är väldigt viktigt hur de hanterar detta, hur de bemöter och vilken kunskap en domare har. Det tycker jag är jätteviktigt, speciellt när det gäller de här målen.

Man ska inte fråga hur de var klädda och kommentera det.

Det är glädjande att du håller med mig om att könsmaktsordningen är ett problem. Så ser verkligheten ut.

Upplysningsvis är det Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som stenhårt har drivit frågan om polisutbildningen. Det återstår att se om du får Moderaterna med dig på vagnen. Där kan ni få problem om man läser vad ministern har sagt.

Anf. 135 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Lena Olsson tar upp domarutbildningen. Regeringen har ju gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utforma utbildningsprogram för att förbättra bemötandet av sexualbrottsoffer. Den utbildningen ska rikta sig till polismyndighet, åklagare och domstolar.

I den obligatoriska domarutbildningen för blivande domare – innan de får sina förordnanden – ingår detta i dag.

Sedan har vi ett rättssystem i Sverige som innebär att domarnas utbildningsåtaganden, när domarna väl har fått sin domarfullmakt, är frivilliga.

Jag tror att det är viktigt på något sätt att man värnar om domarnas självständighet eftersom vi inte kan ha ett system där domare ska rätta sig efter varje politisk trend.

Sedan håller jag med Lena Olsson om att det är oerhört viktigt att domarna har en god utbildning i dessa frågor, och vi vill utveckla det ännu mer. Men visst finns det ett patriarkaliskt tänk i dag som varken Lena Olsson eller jag tycker om.

Anf. 136 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Om någon läser bara reservationerna, kan jag tala om att detta står i ett särskilt yttrande som vi har tillsammans med Miljöpartiet.

Jag tycker, precis som Inge Garstedt säger här, att det är viktigt med domarnas självständighet. Dessa krav kan vi ställa på polis och åklagare. Och i den nya utbildningen kommer detta in. Det finns ju med nu, men det skulle kanske vara bättre, om jag säger så.

Domarkåren är ganska gammal i dag. Vi vet att många domare ska gå i pension snart. De får ju inte för sin ålder. Men man kan fråga sig vilka värderingar som de har växt upp med och hur de har uppfostrats. Jag tycker därför att man skulle kunna ställa krav på dem att genomgå en obligatorisk vidareutbildning, så att de inte får välja och vraka och säga ja eller nej. Jag tycker inte alls att det har med deras självständighet att göra. Ju mer de förkovrar sig, desto mer självständiga blir de. Det tycker i alla fall vi från Vänsterpartiet.

Anf. 137 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Lena Olsson om att det är viktigt att domarna förkovrar sig och att de skaffar sig utbildning. Men problemet är att när domarna har fått sin fullmakt kan vi inte kräva att de ska genomgå viss utbildning. Det har den här riksdagen slagit fast. Vi har diskuterat frågan om domarutbildning förut. Om vi vill ändra på det, då får vi ändra det grundläggande förhållandet mellan dömande och lagstiftande makt. Det kan vi i alla fall inte göra i handlingsplanen.

Sedan är jag lite förvånad över att Lena Olsson och hennes kolleger på något sätt har hängt upp nästan hela denna handlingsplan på könsmaktsordningen. Jag förstår inte det resonemanget. Hade jag varit Lena Olsson hade jag möjligen tagit upp andra delar. Men hela detta resonemang om könsmaktsordningen är ungefär som diskussionen om feminism och vilka tolkningar som man gör kring feminism.

Anf. 138 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Har man den åsikten har man inte förstått så mycket. Då vet jag ungefär var jag har Inge Garstedt. Jag tänker därför inte orda mer om det.

Däremot tänkte jag återigen ta upp detta med domarna och ge ett par exempel.

Jag blir utsatt för mansvåld, blir misshandlad, slagen med hundkoppel och våldtagen och hamnar i en förhandlingssal och möter en domare som inte har en susning om hur det är utan har en egen föreställning i sitt huvud och ställer frågor till mig om vad jag hade på mig, hur full jag var, vad jag sade, om jag kanske flirtade lite.

Om jag i stället ställs inför en domare som faktiskt har dessa vidareutbildningar och som vill ha kunskap om dessa saker och har satt sig in i dem, får jag ett helt annat bemötande.

Jag tycker inte att det är rättvist att det ska vara ett lotteri när det gäller vilken domare som jag som våldtagen och misshandlad kvinna ställs inför. Är det någon som kan dessa saker och förstår vad jag talar om, eller är det någon som har valt bort den här vidareutbildningen?

Anf. 139 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! Varje gång som vi öppnar tidningen möts vi alla av någon av de 17 kvinnor som varje år dödas av en närstående, av någon av de 26 000 kvinnor som har misshandlats, av någon av de 4 700 personer som har anmält att de har våldtagits eller av någon av de tusentals personer som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Bakom varje siffra finns det ett ansikte och en människa. Hon eller han heter Clara, Nathalie, Roland, Fatima, Ann-Christine, Ali, Jens eller Lotta. Hon eller han har tusen namn, hon eller han har tusen ansikten. De kommer från alla delar av landet, från alla typer av bakgrunder och från alla samhällsgrupper.

Alla bär de på tragedier, öden och sår som har uppstått när rätten att bestämma över sig själv, sin kropp, sitt liv eller sin sexualitet inte har respekterats.

Jag vill särskilt lyfta fram det hedersrelaterade våldet och förtrycket som är av kollektiv art. Det utövas av en grupp som gemensamt anser sig ha rätt att förtrycka. Det är könsöverskridande i den bemärkelsen att det drabbar såväl kvinnor som män, både som offer och förövare. Ofta är våldshandlingen planerad, och ibland kan det gå lång tid mellan så kallat beslut och verkställighet. Våldet förekommer inom olika kulturer oavsett etnisk eller religiös bakgrund.

Många gånger har jag från politiska talarstolar hört frasen ”aldrig mer Fadime”, samtidigt som kvinnor och män som har flytt från det reella våldet och förtrycket inte har fått det skydd som i realiteten krävs för att frasen ska kunna efterlevas.

Samtidigt som frasen ”aldrig mer Fadime” levererades av dåvarande demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin från just en talarstol mötte jag en kvinna som flytt för sin kärleks skull. I den by som hon kom från fick ingen annan gifta sig innan hedern var återupprättad och hon var dödad. Denna kvinna hade därför en hel by efter sig, rent ut sagt. Hon hade flytt till vårt land, men i Sverige hade myndigheterna lämnat ut

hennes adressuppgifter, och här i Sverige blev hon hotad med pistol. Så såg det ut i realiteten.

Vi måste sluta leverera tomma fraser. Vi måste gå från ord till handling.

Med bestämdhet vill jag hävda att det inte kan finnas någon som helst heder i att hota, förfölja, förtrycka eller döda sitt eget barn, sin kusin eller någon annan medmänniska.

Därför gläds jag över att vi nu tar ett samlat grepp om frågan. Jag gläds över den handlingskraft som denna handlingsplan visar.

Åtgärderna i handlingsplanen syftar bland annat till att stärka brottsoffrens rättigheter. Brottsoffren ska mötas av medkännande och professionalism av alla myndigheter oavsett var i landet de bor. Nu ställs tydliga krav på att vi ska leva upp till svensk lag som stadgar att staten och kommunerna har ett yttersta ansvar att tillgodose utsatta kvinnors och mäns behov av skydd och stöd. I handlingsplanen tas det upp att ett ökat samarbete mellan de olika aktörerna är nödvändigt för att arbetet mot mäns våld mot kvinnor ska bli kraftfullt och effektivt.

Dessutom ska hela rättskedjan – polis, åklagare, domstolar och kriminalvård – fungera på ett effektivt sätt. Polisen ska vara synlig och tillgänglig i hela landet. Poliserna ska bli 3 000 fler för att insatserna ska kunna ske tidigare, snabbare och tydligare.

Rättsstatens förmåga att gripa och lagföra brottslingar ska bli bättre. En förutsättning för det är att människor som utsatts för brott vågar polisanmäla och fullfölja sin anmälan. Därför föreslås åtgärder som stärker brottsoffret under rättsprocessen.

Samtidigt ses nu straffskalorna över så att det blir klart att samhället ser mycket strängt på mäns hot och våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Sist men inte minst måste arbetet vara förebyggande och vara sådant att man angriper roten till problemet.

Det hedersrelaterade våldet kan och får aldrig accepteras. *Varje dag* mister 15 personer livet i hederns namn. Det hedersrelaterade våldet finns såväl i Irak, Norge och Indien som här i Sverige. Varje dag lever människor i vårt land, här i Sverige, under ett ständigt hot från den egna familjen. Enligt länsstyrelsernas beräkningar lever 1 500–2 000 personer under detta hot om våld och förtryck. För ungefär 200 personer anses hotet vara så stort att de behöver skyddat boende.

Därför är det viktigt att länsstyrelsernas satsning på skyddat boende, kunskapsutveckling och förebyggande arbete fortsätter. Den 7 februari gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att fortsätta att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är viktigt att rektorer, lärare och övrig personal tidigt kan tyda signalerna för att kunna upptäcka problemen. Därför är det positivt att ett myndighetsuppdrag kommer att ges för att erbjuda skolledare fortbildning i problematiken kring just hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är också viktigt att poliser har specifik kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Det är av största vikt för att kunna bekämpa just denna typ av brottslighet. Därför har regeringen gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att vidta åtgärder för att öka polisens kompetens och förmåga att förebygga, upptäcka och utreda hedersrelaterad brottslighet. Om dessa

tre konkreta åtgärder står det i handlingsplanen. Jag tycker att de är väldigt bra.

Det är viktigt att vi med kraft motverkar det hedersrelaterade våldet och förtrycket – ett våld och förtryck som ofta handlar om kontroll när det gäller vardagliga former såsom hur man klär sig, vem man umgås med eller vart man vill gå och var man rör sig. Det handlar också om livsval. Det handlar om vilket val av utbildning man vill göra och om jobb, kärlek eller val av livspartner.

I handlingsplanen berörs en rad konkreta åtgärder som leder oss en bit på vägen i arbetet med att eliminera våldet, hotet och förtrycket. Den är inte uttömmande; det är fler åtgärder som vidtas men som inte finns med i handlingsplanen, och fler åtgärder behöver vidtas. Bland annat behöver vi se över möjligheterna till sekretessmarkeringar och förbättra skyddet för dem som flyr över landgränser för att söka skydd.

Därför har vi anledning att i andra sammanhang återkomma till just de här frågorna. Även om handlingsplanen inte är heltäckande gläds jag över den handlingskraft som där visas. Genom insikt, kunskap och reella ekonomiska satsningar tar regeringen och vi i Sveriges riksdag kampen för att avskaffa mäns våld mot kvinnor, det hedersrelaterade våldet och förtrycket samt våld i samkönade relationer på största allvar.

Målet är att alla människor ska kunna leva fria från rädslan för att bli utsatta för våld och övergrepp, hot och förtryck.

Fru talman! Med anledning av detta vill jag instämma i övriga alliansföreträdares yrkande om bifall till förslaget i betänkandet samt avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 140 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Vissa människor slår andra människor. Andra människor blir slagna.

Ungefär så platt är den grundläggande analysen i regeringens politik för att stoppa mäns våld mot kvinnor. Den analysen är inte bara banaliserande. Ännu viktigare är att den inte förser oss med de verktyg som vi som politiker men även myndigheter och frivilligorganisationer så desperat behöver för att bekämpa det allra grövsta könsförtrycket.

Det är inte på grund av att vissa människor råkar slå andra människor och andra människor råkar bli slagna som i snitt 17 kvinnor varje år mördas av en man de en gång älskat. 17 mördade kvinnor varje år är ingen slump. Det handlar om makt, och det är det som är problemet med handlingsplanen. Ni ser inte överordningen och underordningen.

Män som grupp är i samhället generellt sett överordnade kvinnor som grupp. Kvinnor som grupp är i samhället generellt sett underordnade män som grupp. Därför har män generellt sett mer makt. Vissa män använder den makten för att slå och kontrollera den kvinna som de lever i en nära relation med.

Ser man den här över- och underordningen kan man göra någonting åt den. Och om man vill göra någonting åt den är man feminist, Inge Garstedt, och därför är det viktigt. För mig är det lika viktigt som att jag är socialdemokrat.

Problemet med regeringen och utskottsmajoriteten är att de är ideologiskt förblindade. De kan inte se den här över- och underordningen. Då

är det svårt att göra något åt den, även om ni med era förutsättningar har gjort ett bra försök. Då kan man stå bakom en regering med en jämställdhetsminister som vägrar kalla sig för feminist.

Nej, det här handlar inte om en lek med ord. Det handlar om att de teoretiska förklaringsmodellerna är så viktiga för att förstå mäns våld mot kvinnor, för att förstå att det inte är ett isolerat eller individualiserat problem bland elaka män och kuvade kvinnor. Det är strukturer som samverkar. Därför är detta ett samhällsproblem.

Men varför går hon då inte? Det brukar vara den vanligaste frågan i sådana här diskussioner. Varför går hon inte? Varför stannar en kvinna år efter år kvar i en relation där hon blir psykiskt, fysiskt och sexuellt miss-handlad?

Den som tydligast har fått mig att förstå varför är Inger Eriksson, ordförande för Sveriges första och största kvinnojour, Alla Kvinnors Hus här i Stockholm. Hon brukar visa ett vitt A 4-papper och symboliserar det med vårt livsutrymme.

Om vi utgår från att alla kvinnor och män – såväl unga som gamla, såväl gula som blå – har samma livsutrymme, ett A 4-papper, kan vi börja analysera vad som händer med en kvinna i en destruktiv situation. Vad händer innan hon blåslagen till exempel uppsöker Alla Kvinnors Hus?

Situationen är klassisk. Kvinnan möter en man. De blir störförälskade. Han är charmig, omhändertagande och kanske lite lite svartsjuk, men det uppfattas mest som gulligt. Relationen blir snabbt intensiv. Han säger att han älskar henne och att han skulle dö utan henne. Hon blir smickrad. De flyttar snart ihop – de är ju så fruktansvärt kära.

Men plötsligt börjar han ifrågasätta hennes manliga arbetskamrater och undrar om hon verkligen måste jobba med dem. Han börjar ifrågasätta att hon igen ska jobba över en kväll. Han ifrågasätter att de verkligen behöver umgås med hennes familj. De har det ju så mysigt tillsammans.

Han undrar om hon verkligen måste gå på den där tjejmiddagen. En kväll när hon har varit på fest på jobbet anklagar han henne för att ha varit otrogen. När hon nekar blir han rosenrasande.

Och där kommer det första slaget. Sedan kommer det andra slaget. Sedan har hon än mindre livsutrymme.

Jämför vi det med vårt livsutrymme ser vi vad problemet blir.

Till slut är livsutrymmet en hundradel av ditt eller mitt livsutrymme. Den här situationen kan fortsätta år efter år, men vid det här laget känns våldet normalt för kvinnan. Hon har genomgått en så kallad normaliseringsprocess där hon under en lång tid fått veta att hon som människa saknar värde. Att med den illusionen och det lilla livsutrymmet våga resa sig och kontakta en kvinnojour är oerhört modigt. Därför är det så viktigt att i den här kammaren understryka att de kvinnor som har tagit sig makten och modet att lämna en våldsamt nära relation är de riktiga hjältnorna.

Det här är inte bara en kvinnas historia. Det är nästan alla de kvinnors historia som har varit utsatta för våld i nära relationer. Man skulle kunna lägga karbonpapper mellan de här historierna för att beskriva den yttersta könsrättvisan i Sverige i dag. Därför är det ett strukturellt samhällsproblem.

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Fru talman! Denna patriarkala överordning finns över hela världen. I Sverige tar den sig uttryck bland annat i 17 döda kvinnor varje år. På andra håll i världen tar den sig uttryck i att familjen sätter sin heder till unga kvinnors kyskhet. Det är viktigt att poängtera att det är resultatet av antika rurala sedvänjor som faktiskt även fanns i Sverige före industrialiseringen. Så sent som i mitten av förra seklet var det i Sverige en oerhörd skam, inte bara för kvinnan utan för hennes egen familj, om hon skulle bli gravid utanför äktenskapet och föda en så kallad oäkting.

Det härskande hora- och madonnastigmat delar i vilken skolkorridor som helst i det här landet in unga kvinnor i fina tjejer och lössläppta tjejer, alltmedan unga män i lugn och ro får finna sin sexualitet.

Därför menar jag att det i grunden är fel att "exotifiera" och överdrivet särskilja det hedersrelaterade förtrycket från det övriga våldet i nära relationer. Jag är besviken på både regeringens och utskottsmajoritetens sätt att särskilja det hedersrelaterade förtrycket från det övriga våldet. Förtrycket i sin natur härstammar från samma slags patriarkala förtryck som när de svenska kvinnorna blir slagna av svenska män. Många av de unga kvinnor som befinner sig i det hedersrelaterade förtrycket känner sig ännu mer stigmatiserade och utsatta för ett dubbelt förtryck, dels det hedersrelaterade förtrycket från sin familj, dels ett förtryck från den etniska majoritetsbefolkningen, som förväntar sig inte bara att hon totalt bryter med sin familj utan också att hon bryter med sin kultur och sin etniska identitet.

Vi unga kvinnor med utländsk bakgrund är inte ett undantag i det svenska samhället. Vi är många som har levt större delen av våra liv här. En del av oss är födda här. Vi har precis samma rätt att definiera oss själva och våra liv som våra blonda och blåögda medsysstrar. Om vi utsätts för förtryck kan det aldrig någonsin legitimeras med vare sig kultur eller religion. Jag har aldrig någonsin mött en kultur eller en religion som ger en rätt att döda sin dotter.

Det förtryck vi utsätts för är inte heller så oerhört fjärran från det förtryck som svenska kvinnor utsätts för. Men framför allt är hedersrelaterat förtryck inte ett invandrarproblem. Det är ett svenskt problem.

Fru talman! Det är dags för mig att runda av, för min talartid börjar ta slut. Jag kan konstatera att regeringen och utskottsmajoriteten går emot beprövad forskning som finns på det här området när man vägrar att se de strukturella orsakerna till våld i nära relationer. Det handlar som sagt inte om någon som tyvärr slår, om någon som tyvärr blir slagen. Det handlar om maktstrukturer i samhället som gör att vissa män tar sig makten att slå. Det handlar om underordning, det handlar om överordning, det handlar om könsmaktsordning.

Ser man den här över- och underordningen och kan man göra någonting åt den tycker jag att man har en skyldighet att göra det, och då har man en skyldighet att kalla sig för feminist. I det perspektivet hoppas jag verkligen att den jämställdhetsminister som vi har och som inte är feminist läser protokollet och tar det i beaktande.

Innan jag slutar vill jag säga någonting om att den förra regeringen inte skulle ha tagit ett samlat grepp i de här frågorna. För tio år sedan när jag som ung SSU:are diskuterade just feminism och sådana frågor fanns det en minister som hette Mona Sahlin som i en socialdemokratisk regering lade fram en kvinnofridsproposition som tog ett samlat, radikalt och

progressivt grepp i de här frågorna. Det var en av de första och var unik i världen. Sedan kom till exempel sexköpslagen som många i den nuvarande majoriteten då var emot. Nej, vi är inte bittra. Vi är inte ledsna. Vi tycker att det är bra att ni gör så mycket ni förmår och orkar, men vi hade gärna sett mer.

Slutligen, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt, Lars U Granberg, Kerstin Haglö, Carina Hägg, Eva-Lena Jansson, Elisebeht Markström, Margareta Persson och Per Svedberg (alla s) samt Eva Olofsson och Lena Olsson (båda v).

Anf. 141 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Jag får väl säga som jag sade i mitt anförande att jag tycker att många öppna dörrar slås in i Socialdemokraternas reservationer och även i Maryam Yazdanfars tal. Handlingsplanen utgår från FN:s deklARATION om mäns våld mot kvinnor. Där står det väldigt tydligt och klart att våldet beror på den historiska ojämlikhet som finns vad gäller maktrelationerna mellan män och kvinnor. Jag delar Maryam Yazdanfars analys vad gäller orsakerna till våldet.

Men det är väldigt viktigt att inte stanna vid en analys. Det är det som gör att vi inte har lagt så mycket krut på att skriva en massa sidor och handlingsplaner om just detta. Vi hänvisar till FN:s deklARATION för att vi vill handla. Ni lade väldigt mycket tid de föregående tolv åren på att prata. Det var mycket snack men lite verkstad. Nu vill vi handla.

Vi kan trots allt vara överens om att ideologi och analys i världen inte kan hjälpa en våldsutsatt kvinna om vi inte handlar, om vi inte ser till att hon har en fristad att fly till undan sitt hem när den situationen uppstår att hon måste fly därifrån. All analys och ideologi i världen kan inte hjälpa en kvinna om vi inte ser till att vi har en bra behandling som får våldsamman män att sluta slå. All ideologi i världen kan inte heller hjälpa en kvinna om vi inte ser till att sjukvården gör rätt saker för att säkra bevis så att våldtäktsmän kan fällas.

Det handlar om att vi vill gå från ord till konkret handling.

Jag vill också passa på att ställa en fråga till Maryam Yazdanfar. I Göteborgs kommun där jag bor, det är Sveriges andra största stad, har Folkpartiet lagt fram en motion om att kommunen, nu när socialtjänstlagen har skärpts, ska göra mer för våldsutsatta kvinnor och utreda möjligheten att ge dem personlarm och gps. Där har det gått igenom i alliansen tack vare Vänsterns stöd. Socialdemokraterna och Göran Johansson sade nej. Min fråga till Maryam är: Hur djupt förankrat är det socialdemokratiska engagemanget för jämställdhet? Är det bara i riksdagens talarstol, eller varför vill kommunpolitiker i Göteborg inte ställa upp för att skydda våldsutsatta kvinnor?

(Applåder)

Anf. 142 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Jag kan förstå om Cecilia Wigström är ganska besviken. Delar av Folkpartiet har en tradition av att våga se könsmaktsordningen

och bryta mot den norm som finns inom högern i Sverige där man inte vågar se könsmaktsordningen av rädsla för att förlora sin individualism.

Cecilia Wigström frågar varför analysen är viktig. Jo, analysen är viktig därför att den bidrar till samhällsförändringar. Den bidrar till att förändra de grundläggande könsroller som gör att vissa män tar sig makten. Så länge ni inte vill se den könsmaktsordningen kan ni vidta kosmetiska åtgärder efteråt, när den blåslagna kvinnan finns där, när det är dags att begrava en av de 17 mördade kvinnorna per år. Då kan ni ha hur många haverikommissioner som helst. Vi har inte sagt nej till något av era förslag. Det är jättebra att det sker. Men för att komma åt sjukdomen och inte bara symptomen behövs analysen för samhällsförändringens skull.

Jag vill passa tillbaka frågan om Socialdemokraterna i Göteborg. I min hemkommun Solna är ditt parti med och styr i ett borgerligt samarbete. I snart tio år har ni styrt. I Solna har man dragit ned bidraget till kvinnojouren. Man har ingen handlingsplan när det gäller våld mot kvinnor. Jag frågade kommunalrådet vad en misshandlad kvinna ska göra i Solna eftersom hon inte har någonstans att bo, allmännyttan har sålts och det inte går att erbjuda förtur. Då sade kommunalrådet att hon väl kan flytta från kommunen – alla våldsutsatta kvinnor behöver ju faktiskt inte bo i Solna.

Jag bollar över frågan, Cecilia Wigström.
(Applåder)

Anf. 143 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Maryam Yazdanfar svarar inte på min fråga. Hon svarar inte på vad hon anser om Socialdemokraterna i Göteborgs stad. De säger nej inte bara till att utreda möjligheterna för kommunen att ge rädda kvinnor personlarm och gps så att det går att snabbt lokalisera kvinnorna om larmet går och rycka ut och hjälpa dem. Hon svarar inte heller på min fråga om att Socialdemokraterna har sagt nej till genuskunskap för kommunstyrelsen, som vi nu har drivit igenom tillsammans med Vänsterpartiet.

Jag ska svara på frågan vad gäller Solna. Jag kan inte exakt vad som har hänt i Solna kommun, men jag tycker att det är viktigt att det finns starka kvinnojourer som kan hjälpa kvinnor som har flytt. Jag kan också konstatera att vi i handlingsplanen stärker den mängd pengar som går till kvinnojourerna så att de inte blir beroende av kommunerna. Vi gav 109 miljoner kronor förra året, och vi ger 109 miljoner detta år. Jag tycker att det är ett kommunalt ansvar att hjälpa våldsutsatta kvinnor.

Jag frågade inte alls varför analysen är viktig. Jag sade att analysen finns, och den är viktig. Vi utgår från FN:s deklaration i handlingsplanen. Men det jag säger nu är att analysen inte är det viktigaste. Just nu i en handlingsplan är *handlingen* det viktigaste. Det är de 56 åtgärderna och de 80 miljonerna kronorna som innebär olika insatser.

En viktig del i dessa insatser är bland annat att se till att män slutar slå, att vi behandlar män. Vi har sett till att öka Kriminalvårdens behandling av män. Då är det inte så bra när ni socialdemokrater vill dra ned på pengarna till Kriminalvården med 80 miljoner kronor. Det innebär 200 färre behandlade män, det vill säga män som riskerar att slå fler kvinnor när de kommer ut ur fängelset.

Mina frågor rör alltså Göteborgs stad och Göran Johansson.

Anf. 144 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Cecilia Wigström försöker göra en retorisk kullerbytta genom att göra mig ansvarig för vad Göran Johansson gör i Göteborg. Du vet mycket väl att jag inte kan göra någonting och inte vet så mycket om grunderna för vad de har gjort för att komma fram till de beslut de har fattat om de motioner ni har väckt. Jag är ju inte med på Göteborgs kommunfullmäktiges sammanträden. Det är precis på samma sätt som att du inte kan förklara varför borgarna i Solna kommun vill att våldsutsatta kvinnor ska flytta till en kommun med en allmännytta.

Vi lägger den frågan åt sidan. Jag kan konstatera att det måste vara jobbigt att som folkpartist ställa sig bakom en skrivelse som inte innehåller den analysen. Vi tycker att det är fint att ni försöker göra något åt symtomen på problemen, men det här kommer inte att skapa ett samhälle fritt från våld mot kvinnor.

I denna replik instämde Kerstin Haglö, Elisebeht Markström och Margareta Persson (alla s).

Anf. 145 PER SVEDBERG (s):

Fru talman! Dagen har varit lång och inläggen många. Det intressanta är att vi vill åt samma håll. Jag tänker inte upprepa argument som har förts fram tidigare utan i stället ge en bild därifrån jag kommer.

Jag har varit mycket i kontakt med kvinnojourer och pratat om deras verksamhet, hur de har utvecklat, hur de i vissa fall faktiskt har avvecklats på grund av att kommuner i brist på engagemang i frågan inte rustat kvinnojourerna mer än de har behövt.

Sedan kom öppningen när de kunde söka medel för att utveckla verksamheten. Det var bra. Det som händer nu är att den möjligheten tas tillbaka och i stället ges möjlighet för kommunerna att ha en ökad samordning med kvinnojourer och frivilligorganisationer.

De kvinnor som är eldsjälar i verksamheten ger svajiga och avvaktande svar på frågor om mötet med kvinnor och hur kvinnor hanteras som söker sig till dem. De vill inte röja personer, och de är försiktiga med integriteten hos dem som har sökt hjälp, vilket är en mycket fin tanke.

Av en slump råkade jag stöta på en kvinna som sade att hon hade hört att jag hade frågat. Hon sade att hon är en av dem: Vill du veta en sak? Det är inte så lätt som du tror att ta sig ifrån detta. Det finns tre ord som väger tungt i tänkandet om hur man ska hantera situationen i ögonblicket, nämligen skammen, skulden och kärleken.

Det där fick mig att fundera. Hur kan man känna kärlek till någon som slår? Jag kommer nu efter Maryam Yazdanfars beskrivning med A 4-arket. Det är nog där förklaringsmodellen finns. Det finns inget utrymme. Man måste känna kärlek till den lilla bit som finns kvar och har inte möjlighet att ta sig därifrån.

En annan del som blev tydlig och gripande är tron på hoppet, att tro att det löser sig. Någonstans kommer han, förövaren, att förändra beteende. Tyvärr är det inte så. Hon säger att om hennes alternativ varit att besöka socialtjänsten hade han slagit ihjäl henne. Den skammen kunde hon inte bära.

Det här är talande. Vi behöver ha detta med oss. Vi måste tänka på att det inte är så lätt. Problemet är att det är närmare än vi tror. Vi kan snacka mycket om alla planer, men om vi hade möjlighet att titta bakom gardinen kan vi se att det finns en ordning som inte många av oss ställer upp på. Människor förtrycks, kanske inte genom våld utan med andra typer av psykologiskt hot eller maktspråk som gör att de tänker att de inte är värda mer än så.

Jag behöver egentligen inte säga mer efter Maryams lysande inlägg. Jag kunde utläsa en besvikelse att man inte tillåter kvinnojouren att leva sitt liv. Jag tror, precis som flera andra har lyft fram i dag, att kvinnojouren har varit en eldgaffel i baken på kommunerna. Man har drivit en utveckling, och man har kompetens att driva den utvecklingen – men de ekonomiska möjligheterna finns inte.

Vi måste fundera mer på detta. Vi kommer säkert att fatta fler beslut som rör detta. Kompetensen finns hos frivilligorganisationerna, ofta bland dem som själva har blivit utsatta. De har kunskapen, och det är otroligt viktigt. Det behöver vi bära med oss.

Jag har en vädjan till alliansen. Fundera lite mer på detta. Vi måste lyfta fram frivilligorganisationerna.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt, Lars U Granberg, Kerstin Haglö, Carina Hägg, Elisebeht Markström och Margareta Persson (alla s).

Anf. 146 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag kommer under året att både fira och sörja. Jag trodde att vi alla hade funderat på hur vi tillsammans skulle uppmärksamma att det är tio år sedan kvinnofridspropositionen presenterades och beslutades här i riksdagen. Det var en mycket bred proposition, med ett mycket brett anslag, och det har varit ett oerhört viktigt dokument, som också ligger till grund för det som vi i dag uppmärksammar.

Jag beklagar att detta dokument verkar vara ganska okänt, men jag hoppas att fler läser in sig på dokumentet under årets lopp så att fler uppmärksammar det och fler kan minnas och gå tillbaka och se vad vi kan göra bättre.

Vad är det som händer när kvinnor fortfarande mördas? Ungefär 17 kvinnor mister livet varje år därför att de åtgärder vi har vidtagit inte har fått genomslag fullt ut, att vi inte fullt ut har kunnat ändra könsmaktsordningen, att vi inte fullt ut har kunnat förändra attityder och att de faktiska besluten inte har fått genomslag ned i den kommunala organisationen och brett ut i samhället. Vi behöver vara fler som driver de här frågorna framåt.

Därför tycker jag att det är oerhört bra att vi här i kammaren har varit en del av Europarådets kampanj mot våld mot kvinnor och att riksdagen så aktivt har tagit del i det arbetet, både ledamöter och tjänstemän. Vi har samarbetat med frivilligorganisationer och med enskilda. Inte minst har det funnits ett starkt stöd från talman Per Westerberg, och många andra, för att bedriva det här arbetet. Jag vill tacka alla dem som har hjälpt till så här långt.

Jag ska i nästa vecka åka till Wien och vara med om den parlamentariska avslutningen av den här kampanjen. I juni kommer regeringskonferensen att avslutas med ett arrangemang i Strasbourg, och då tänker jag också vara närvarande. Då har jag möjlighet att ta med mig erfarenheterna från arbetet med betänkandet och reservationerna.

Jag står bakom de socialdemokratiska reservationer som finns i betänkandet.

Under kampanjen, som jag har arbetat med här i riksdagen tillsammans med många av er, har jag varit tvärpolitisk och opolitisk. Men nu glider jag tillbaka till att vara socialdemokratisk politiker. Det har blivit ganska mycket mittemellan i det här.

Det är ett oerhört viktigt dokument, och jag är väldigt glad över att regeringen har fullföljt det åtagande som man hade att ta fram en handlingsplan. Det är ett åläggande från Europarådet på kammaren att vi ska ha en handlingsplan.

Det finns väldigt mycket som är viktigt och angeläget i handlingsplanen, men vi har också hört under debatten att det finns tillkortakommanden. Det gäller kvinnor som tillhör särskilda grupper; funktionshindrade kvinnor, kvinnor med missbruksproblem och äldre kvinnor, för att nämna några där det saknas medvetenhet och insatser.

Det finns en annan punkt som jag är bekymrad över. Vi har haft enighet i Europarådets 47 länder, och det finns ett internationellt dokument som beskriver könsmaktsordningen och de bakomliggande analyserna av mäns våld mot kvinnor. Men jag har förstätt nu under debatten varför det har fallit bort, och jag vet att det föll bort ganska tidigt i förhandlingarna på regeringssidan. När man lyssnar på Inge Garstedt förstår man att det är en omedvetenhet och en annan syn på de här frågorna som gör att detta inte finns med. Jag tycker att vi inte ska skyla över det. Det är ett bekymmer.

Jag hade förväntat mig att kanske Folkpartiet skulle kunna hjälpa till så att frågan fanns kvar i den borgerliga regeringen, men så är inte fallet. Högern har fått utslagsrösten, och Folkpartiet har funnit sig i sin roll. Jag beklagar det. Feminismen har satts på undantag, i en tid när vi verkligen känner att feminismen behövs och det finns mer av analys generellt i samhället att ta till vara. Dock ser vi inte riktigt det i regeringens åtagande.

Planen innehåller flera åtgärder, men vi måste också se på samhället i stort. Om man inte vidtar politiska åtgärder på andra områden som understöder en förändring i samhället, till exempel att det finns lägenheter att efterfråga för de kvinnor som söker ett boende efter jourboende – jourboenden finns inte i alla kommuner – faller det här i vissa delar.

Jag ställde frågan till bostadsminister Mats Odell vilken könsanalys man gör på bostadspolitikens område, just utifrån detta att en kvinna också måste kunna få ett boende. Det är inte lätt att köpa en villa i Täby om man kommer från en kvinnojour och har trasig ekonomi. Det är inte lätt att köpa en insatslägenhet i någon annan del av Sverige om man inte har pengar, om man har skyddad identitet och inte har kontakter på ett normalt sätt. Om den här omedvetenheten finns, om det inte finns en könsanalys av bostadspolitiken, finns det en brist.

Vi har också konstaterat att det har varit problem under senare tid, och det blir alltmer uppenbart varför. Det har varit svårt att få andra beslut till stånd när det handlar om kvinnors sjukskrivning. Kvinnor kan ha diffusa diagnoser därför att det blir diffust när man lever i en relation där man utsätts för våld, förtryck och begränsningar. Man kanske inte kan söka ett jobb. Man kanske inte kan behålla det jobb man har därför att mannen inte tillåter att man går till jobbet då man är blåslagen. Man är begränsad i sitt livsutrymme.

Om de som jobbar inom socialförsäkringsområdet inte ser det missar de möjligheten att uppmärksamma och stödja de här kvinnorna. Man drar undan mattan för dem i många situationer.

Jag beklagar Moderaternas valhanta förhållande till socialförsäkringsutskottets ansvar, vilket gör att vi har lite svårt att diskutera de frågorna här i dag. Jag beklagar den situation som har uppstått, inte minst därför att vi diskuterar handlingsplanen här i dag. Det skulle vara lätt att debattera de här frågorna utifrån en annan situation, utan att ha någon synpunkt i sak.

En annan del som jag noterade var att det tidigare under dagen ställdes en fråga om det stöd som kvinnojourerna har kunnat söka som har blivit krångligare och svårare. I mitt hemlän, Jönköpings län, var det över hälften av kommunerna som inte hade sökt det bidrag som man kan söka för att i sin tur samverka med kvinnojourerna kring mäns våld mot kvinnor. Nu har det på grund av uppmärksamheten tillkommit någon som har fått del av pengarna. Men detta visar att det möjligtvis är färre kvinnojouurer som får del av de pengar som avsätts, så vi vet väldigt lite om hur de kommer att användas.

Vi vet att folkhälsominister Maria Larsson sade före valet att kvinnojourerna inte skulle ha några statsbidrag. Då uppstår frågan: Är det så att man bakvägen försöker försvåra för kvinnojourerna, i stället för att direkt ta upp den här frågan? Maria Larsson har lämnat salen, men jag hoppas ändå att jag kan få svar på frågan.

Slutligen ska jag peka på något som jag tycker är oerhört viktigt, och det är en slutsats från Europarådets kampanj, egna reflexioner och något som många har lyft upp.

De instrument vi har räcker inte. Även om vi gör väldigt mycket bra räcker inte de instrumenten för att vi ska få en förändring till stånd. Därför kommer vi att arbeta med att ta fram en konvention om mäns våld mot kvinnor. Det finns ett positivt svar från regeringen inledningsvis, men eftersom vi blir ordförande i Europarådet i maj är det viktigt att vi inte bara uttrycker oss försiktigt positivt om det som görs nere i Strasbourg utan också är en aktiv part. Hur vill vi se en sådan här konvention? Hur vill vi utveckla den?

Om vi hade haft mer internationella utblickar i planen kanske vi hade haft ett bättre utgångsläge i de här diskussionerna. Jag hoppas att ni alla kommer att hjälpa till med att påverka och se till att vi får en europeisk konvention på plats, en europeisk konvention som kan vara ett stöd i det internationella arbetet med att utrota mäns våld mot kvinnor, att koppla ihop den kampanjen och det arbete som sker här i dag med den internationella kampanj som FN:s generalsekretare Ban Ki-moon lanserade i generalförsamlingen i februari.

Jag har ställt frågor till regeringen om hur man tänker understödja och arbeta med den kampanjen, och jag har inte fått något riktigt svar. Men jag hoppas att det löser sig under den närmaste tiden. Vi kan verkligen bidra, och jag utgår från att det finns en ambition i den riktningen.

Sverige har ändå kommit förhållandevis långt och har många konkreta exempel. Vi skulle, om vi hade fått enighet och uppslutning bakom de reservationer som Socialdemokraterna och oppositionen i dess helhet har lagt fram, ha kunnat komma ännu längre.

Att till exempel tala om nationella minoriteter och ursprungsbefolkning är viktigt i sig, och vi kan göra det även om vi inte har kommit så långt som vi hade hoppats. Men när vi talar om den frågan till exempel i Turkiet blir det dessutom politisk dynamit.

Det finns många viktiga skäl för oss att lyfta upp det vi har börjat fundera på här hemma också i våra internationella kontakter och europeiska kontakter.

Jag skulle gärna vilja ställa några frågor till mina kolleger. Varför stöder man inte förslag om förebyggande åtgärder för pojkars och mäns våld mot kvinnor? Varför startar man inte motivationsprogram, inte bara behandlingsprogram utan också motivationsprogram? Varför stöder man inte att det ska bli obligatoriskt vid besök på barnsköterskemottagningarna att fråga om våldsutsatthet? Varför vill man inte ha särskilda kontaktpersoner för våldsutsatta kvinnor inom polis och socialtjänst? Varför vill man inte tillföra begreppet grov oaktsam våldtäkt i lagtexten?

Jag kan fortfarande efter den diskussion jag har hört inte förstå varför man inte konsekvent kunde talat om kvinnor med funktionshinder just som kvinnor. Man håller fast vid det könlösa beteendet. Jag har jobbat i vården. Det var vanligt att man inte talade om personen, utan det var rullstolen. Kan du ta stolen? Sades det ibland, i stället för att man såg individen. Det är fortfarande det uttryckssättet och tänket som jag ser och som jag tycker att jag återfinner i den här texten.

Funktionshindrade kvinnor är könlösa. Det fattas en könsmaktsanalys, och det fattas många svar på frågor som har ställts här från talarstolen i dag och som har ställts i de olika reservationerna.

Anf. 147 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja ställa en fråga till Carina Hägg. Min kollega Ulrika Karlsson känner att Carina Hägg känner ett väldigt stort förakt för henne, eftersom hon inte är feminist. Jag undrar om det är Carina Häggs och Socialdemokraternas syn på dem som inte är feministerna att man föraktar dem.

Jag står här som något slags högerspöke. Jag tror att det var 1985 som jag frågade en framstående socialdemokrat varför man inte satsade på jämställdhet. Jag fick svaret att det gör man inte, för om man får jämlikhet kommer jämställdheten. Sedan kom det dåliga valet 1992 och Stödstrumporna.

Sedan gjorde man det på något sätt till sin grej och tog monopol på det. Det vore ganska intressant att höra Carina Hägg ta fem exempel på vad Socialdemokraterna har gjort ute i kommunerna. Det är saker som hon skulle kunna bidra med till den här handlingsplanen.

I stället står Carina Hägg och tar upp exempel efter exempel i handlingsplanen eller på annat ställe där man har sagt att man ska göra utred-

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

ningar, till exempel när det handlar om de sexualbrott som nu ska utvärderas. Justitieministern har sagt att man också ska beakta och titta på samtycke. Carina Hägg står här och slår in öppna dörrar. Hon vill jubilera ett tioårigt dokument som utvärderingen säger att det inte blev så mycket av i stället för att diskutera handling och handlingsplanen.

Anf. 148 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag förstår att majoriteten hellre vill blicka bakåt. När man blickar bakåt hoppar man över de steg som Socialdemokraterna har tagit, till exempel kvinnofridspropositionen som var ett oerhört viktigt steg. Att man inte ser det beror naturligtvis på att man inte har följt de här frågorna, inte har haft den analys som vi har stått för och drivit fram.

Jag skulle kunna räkna upp många exempel här på vad jag har tagit upp kommunalt och lokalt, vad jag har tagit upp under min yrkestid och vad jag har tagit upp här i riksdagen. Men det är väl inte det som det handlar om. Det är hur vi kan gå vidare. Vad är målet? Det vi saknar är en röd tråd. Vi saknar könsmaktsanalysen. Vi saknar mätbara avstämningspunkter.

Det är ofta så när det handlar om mäns våld mot kvinnor och när det handlar om jämställdhet. Då talar man och man kan vidta åtgärder, men uppföljningen försvinner. Det här var ett dokument där jag skulle ha velat se det tydligare.

FN:s generalsekreterare är tydligare. Han talar om år 2015. Det är djärvt. Vi har inte vågat sätta upp några årtal. Vi talar om att vi ska ha en uppföljning 2010 samtidigt som vi alla är överens om, även om vi inte är överens om betänkandet i alla dess delar, att det behövs mer åtgärder, mer initiativ fram till 2010. Då borde det komma tillbaka till riksdagen så vi kunde göra de avstämmningarna tillsammans, så vi kunde få svar på de frågorna. Det handlar inte minst om hur pengarna ska användas.

Det spelar roll hur man använder pengarna. När könsmaktsanalysen är väck för att man inte tittar på de här frågorna med feministiska glasögon finns det anledning för riksdagen att använda sin granskande roll. Vi borde kunna vara överens om att hävda riksdagen som riksdag och inte lämna över den makten till regeringen att ensidigt hantera.

Anf. 149 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Jag är lite förvånad över Carina Häggs retorik eller sätt att se på människor. Om man inte är feminist och inte hänger sig åt könsmaktsordningen på det sätt som du önskar då skulle man mista rätten att över huvud taget agera kring de här frågorna.

Jag tycker att det är synnerligen intressant att vi har en handlingsplan som är framåtsyftande, en handlingsplan som ska utvärderas. Jag tycker att det är mycket mer intressant än det Carina Hägg tog upp i sin inledning, nämligen att hon var ledsn för att vi inte firade tio år med kvinnofridspropositionen.

Samtidigt kan man se i den utvärdering som gjordes 2004 att det var en jättebra proposition men man frågar vad som hände. Jag vet inte om du var inne i salen när jag sade att myndigheterna i vissa delar har underlåtit att utföra regeringens myndighetsgemensamma uppdrag, etcetera.

Ni ville så väl, men det blev tyvärr inte lika mycket. Men det är klart att när man har gjort handlingsplanen har man tittat på vad som har gjorts

tidigare, och man går vidare. Det är lite som att du vill fira någonting, ett papper som kom för tio år sedan, i stället för att jobba med handlingsplanen, det som är framåtsyftande – från ord till handling.

Jag kan berätta för Carina Hägg att jag har varit feminist ganska länge.

Anf. 150 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det var intressant att höra bekännelsen att Inge Garstedt är feminist. Jag skulle önska att fler vågade komma ut som feminister och fler vågade lära sig könsmaktsordningen, också vad den betyder i praktiken och granska de beslut som fattas med de ögonen. Då hade vi inte sett de förändringar som man fattar beslut om här från majoritetens sida. Man prioriterar skattesänkningar i stället för att göra satsningar för att skydda kvinnor.

Det finns mycket i handlingsplanen som är bra, åtgärderna och katalogen. Man lägger över mycket på Socialstyrelsen att utreda, men tyvärr har Socialstyrelsen inte fått några ökade resurser. De har inte ens fått en tjänst för att kunna samordna vad jag nu tror är 17 utredningsuppdrag. Lägger man så stor vikt vid alla de uppdragen som i sig är väldigt viktiga och som jag ser fram emot måste man skicka med resurserna. Annars ser man inte allvaret och vikten av utredningen, om de ska klämmas ihop med allt det övriga.

Jag föraktar inga människor över huvud taget, som svar på en tidigare fråga. Jag tycker att alla människor har rätt att yttra sig om vad de vill, men det är viktigt att korrigera sakfel i debatten. Det är också viktigt att påpeka att vi har olika uppfattningar, och jag tror att det spelar roll.

Att inte könsmaktsanalysen finns med i det här dokumentet är bakgrunden till att det kunde smyga sig in texter i propositionen som vad jag förstår Centerpartiet drev igenom och som handlar om kvinnors våld mot män. Jag tar avstånd från allt våld, men det är en annan fråga. Den hör inte hemma i en handlingsplan.

Jag vet inte vart den leder. Jag har frågat ansvarigt statsråd vart den meningen leder, vad den texten står för. Men om man tar bort analysen hamnar man snart i en sådan fråga. Då tappar man fokus, och det blir svårare för de myndigheter som ska följa upp de här frågorna att granska dem.

Om vi går tillbaka till feminismen tror jag att det finns en anledning till att Liberala kvinnors ordförande inte befinner sig i den här salen i dag. Det finns väl ett skäl. Det är klart att backningen från feminismen spelar roll för vilka som finns här i dag.

Anf. 151 DÉSIREE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag är väldigt glad att vi har en regering som tar frågan om våldet mot kvinnor på allvar genom den här handlingsplanen och att den också innehåller resurser. Handlingsplanen tar upp mäns våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Bara detta säger att det här är ett oerhört brett område som kräver väldigt många olika åtgärder. Arbetet måste ständigt pågå.

Oppositionen har i betänkandet många reservationer men säger här i kammaren att man inte är emot de förslag som regeringen lagt fram, och

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samkönade relationer*

det är bra, för oppositionen borde ändå kunna vara glad för det breda an- greppssätt som regeringen nu tar till i den här frågan.

Vi får nu denna handlingsplan om mäns våld mot kvinnor, men det finns också andra förslag på gång från regeringen som berör till exempel människohandel för sexuella ändamål och som därmed också inbegriper kvinnor som kommer hit till Sverige och utnyttjas här av svenska män. Det är oerhört viktigt att vi ser omfattningen av alla dessa övergrepp mot kvinnor.

Det är också viktigt att vi ser att mäns våld mot kvinnor är en del i ett större sammanhang, i en större kontext. Vi bör se den kontexten som in- begriper sexuella trakasserier, våldspornografi, marknadsföring av sexu- ella tjänster och så vidare. Vi måste nämligen se strukturer som förhind- rar jämställdhet och förhindrar att människors lika värde upprätthålls runt om i samhället.

Fru talman! Det är unikt att det finns så mycket resurser som följer med alla de 56 förslagen som regeringen lyfter fram i handlingsplanen, att det finns 800 miljoner kronor avsatta för att verkligen få något gehör eller genomslag för handlingsplanen. Jag tror inte att någon regering någonsin har avsatt så mycket pengar för satsningar på att förhindra mäns våld mot kvinnor.

Regeringens handlingsplan omfattar sex insatsområden: ökat skydd och ökat stöd till våldsutsatta kvinnor, en förstärkning av det förebyg- gande arbetet, ökad kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare, ökad samverkan och ökade kunskaper. Det är precis så vi måste jobba – med ett brett anslag och ett brett pro- gram. Det är klart att det krävs resurser om man ska uppnå resultat.

Att bekämpa mäns våld mot kvinnor är ingen enkel uppgift, och det finns inga enkla lösningar. Men en sak som vi har fått med oss från den hearing som nyligen hölls i frågan är att det saknas enormt mycket kring forskningen. Vi har alldeles för lite evidensbaserad forskning på detta område, och det tycker jag att vi ska ta till oss och verkligen förändra.

Hearingen visade dock att det går att göra förändringar till det bättre i de strukturer som redan finns. I Malmö har man med samverkan mellan olika myndigheter lyckats få fler anmälningar om våld och övergrepp att också gå till åtal. Om vi inte beivrar dessa brott har vi inte mer än fina paroller att vifta med. Vi måste alltså tydligt markera att samhället kom- mer att göra allt för att lagföra dessa brott.

Fru talman! En grupp som vi måste göra mycket mer för än i dag är alla de unga flickor som lever i en hederskultur i Sverige. Det handlar om hot och våld, barnäktenskap, tvångsäktenskap, könsstympning och så vidare. Allt detta är olika former av våld och övergrepp. Det handlar om flickor som bor och lever i Sverige, men de lever ändå inte som alla andra i frihet.

Dessa flickor har alldeles för länge varit en bortglömd grupp. Den förra regeringen talade mycket om det hedersrelaterade våldet, men det hände inte mycket på nationell nivå. Många ropade på nationella riktlin- jer. Den förra regeringen förmådde inte få till stånd en handlingsplan för det hedersrelaterade våldet, inte heller att jobba vidare med metodut- vecklingen.

Detta tar regeringen tag i, och nu finns det med ett uppdrag till Öster- götlands länsstyrelse eftersom de redan har börjat med en bra kunskaps-

utveckling på området. De ska nu lämna stöd till insatser på nationell eller länsövergripande nivå mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är jättebra att detta tas på allvar!

Fru talman! Jag har i en motion till riksdagen också lyft fram frågan om barnens situation. Varje år anmäls 20 000 fall – i dag hörde vi en annan siffra, 25 000 fall – av mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Hur många barn som därmed bevittnar våld i hemmet vet vi inte. I Statistiska centralbyråns undersökning för något år sedan om levnadsförhållanden i Sverige säger 145 000 kvinnor att de utsatts för våld eller hot i sin bostad av en person som är ”nära bekant”. Då kan man förstå hur många barn det är som någon gång ser sin mamma bli hotad och slagen och därmed indirekt upplever ett eget hot och ibland också blir direkt utsatta av våldet.

Vi kan alla förstå hur detta kan påverka barnets dagliga liv och hälsa. Jag har också lyft fram de barn som har mödrar som har ett missbruk och där kvinnan eller mamman misshandlas i hemmet. Dessa kvinnor har mycket svårt att få hjälp av kvinnojourerna i dag eftersom dessa inte klarar av den här gruppen. Det behövs naturligtvis specialkompetens för att jobba med personer som har missbruksproblematik.

Detta drabbar naturligtvis barnen. Man fortsätter att leva i detta. Kvinnan kan inte få hjälp på kvinnojouren för att söka sig ur en negativ situation, och jag tror att det behövs flera olika åtgärder på det här området. Jag hoppas, som man skriver i utskottsbetänkandet, att majoriteten kommer att driva på så att förändringar kommer till stånd.

Jag menar att vi måste ha en nollvision mot våldet mot kvinnor, men vi måste också förbättra stödet inom socialtjänsten för dessa barn. I dag är det ofta kvinnojourerna som gör hela jobbet med stödinsatser. Det är inte rimligt att frivilligorganisationerna ska dra hela det lasset.

På olika sätt behöver alltså arbetet med barns behov ytterligare stärkas, och jag tror att socialtjänsten behöver mer utbildning och kompetens men också mer resurser till att jobba med detta. Kanske behöver vi också en särskild barnskyddslag.

Fru talman! Avslutningsvis anser jag att vi måste få en större debatt om mansrollen i samhället. Det är bra att män ska ges behandling, som man skriver i handlingsplanen, men vi måste också förebygga att de ens börjar kränka kvinnors och barns liv. Vad är det som gör att män slår? Vi måste börja tala om vilka värderingar och vilken människosyn som ska prägla vårt samhälle, och det, fru talman, måste börja tidigt. Vi måste alla vara med och jobba med attityder och värderingar. Det ska vi naturligtvis göra i hemmet och i skolan, men ett stort ansvar ligger också på medierna som har en mycket stark påverkan på människors rättsmedvetande.

Vi ska också i riksdagen ha lagar som talar om vilka straff som ska tillämpas vid de allvarliga brott vi talar om här. Regeringen jobbar med skärpningar på flera olika områden. Men vi kanske också behöver en värdekommission. Det har vi kristdemokrater vid olika tillfällen föreslagit, och då hänvisar vi ofta till det som man har genomfört i Norge. Man har haft en bred debatt ute i samhället om vilka värderingar som man gemensamt vill främja. Det tror jag vore värdefullt.

Fru talman! Som ordförande i vårt partis kvinnoförbund har jag lärt mig att det finns så många olika dimensioner av mäns våld mot kvinnor. Flera olika områden som behöver förstärkas, förbättras och utvecklas

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

ytterligare har lyfts fram. Något som oppositionen har tagit upp är äldre kvinnors situation och kvinnor med funktionsnedsättning som man anser inte finns med. Jag menar dock att detta väl inryms i den kunskapsuppbyggnad som vi ska jobba vidare med. Det finns en del åtgärder som finns i handlingsplanen men som ytterligare kan förstärkas genom att vi går vidare i detta arbete.

Fru talman! Jag ser att regeringen i denna handlingsplan har fått med väldigt många olika områden. Det är 56 åtgärder – jag hade säkert kunna ha 156, och frågan är om det hade räckt. Men jag tror att det är oerhört viktigt att vi tar dessa 56 åtgärder och försöker få dem till konkret handling och att det verkligen får effekt. Tyvärr ser vi i dag att trots att vi har en kvinnofridslag och vi har haft flera olika steg som har varit en förbättring har misshandeln och våld mot kvinnor inte minskat.

Det här är en jättestor utmaning, och jag tycker att det ska bli intressant att följa hur regeringen jobbar vidare. Det är viktigt att vi i riksdagen stöder detta arbete, och jag tror också att vi kan och bör samverka över blockgränserna i denna oerhört viktiga fråga som vi brukar jobba över blockgränserna med!

(Applåder)

Anf. 152 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag hade anledning att reflektera lite över det Désirée Pethrus Engström lyfte fram. Hon pratade också om könsdiskriminerande reklam och fyllde på med att fundera över mansrollen och hur man ska förändra attityden.

Jag delar helt uppfattningen att det i dag är alltför få delar av samhället som känner sig engagerade i de här frågorna. Det märker jag när jag är ute och talar med människor. Fast det finns så mycket opinionsbildning är det, när det kommer till kritan, väldigt få som känner att det är deras ansvar att vara del i förändringen, att det är jag som har möjlighet att säga till min granne, min arbetskamrat och stödja min väninna i den här situationen. Vi måste bredda engagemanget. Det har vi ett ansvar för att göra tillsammans.

Jag tror att man också måste få med sig arbetsgivarna. De har inte ett rättsligt ansvar, men de har ett ansvar i en stor del av de här frågorna genom sina anställda och genom att de har ett arbetsgivaransvar. Vi har sjukskrivningsproblematiken. Det finns många delar och ingångar i det här. En del handlar om möjligheter för kvinnor att fullt ut verka på sina arbetsplatser, befordras och så vidare.

Jag skulle vilja fråga: Skulle Kristdemokraterna vara beredda att påverka arbetsgivarorganisationerna som i dag inte har gjort någonting och inte heller tänker göra någonting på det här området? Skulle vi kunna få en samsyn där?

En annan fråga är den som vi nu har fått besked om, att regeringen, i alla fall Folkpartiets företrädare i regeringen, Nyamko Sabuni, har sagt blankt nej till att ta till sig utredningens förslag om könsdiskriminerande reklam.

Jag kan säga att det i min valkrets pågick en annonskampanj. På bilden kom en boxhandske in från sidan mot ett kvinnohuvud. Reklamslogan var: Slå till! Teckna ett bredband! För mig var det alldeles uppenbart att man använde den alldeles förfärliga metaforen att slå en kvinna. Vi

från S-kvinnor anmälde den här annonsen till de två nämnder som det finns möjlighet att anmäla till. Det blev ingen erinran. Svaret från sista anmälan var att ...

Anf. 153 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag uppfattade det som två frågor. Den ena var vad arbetsgivarna kan göra. Som jag ser det har vi en lagstiftning om framför allt sexuella trakasserier. Jag tror att arbetsgivarna redan där måste vara med och markera att man inte tolererar sexuella trakasserier. Det är ju, som jag ser det, en form av våld mot kvinnor som det oftast handlar om. Det finns även kvinnor som trakasserar män, men det är inte lika vanligt. Det gäller att redan tidigt mota Olle i grind och ha värderingar som är tydliga. Det ska arbetsgivarna markera, och där har vi en tydlig lagstiftning. Självklart kan man ha övriga diskussioner på arbetsplatserna, men jag tror att det är den viktigaste grundläggande lagstiftningen som vi har som vi ska implementera.

När det gäller nej till könsdiskriminerande reklam vet jag inte om frågan är klar på det området. Det är inte obekant att Kristdemokraterna oftast har velat gå lite längre. Det gällde till exempel frågan om barnpornografi, som vi ofta brukar nämna. Det ansåg man inte gick att göra någonting åt på grund av yttrandefriheten. Men till slut fick vi en lagstiftning som ändå markerade att det inte är okej.

Jag hoppas faktiskt, och skulle gärna vilja driva frågan vidare, att vi inte ska acceptera könsdiskriminerande reklam, och jag tror att det är viktigt att vi sätter värderingarna från samhällets sida och också markerar. Om det inte går att hitta en bra lagstiftning på det området är det naturligtvis upp till de olika organisationerna, branschorganisationerna, att verkligen satsa på självreglering.

I Norge gick ju regeringen ihop med branschorganisationerna just i en sådan självregleringskampanj. Det tror jag att vi skulle kunna börja med. Vi bör åtminstone börja i den andan. Sedan tror jag att vi kanske behöver gå vidare, om inte detta är tillräckligt.

Anf. 154 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Tack för svaren! Jag tycker att det var väldigt intressanta svar som också ger öppningar. Under förra mandatperioden tog vi ett tvärpolitiskt initiativ till att vända oss till arbetsgivarsidan och be dem uppmärksamma vissa av de frågor som berör kvinnor i förhållande till män och könsmaktsordningen. Sedan har det tappats bort. Jag tror fortfarande att det, i och med att arbetslivet är en sådan stor del av samhället och en så stor del av de enskilda individernas dagliga tillvaro, är viktigt att inkludera också dem i diskussionerna och även se efter om företagshälsovården kan ha en annan, medveten roll i de här frågorna. Det måste vara så att fler känner ett ansvar och att fler får ett ansvar för att utrota mäns våld mot kvinnor. Jag välkomnar den öppningen.

I den andra delen utgår jag från och förstår att vi är ense om att uppmana till att våld mot kvinnor inte kan vara humoristiskt. Det måste fördömas. Men vi har försökt så pass länge med de självsanerande råden, och det har visat sig att det inte räcker. Det fungerar inte. Det är inte de verktyg som vi skulle behöva. Då ser inte jag någon annan väg än att vi får en lagstiftning.

Prot. 2007/08:102
24 april

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Jag uppfattar också där att det från Kristdemokraternas sida fortfarande finns en öppning och en möjlighet att ni driver på för att få en annan inställning från jämställdhetsministern i den här frågan framdeles. Men det är ju bråttom. I morgon är det en interpellationsdebatt, och jag är orolig för att man kommer att låsa fast sig vid en linje som sedan kommer att vara svår att ändra.

Men jag utgår ändå från att sista ordet inte är sagt i fråga om könsdiskriminerande reklam. Reklamen och det vi möter i medierna är en sådan stor del av den påverkan som unga tjejer och killar möter. Vi formas delvis i våra könsroller och stereotypiseras i de könsrollerna av hur vi möter medierna. Det är också en bidragande orsak till att många unga ...

Anf. 155 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! När det gäller utredarens förslag om könsdiskriminerande reklam har jag uppfattat att hon också har sagt att det inte behövs någon ny lag eftersom reklam egentligen inte regleras i yttrandefrihetslagstiftningen. Jag kan ha förstått det fel, men så har jag uppfattat det, och därför kan regeringen vidta olika åtgärder när det gäller reklam.

Det kan vi behöva titta vidare på, men vi i Kristdemokraterna är helt klart för och skulle egentligen vilja ha en starkare ställning när det gäller den här lagstiftningen.

Vad jag kan minnas är det i många frågor som vi debatterar här i riksdagen lite pingpong. Förra gången stod vi i omvända roller. Då vet jag att Kristdemokraterna föreslog en lagstiftning och försökte driva på Socialdemokraterna. Men det blev ingen lag ändå. Det är klart att vi alla har ett ansvar för att det här verkligen kommer till stånd. Det är inte så att Socialdemokraterna har tyckt att det här har varit någonting bra tidigare, utan man får stå svaret skyldig lite grann.

Jag har större förhoppningar nu än jag hade under tidigare regering på att det kanske kan bli en förändring. Hur den kommer att se ut kan jag inte svara på, och jag har inte mandat att svara för vad regeringen ämnar göra. Men för mitt parti Kristdemokraternas del och för mig personligen kan jag ändå säga att jag tycker att det är väldigt viktigt att markera just för att det handlar om att våld mot kvinnor är så utbrett. Det handlar om att markera på alla nivåer. Även reklamen är väldigt effektiv när det gäller att förändra människors attityder och värderingar. Jag hoppas att vi får se en förändring framöver.

Anf. 156 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Det har varit en väldigt intressant och lärorik debatt för mig. Siffrorna talar sitt tydliga språk. Oavsett vilken regering som sitter vid makten har antalet kvinnor som har blivit utsatta för våldtäkt ökat. Vi har siffror som visar på att grov kvinnofridskränkning också ökar konstant, oavsett färg på regeringen. Inte minst misshandel av kvinnor generellt har ökat markant.

Det här är väldigt svåra siffror att ta till sig. Man ser dem. Man ser kurvan som pekar uppåt. Man räknar med att det rör sig om flera kvinnor varje dag som blir utsatta, i Sverige 2008.

Vad vill då de som styr Sverige göra åt detta? Jo, vi har i dag en handlingsplan som vi har debatterat, och debatten kommer att fortsätta några minuter till här i kväll. När jag ser resultatet är det några punkter

som jag som miljöpartist vill lyfta fram. En sådan punkt handlar om de goda exemplens Sverige.

Vi har många goda exempel på hur man kan hantera frågan om mäns våld mot kvinnor. Vi har ett väldigt gott exempel i Malmö, som några tidigare debattörer har tagit upp, där det finns professionella mansjourer som verkligen gör skillnad när det gäller män som kanske har bestämt sig för att den väg som de slagit in på – just slagit in på – inte är särskilt fruktbar och vill ha professionell hjälp. I dag är de i mångt och mycket i Sverige utlämnade, vilket är synd för det finns goda exempel.

Ett annat gott exempel är de särskilda mottagningarna för dem som har utsatts för våldtäkt. Vi har en sådan här i Stockholm på Södersjukhuset. På den särskilda mottagningen kan kvinnan som har blivit utsatt möta en gynekolog med särskild utbildning godkänd av Rättsmedicinalverket och få ett rättsintyg. Vi måste öka kompetensen hos dem som tar emot våldtäktsoffer på alla Sveriges sjukhus och inte bara några få – detta för att säkra bevisen och öka rättstryggheten för våldtäktsoffer. Goda exempel finns det alltså gott om.

Myndigheter då, de som man kanske direkt kan försöka påverka från regeringshåll? En utvärdering från tidigare nämnda Rättsmedicinalverket gjorde visar att det förekommer brister i kvaliteten på utfärdade rättsintyg. Visst är det så att vi som stiftar lagarna har ett ansvar här.

Medicinsk bevisning är faktiskt avgörande vid sexuella övergrepp. Det är viktigt att regeringen vidtar åtgärder för att tillgodose detta. Det är inte första gången som vi från oppositionen tar upp den här frågan, men jag hade hoppats att det skulle vara den sista.

En annan viktig fråga som vi har debatterat här i kammaren är detta med målsägandebiträde redan i förundersökningsskedet. Det blev avslag på de motionerna tidigare, och frågan tas inte upp särskilt mycket här. I dag ska en kvinna som har blivit utsatt för sexuellt eller annat våld bistås med målsägandebiträde under rättegången, men under en förundersökning, som är nog så viktig i den här typen av ärenden, ”kan” hon bistås.

Vi har tidigare från Miljöpartiets sida uttryckt att det är viktigt att göra denna rätt till målsägarbiträde absolut just för tryggheten i rättsprocessen och för att kvinnor som utsatts för den här typen av övergrepp lider dubbelt i och med att en förundersökning kan vara nog så påfrestande. Det är en viktig signal till den utsatta kvinnan men också till samhället i övrigt. Vi tar hand om brottsoffer, är signalen.

Men vi tar också hand om förövare som vill ta sig ur sitt beteendemönster. Därför hade det varit bra om vi hade kunnat öka möjligheten att delta i kriminalvårdens program för män som har begått sexualbrott eller våldsbrott mot kvinnor. I dag kan inte män som har avtjänat ett straff fullfölja ett påbörjat program i kriminalvårdens regi.

När jag var med och besökte en kriminalvårdsanstalt togs det upp att det för vissa män kändes som att de satt inne för kort tid, vilket är paradoxalt, för de skulle gärna vilja gå färdigt ett program. Det är synd att man inte ger dem denna möjlighet. En samverkan mellan kommuner och kriminalvården bör stimuleras, tycker vi, för att underlätta att män som söker behandling för kriminellt beteende ska kunna hanteras inom professionella ramar.

Fru talman! Jag vill avrunda mitt anförande med en uppmaning till utbildningsväsendet. Väldigt mycket av det som jag hade tänkt säga har

sagts tidigare här. Men just den här frågan är oerhört viktig och kan inte nog upprepas. Det handlar om den ökade kunskapen hos centrala yrkesgrupper i frågor om mäns våld mot kvinnor, för det är ett antal yrken där man kommer i kontakt med kvinnor som utsätts för våld.

Det nämndes redan för tio år sedan, och blev känt i dag eftersom flera av ledamöterna har tagit upp kvinnofridspropositionen från 1997/98, att detta borde vara en viktig del av arbetet mot mäns våld. Yrkesutbildningar som leder till yrken vars utövare kommer i kontakt med kvinnor utsatta för våld och sexualbrott ska förbereda studenterna för att de ska kunna hantera även detta i sin yrkesverksamhet. Det lyser tyvärr i dag med sin frånvaro.

Vissa högskolor har tagit viktiga steg, men det behövs ändå incitament från statligt håll här. Att det inte är så i dag är en allvarlig brist. De utbildningar som kan nämnas är väl främst polisutbildningen, juristutbildningar och lärarutbildningar. Jag vet att inom läkarutbildningen finns det ändå väldigt bra förståelse för detta, för läkarna är väl de som primärt kommer i kontakt med dessa kvinnor. Men även andra yrkesutbildningar bör ta in detta i undervisningen. Det handlar alltså om obligatoriska moment för att öka kunskapen i fråga om kvinnor som utsatts för mäns våld. Men det är väl för mycket begärt när den inte riktigt verkar finnas hos en del ledamöter här i riksdagen.

Anf. 157 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Det känns lite grann som att Mehmet Kaplan ibland slår in öppna dörrar. När det gäller detta att ha möjlighet att fortsätta sin behandling för män som befinner sig i kriminalvården och avslutar behandlingen inom kriminalvården har vi en skrivning där vi säger att man ska få till stånd ett samarbete med kommunerna om detta. Det är lite grann en diskussion om kostnadsaspekten. Men vi flaggar upp för detta här.

När det sedan gäller sjukvårdens omhändertagande håller vi fullständigt med dig. Det var också därför som Nationellt centrum för kvinnofrid fick uppdraget att utarbeta handboken. Vi har tidigare i diskussionen i dag sagt att det är viktigt att man går vidare, så att det också gäller hur man tar hand om barn som drabbats.

Jag tror att vi i mycket stor utsträckning är överens.

Anf. 158 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Det gläder mig.

Anf. 159 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! För tre år sedan beslutade riksdagen att anta den socialdemokratiska regeringens förslag om en ny sexualbrottslag. I lagen utvidgades våldtäktsbestämmelsen, vilket inneburit att flera gärningar kommit att bedömas som våldtäkt. Förändringen av lagen var mycket välkommen och mottogs med stor glädje av flera grupper som jobbat med våldsutsatta kvinnor. Men under de senaste åren har det förekommit ett antal uppmärksammade fall där åtal inte väckts alternativt där åtal om våldtäkt ogillats.

Trots de förändringar och skärpningar av lagen som skett har män kunnat dölja sig bakom påståenden om frivillighet och därmed sluppit straff för något som den utsatta kvinnan betraktat som ett övergrepp och

trots att man i domar kunnat läsa formuleringar som tyder på att det har skett en våldtäkt. Om män kan komma undan åtal och/eller straff för en handling genom att påstå att de trodde att kvinnan ville är det uppenbart att det behövs förändringar. Vi anser därför att det behöver införas ett nytt begrepp i sexualbrottslagen, grov oäktsam våldtäkt. Det handlar om ett nödvändigt tillägg men inte en försvagning av våldtäktsbegreppet. I Norge tillämpas detta begrepp sedan 2000 efter en omfattande utredning och en lång politisk debatt om mäns våld mot kvinnor och rättssäkerhet i sexualbrott.

Jag ska ta ett exempel. Ingrid lever med sin man Anders. Nästan varje gång Anders dricker blir han våldsam. Det här är en sådan lördag. Anders har börjat dagen med ett par starköl. Han blir förbannad på Ingrid som dammsuger. Han skriker, slår och kallar Ingrid för fula tillmälen. Sedan sticker Anders ut. Ett par timmar senare kommer Anders hem. Han är fortfarande berusad och vill ha sex med Ingrid som ligger blåslingen i sängen. Ingrid gör inget motstånd och säger inget.

Hur skulle en normalt äktsam man ha agerat i detta fall?

Jag ska citera ur en bok av Katrine Kielos som heter *Våldtäkt och romantik*. ”På golvet i den där korridoren, med lysrörljuset i ögonen och hans hand över min mun fanns det ingenting att säga varken ja eller nej till. Det låg ingen fråga i luften. Frågan hade vi passerat. Frågan hade glidit obemärkt förbi. Jag missade den och nu fanns det inte så mycket kvar att göra. Bara skuld. — — — Jag sa aldrig alltså ordet.”

Vi tycker inte att regeringen borde fokusera på samtyckesbegreppet. Vi tycker att det flyttar fokus från gärningsman till offer, och det skulle vara att ta ett steg tillbaka. Genom att införa begreppet grov oäktsam våldtäkt visar vi i riksdagen att vi inte anser att det är acceptabelt att gärningsmannen gömmer sig bakom förklaringen att han inte förstod att kvinnan inte ville, trots att varje normalt äktsam man skulle ha förstått det.

Eller som den norska advokaten Silje Stenvaag skriver i sin uppsats om grov oäktsam våldtäkt: ”Det är det hänsynslösa eller tanklösa beteendet som straffas genom kriminalisering av det (grovt) oäktsamma beteendet.”

Fru talman! Det borde ankomma på regeringen att snarast utreda möjligheten att införa brottet grov oäktsam våldtäkt i svensk straffrätt. Men då krävs det också ett bifall till reservation 37 från Socialdemokraterna, vilket jag yrkar.

Anf. 160 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Häromdagen sade en journalist till mig att han nog aldrig hade sett någon regering som så snabbt tagit avstånd från sin politik som Socialdemokraterna gör. Det är inte länge sedan ni lämnade över makten, och redan tar ni avstånd från det som ni genomförde. Ni har ansvar för den sexualbrottslagstiftning som vi har i dag i Sverige. När den infördes var vi från Folkpartiets sida kritiska mot att ni inte utvidgade begreppet hjälplöst tillstånd för att skydda fler kvinnor som utsätts för våldtäkt.

Jag är mycket glad att vi nu ska ha en ny översyn av sexualbrottslagstiftningen. Jag hoppas att vi i stället för hjälplöst tillstånd kan gå över till särskilt utsatt situation så att vi vidgar den krets av flickor och kvinnor som skyddas. I dag är det nästan så att man måste vara medvetlös,

annars måste man ha gjort våldsamt motstånd. Det är att ställa alldeles för höga krav.

Jag kan hålla med Eva-Lena Jansson om att samtycke inte är någon bra väg att gå. Men nu har vi en förutsättningslös utredning. Jag är ganska säker på att den kommer till samma slutsats som den förra utredningen, det vill säga att samtyckeskrav inte är någon ökad hjälp till kvinnorna.

Anf. 161 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ingen fråga från Cecilia Wigström, vilket jag antar att en replik ska handla om.

Jag uppfattade när jag hörde Inge Garstedt och läste betänkandet att man inte tillstyrker motionen om att införa begreppet grov oaktsam våldtäkt. Därmed fastnar man på samtycke. Jag uppfattade att Inge Garstedt sade i talarstolen att regeringen skulle utreda begreppet samtycke. Det här handlar inte om samtycke; det är något annat. Grov oaktsam våldtäkt utgår nämligen från att man ska betrakta gärningsmannen utifrån vad en normalt aktsam man skulle ha gjort.

När man pratar om samtycke fokuserar man på offret. Alla de som har varit i en rättegångssal säger att det kommer att handla om att man diskuterar vad offret gjorde eller inte gjorde, vad hon sade, vad hon hade på sig, varför hon inte gick hem, hur mycket hon hade druckit och så vidare.

Detta begrepp handlar om att fokusera på varför mannen inte var normalt aktsam som vem som helst skulle ha varit.

Anf. 162 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet för att poängtera att det är Socialdemokraterna som har ansvaret för den lagstiftning vi har i dag eftersom ni hade makten under tolv år. Jag förstår kritiken mot lagstiftningen, men det var ändå ni som satte den på plats.

Jag begärde också ordet för att klargöra att samtycke inte är regeringens linje. Vi har tillsatt en utredning som är bred och som kommer att se över sexualbrottslagstiftningen. Samtycke kommer att vara en fråga som kommer upp. Grov oaktsam våldtäkt kommer också upp i den utredningen är jag ganska övertygad om.

För Folkpartiets del vill vi se till att skydda kvinnor ytterligare genom att vidga begreppet hjälplöst tillstånd till att även omfatta särskilt utsatt situation. Jag beklagar att ni inte såg till att skärpa lagen på det sättet redan för tre år sedan.

I detta anförande instämde Inge Garstedt och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda m).

Anf. 163 EVA-LENA JANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har uppfattat att det är vi i riksdagen som stiftar lagarna och att regeringen verkställer det som riksdagen har beslutat. Det är viktigt att komma ihåg att när man fattade beslut om sexualbrottslagen påhejades och applåderades det av många, precis som jag beskrev. Det var ett välkomnande därför att man gjorde något nytt. Vi konstaterar att man missade saker. Vi är inte sämre än att vi kan ändra oss.

Jag uppfattar, fru talman, att Cecilia Wigström talar om för mig att begreppet grov oaktsam våldtäkt kommer att utredas av regeringen. Jag tolkar det som ett löfte. Jag har inte förstått det utifrån den reservation som vi lägger fram i betänkandet.

Det är viktigt att var och en som sitter vid regeringsmakten tar ansvar. Den socialdemokratiska regeringen regerade under tolv års tid med olika politisk majoritet, bland annat med Centerpartiet och under den senaste perioden med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Hela tiden flyttar lagstiftaren fram sina positioner. Det är vad vi försöker göra genom att införa detta begrepp. Det är därför jag har yrkat bifall till det.

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Anf. 164 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! Män för kvinnofrid, Män för jämställdhet och riksdagens manliga nätverk är olika konstellationer på olika nivåer i samhället som har bildats, ofta utifrån en situation i närområdet eller en situation där män har betett sig fruktansvärt illa. Det som dessa grupper också har gemensamt är analysen därefter – att titta på hur man långsiktigt ska nå och bearbeta problemet med att män betar sig illa mot kvinnor.

Motion JuU11 belyser just det arbete som dessa grupper har gått igenom med att analysera och landa någonstans i att män behöver lära sig hur män påverkas av manliga normer i vårt samhälle. Män behöver lära sig hur män kränker kvinnor i stort och i smått. Det är först när vi har lärt oss och insett det som också vi män kan kommunicera på ett vettigt och bra sätt med män som betar sig illa.

Låt mig ta ett exempel på när detta kan gå bra och bli långsiktigt. I Pilotprojektet i Borlänge har Män för jämställdhet under lång tid jobbat för att utveckla just tänket att lära män att se när de kränker och förstå sin maktposition. Detta har man lyckats att förmedla till poliskåren. Där har man en grupp av män som jobbar nära kvinnojouren i Borlänge med att kunna kommunicera med män som slår kvinnor. På ett halvår har man lyckats förmå sex män som slår att erkänna och förstå att det de har gjort är vedervärdigt och hemskt.

En viktig del för att nå fram och kunna börja bearbeta och jobba med behandling är självinsikten om att man har gått över en gräns. För att nå dit behövs kunskapen ute bland oss män.

Lite tråkigt är det dock när man läser betänkandetexten över hur man hanterar motion JuU11. Man förstår, man delar – men föreslår avslag. I stället för att säga: Vi förstår, vi ser problemet och vi ser att de här grupperingarna inte finns geografiskt spridda över hela vårt land.

Med satsning och struktur skulle vi kunna få betydligt fler grupper av män att förstå och lära sig och bilda grupperingar – kalla dem frivilliga eller vad som helst – och stå upp för de värderingar som jag nyss har beskrivit.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 32.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt, Elisebeht Markström, Margareta Persson och Maryam Yazdanfar (alla s).

Anf. 165 MATS G NILSSON (m):

Fru talman! Det här är en omfattande debatt. Det är en omfattande handlingsplan. Jag ska använda mina få minuter till att tala om när det

ofattbara har inträffat, när en man har våldtagit, förnedrat och förödmjukat ett barn eller en kvinna och den utmaning det är för oss att se till att det inte sker igen.

Den nationella handlingsplan som vi har framför oss innehåller mycket bra. Det är utmärkt med den satsning som regeringen gör på det program som behandlar sexualbrottslingar. Det är bra att man betonar att det är viktigt att den intagne ska vara motiverad och vill söka behandling och inse att han har gjort fel och är beredd att underkasta sig behandling för att det inte ska ske igen.

Den riktigt stora utmaningen är de som faller igenom nätet och ännu inte blir motiverade, inte inser sina fel och inte genomgår någon behandling eller tar till sig behandling för att inte begå samma brott igen.

Den som aktivt söker vård och aktivt har insikten kan få vård även i dag. Det är inte det stora problemet.

Det problem som vi står inför är att så sent som för något år sedan gick var tredje sexualbrottsdömd man igenom kriminalvården utan någon som helst behandling. Av dessa var det ett antal som inte hade insikten att de hade gjort fel eller att de hade problemet i sig och skulle kunna göra samma sak igen.

I betänkandetexten och alla beskrivningar av frivillighet och egen motivation saknas tyvärr vad vi gör med dem som inte uppnår motivationen. Motivationssystemet i den svenska kriminalvården är inte klockrent, mildt uttryckt.

Om en intagen inte fullgör sin jobbsyssla och arbetsvägrar kan han bli varnad och frigivningen kan skjutas upp. Om man inte genomgår en anvisad behandling för att komma till rätta med det underliggande problem som har gjort personen i fråga till sexualbrottsling används inte den typen av bestraffning. Man kan vägra, och man kan gå förbi.

Jag anser i motion 369 att en lagförd våldtäktsman som inte frivilligt undergår den behandling som föreslagits av läkare bör kunna dömas till hormonmodulerande behandling – det som kallas kemisk kastrering. En sådan tvångsmässig behandling ska självfallet vara strikt kontrollerad av läkare på samma sätt som när det i dag sker på frivillig basis.

Jag menar att det är ett straff för den lagförde våldtäktsmannen som på intet sätt kan betraktas vara värre än det öde som drabbar ett våldtäktsoffer.

Det är inte någon universallösning, fru talman. Jag avstår från yrkande, men vill med detta anförande framföra ett visst missnöje med att betänkandet inte tar tag i den riktigt svåra problematiken med dem som inte är motiverade och dem som löper igenom kriminalvården utan att få en adekvat behandling.

I detta anförande instämde Göran Thingwall (m).

Anf. 166 GÖRAN THINGWALL (m):

Fru talman! I morse läste jag i Aftonbladet en insändare med rubriken Vart är vi på väg? Det stod följande: ”Varför ska barn inte få vara barn, vart är vårt samhälle på väg? För 20 år sedan kunde alla känna trygghet, vad har hänt? Som pappa till en dotter lider jag med Englas familj. Pappa.”

Fru talman! Jag har också en dotter. Hon är nu 28 år. Tänk om jag hade missunnats 18 år av hennes liv. Jag har nyligen blivit morfar till en ljuvlig liten varelse. Tänk om hennes liv skulle ta slut om tio år.

Varför ska jag över huvud taget behöva tänka dessa hemska tankar? Varför sätter inte samhället ned foten en gång för alla och signalerar till dessa våldsbenägna män att vi inte accepterar att de förgriper sig på våra kvinnor, döttrar och barnbarn, och att om de trots allt gör det blir en av straffpåföljderna kemisk kastrering.

I detta betänkande avstyrks en motion om just kemisk kastrering. Den är välformulerad och innehåller rejäla fakta. Det heter att alla motioner avslås enligt rutin, men måste inte rutiner ibland brytas när det är befogat? Landet har upprörts och upprörs av Englas öde. Borde inte i ett sådant läge ett kompetent kombinerat utskott ta initiativ och driva frågan vidare? Det räcker inte att konstatera att en straffnivåutredning kommer med sina förslag i sommar. Jag vet att det tar tid och mycket arbete att ändra i lagar och förordningar och just därför hade det varit psykologiskt och pedagogiskt viktigt om dessa båda utskott gjort en klar markering att det måste till en extra straffpåföljd för att värna om våra kvinnor, döttrar och barnbarn.

Jag vill påstå att allmänheten tycker att riksdagen är flat i sin reaktion mot dessa brott; hittills, kanske jag ska säga. Handlingsplanen kommer förhoppningsvis att ändra på det.

Det handlar om riksdagen som enhet. Detta är inte partipolitik, och det får under inga omständigheter vara det. Det handlar om medmänsklighet och ett erkännande att alla flickor och kvinnor äger rätten till sina kroppar och själar. Detta är ett axiom, precis som att den kortaste vägen mellan två punkter är en rät linje eller att vi i Sverige kör på höger sida av vägen. Det är inte förhandlingsbart.

Varje grabb ska, när tiden är mogen, få lära sig dessa fakta. Föräldrar och framför allt skolan har här en oerhört viktig roll. I sex- och samlevnadsundervisningen ska det ingå klart och tydligt vilka spelregler som gäller vid umgänge mellan könen och vad konsekvensen blir om man inte håller sig till dessa. Det är så gement när ett gäng grabbar ger sig på en flicka och förgriper sig på henne. Därför måste riksdagen lagstifta om en straffpåföljd som innebär ett hot mot den egna integriteten. Varför ska grabbar och män få göra intrång på våra kvinnors, döttrars och barnbarns integritet?

År 2006 var den genomsnittliga fängelsetiden för våldtäkt 27 månader, alltså drygt två år. Det är ett hån mot den flicka eller kvinna som för all framtid får sitt sexuella liv förstört. Det kan i sammanhanget nämnas att det för skattebrott kan utdömas sex år i fängelse. En femårig tös blev nyligen våldtagen av en 40-årig man. Han fick två års fängelse och ett skadestånd på 75 000 kronor att betala till flickan. Kommentarer är överflödiga.

Fru talman! Jag är läkare och jag vet att de män som begår dessa brott är störda på ett eller annat sätt och inte har någon som helst impuls kontroll. Något de har för mycket av är definitivt testosteron. Det räcker naturligtvis inte enbart att kemiskt kastrera någon som har begått våldtäkt. En behandling värd namnet måste finnas på våra fångelser. Dock ska vi inte gå på gång behöva ställa oss frågor som: Hur kunde detta ske? Varför har inte denna grabb, denna man, stoppats tidigare?

*Handlingsplan för att
bekämpa mäns våld
mot kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld i
samskönade relationer*

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Vi, den lagstiftande församlingen, måste ge våra domare runt om i landet verktyg som gör att de väger in preventionsdelen i sina domar. Gör vi inte det kommer denna följetong att fortsätta och snart kan vi läsa om ännu ett barn, en kvinna, en flicka som har blivit förnedrad av någon som har en förvriden kvinnosyn och som inte mår bra och inte har någon form av impuls kontroll.

Med detta, fru talman, hoppas jag att det kombinerade justitie- och socialutskottet backar bandet och tillstyrker en motion – tänk vilken sensation – allt för våra kvinnors, döttrars och barnbarns skull.

I detta anförande instämde Mats G Nilsson (m).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

Järnvägsfrågor

8 § Järnvägsfrågor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2007/08:TU11
Järnvägsfrågor.

Anf. 167 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Efter 6 timmar och 30 minuters debatt i det förra ärendet är vi redo att byta ämne till praktiska frågor inom trafikområdet – järnvägssektorn. Vi ska nu debattera trafikutskottets betänkande 11. Där behandlas 13 motioner med 20 yrkanden från allmänna motionstiden om järnvägspolitik och järnvägsmarknadens utveckling samt frågor om bland annat trafiksäkerhet och utbildning inom järnvägsområdet.

Med anledning av dessa motionsförslag lyfter utskottet fram åtgärder som redan har vidtagits och som riksdagen har ställt sig bakom i syfte att få en effektivare järnvägsmarknad. Utskottet pekar också på det fortsatta reformarbetet inom EU där det övergripande syftet är att skapa en gemensam och bättre fungerande marknad för järnvägstjänster genom att successivt öppna marknaderna och skapa förutsättningar för gränsöverskridande trafik. Genom det tredje järnvägspaketet, som antogs av EU i december 2007, fortsätter nu arbetet med integreringen av det europeiska järnvägssystemet. Det tredje järnvägspaketet syftar till att öppna marknaden för internationell persontrafik, införa ett gemensamt regelverk för behörighetsprövning av lokförare samt reglera tågresenärernas rättigheter och skyldigheter.

Samtliga motionsförslag avstyrks med hänvisning till det pågående utredningsarbetet inom Regeringskansliet.

I betänkandet finns sju reservationer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

Därmed är det dags för utskottets ledamöter att debattera detta betänkande.

Anf. 168 PIA NILSSON (s):

Fru talman! Intet är som väntans tider. Att behöva gå en eller två veckor över tiden kan vara nog så jobbigt. Men att vänta i ett halvår är snudd på outhärdligt. Tillståndet förvärras hela tiden, och till slut spricker man, av otålighet om inte annat. Jag talar förstås om den utlovade infrastrukturpropositionen som bokstavligen kom av sig. Det var den propositionen som minsann skulle visa vägen till klimatsmarta samordningslösningar. Det var den propositionen som minsann skulle visa på hållbara kostnadskalkyler. Det var propositionen som minsann skulle innehålla lösningar på de flesta bekymmer inom infrastrukturen och rätta till de misstag som vissa andra regeringar ställt till med.

Men någon proposition kom inte i mars. Nu återstår att se om den dyker upp i höst. I väntan på den har vi i dag att ta ställning till ett betänkande med den utmanande titeln *Järnvägsfrågor*.

Problemet är att det i denna tunna handling inte går att få många klargörande besked om vad den borgerliga majoriteten vill eller har för avsikt att göra när det gäller viktiga järnvägsfrågor.

Det gäller till exempel utvecklingsfrågorna där godstrafiken inryms. Här hänvisar den borgerliga majoriteten till vad utskottet anförde förra året om att det finns ett stort intresse från flera samhällsaktörer att överföra mer godstrafik från väg till järnväg.

För att det ska vara möjligt krävs ”en offensiv järnvägspolitik som förmår utveckla järnvägens fördelar som ett effektivt och miljövänligt transportmedel”.

Det låter onekligen väldigt lovande. Nyfiket läste jag därför vidare för att få veta hur offensiv regeringen tänker vara. Döm om min förvåning när svaret blir att ”vi hänvisar till det fortsatta reformarbetet inom EU med gemensamma regelverk för gränsöverskridande trafik”.

Det står ingenting om vad den svenska regeringen tänker göra här hemma för att föra över mer godstrafik från väg till järnväg.

Men som en liten avslutande tröst tror ändå majoriteten i trafikutskottet att motionerna som handlar om godstrafik på järnväg på sikt kommer att bli tillgodosedda. Det känns ju tryggt att veta. Vi får väl vänta och se då.

Fru talman! Ett annat viktigt område är samordningsfrågorna. Där för den borgerliga majoriteten ett mer allmänt resonemang om att när fler aktörer kommer in i järnvägssystemet ställs det krav på samordning av bland annat tidtabeller och biljettsystem. I förbifarten nämns något om att det är nödvändigt att höja kvaliteten på transportererna.

Men återigen lyser regeringens vilja med sin frånvaro. Vad tänker regeringen de facto göra för att få till en effektiv samordning av biljettsystemen och för att höja kvaliteten på transportererna? Det får vi inte veta.

Man hänvisar till en tillsatt utredning om ökad konkurrens för persontrafik på järnväg, och man tycker inte att det finns anledning att föregripa detta arbete.

Men när det gällde att låta Öresundstågen i stället för SJ få trafikrättens på sträckorna Malmö–Göteborg och Malmö–Alvesta fanns det inte några betänkligheter. Då gick det bra att föregripa utredningsarbetet.

Men att lyfta fram lösningar på många av de problem som resenärer tampas med dagligen finns det inte något stort intresse av att göra i dag. Vi får väl vänta och se då.

Fru talman! Så här ser det ut på område efter område i detta betänkande om järnvägsfrågor. Det är inga klara besked utan hela tiden hänvisningar till några allmänt hållna uttalanden som gjordes av den borgerliga utskottsmajoriteten i fjol. Några skarpa förslag fanns inte då och finns inte nu.

Detta är djupt otillfredsställande. Frågorna förtjänar en mer genomarbetad behandling och borde naturligtvis sättas in i ett större sammanhang, vilket är möjligt att göra i en infrastrukturproposition.

Fru talman! Vi socialdemokrater har tre reservationer i betänkandet som jag ställer mig bakom, men, som det brukar heta, för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1 som vi har gemensamt med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Den handlar om utvecklingsfrågor. Jag yrkar också bifall till vår egen reservation 5 om samordning.

Vi tycker att en överflyttning av både gods- och persontrafik från väg till järnväg måste vara ett bärande inslag i transport- och klimatpolitiken. För att det ska vara möjligt måste kapaciteten på järnvägsnätet förbättras avsevärt jämfört med i dag.

Jag vill påminna om att en enad klimatberedning förordar en ökning av järnvägskapaciteten med minst 50 procent till år 2020. När vi dithän har vi lyckats åstadkomma stora klimatvinster, mindre tågförseningar och sannolikt färre trafikolyckor.

Vad gäller vår reservation om samordningsfrågor vill vi starkt framhålla vikten av ett sammanhållet trafiksystem, alltså ett system där samtliga trafikslag ingår. Resenärens, och inte generaldirektörers, ska vara den självklara utgångspunkten. Då måste både myndigheter och transportaktörer på alla nivåer samarbeta bättre och mer än vad som görs i dag.

De berörda länens trafikhuvudmän måste ha ett avgörande inflytande när det gäller tidtabeller, turtäthet och övrigt serviceutbud. Vi menar också att den som får rätt att bedriva trafik på en sträcka inte bara ska upprätthålla en fungerande tågtrafik. Priserna måste också vara rimliga.

Jag vet att många människor i dag väljer att inte åka tåg på grund av för höga priser. Om biljettpriset är en avgörande faktor för om man ska välja tåget eller inte måste vi som beslutsfattare anstränga oss ännu mer för att skapa godtagbara och rimliga prisnivåer.

Fru talman! Några svar på vad den borgerliga majoriteten vill göra med prisfrågan och många andra viktiga järnvägsfrågor står skrivet i stjärnorna. Några klara besked finns inte att få. Till hösten kanske vi får det. Vi får väl vänta och se.

(Applåder)

Anf. 169 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Det känns lite grann som om sista tåget har gått och några har blivit kvar på perrongen. Då har vi all tid i världen att diskutera dessa viktiga frågor, även om jag vet att någon debattör har ett annat transportslag som väntar. Vi får se hur vi lyckas lösa detta.

Vi har många reservationer, och vi har diskuterat dessa frågor många gånger förr. Vi står givetvis kvar vid samtliga ståndpunkter och samtliga reservationer. Men för tids vinnande nöjer jag mig i detta sammanhang med att yrka bifall till reservation 6 som handlar om samordningsfrågor som är aktuella i dessa dagar när den borgerliga regeringen ännu mer tycks vilja slå sönder SJ:s möjligheter att kunna fungera genom att slå sönder en nationell järnvägspolitik i och med att man hela tiden styckar upp landet och tillåter länsoperatörer att ta över trafik.

Till slut omöjliggör det, vilket även SJ anser, en interregional långväga trafik. Hos SJ AB är man rädd att det kommer att få förödande konsekvenser. Tillsammans med andra delar vi kritiken. Det är en olycklig väg att gå, alltså att man inte kan inse att det finns vissa begränsningar i marknadsekonomin vad gäller spårkapaciteten.

I dag på eftermiddagen satt jag och lyssnade på tv-programmet *Det stora tågbeslutet* – jag tror programmet heter så. Det var nästan så att jag blev gråtmild när jag hörde alla politiker från vänster till höger. Ja, Väns-tern var inte med och inte heller, tror jag, Moderaterna. Men Miljöpartiet var med. Några var av någon anledning uteslutna, kan man säga. Alla var rörande överens om hur viktigt det är med järnvägssatsningar. Det hette att de är bra för klimatet, att vi är tvungna att vända utvecklingen och att vi har väldigt lite tid på oss för det hela.

Sedan visade man hur de i Spanien tar sig fram med snabbtrafik på järnvägen. Det var en väldigt framåtsyftande syn, tycker jag. Man kan inte se snävt ekonomiskt här. Jag tänker på de så kallade samhällseko-nomiska kalkyler som den borgerliga regeringen älskar att hänvisa till. Men väldigt sällan talar man om hur man egentligen tänker.

Man kommer alltid fram till att det ska satsas mer på väg än på järn-väg. Finansminister Anders Borg var väldigt tydlig i debatten. Vad han sade var ungefär att han ifrågasatte om till exempel en snabbtågsförbin-delse mellan Göteborg och Stockholm verkligen är en lönsam investe-ring. Nettonyttan ansågs för liten jämfört med andra satsningar.

Jag hävdar att det helt och hållet beror på vilka värden som läggs in i en sådan analys. Hur värderas tidsvinsten? Var tror man att bensinpriset i framtiden ligger och så vidare? Det finns en viss tendens till att i sådana här kalkyler lägga in de värden som man vill ska falla ut i slutändan.

Det är lite trist. Vi har ju en klimatberedning där man gemensamt har kommit fram till att vi behöver öka järnvägstrafiken med 50 procent fram till år 2020 – en överflyttning från framför allt väg till järnväg när det gäller gods- och persontrafik.

Jag brukar ge mig på de borgerliga partierna, men nu vill jag vända mig till samtliga partier – även dem som jag brukar ha ett bra samarbete med. Jag tycker nämligen att ni andra har en kameral och feg syn. Vi pratar om att man ska vara klimatsmart och om att vi ska tänka på klima-tet och att vi har väldigt kort tid på oss för att vidta nödvändiga åtgärder. Men uppenbarligen tycker alla andra partier att vi i den här frågan ska vara mer kamerala än klimatsmarta. Jag vill att någon nu tar debatten om varför vi i staten ska ha ett alldeles eget sätt att finansiera viktig infra-struktur.

Hade vi haft någon järnväg över huvud taget om samma synsätt hade gällt på 1850–1870-talen? Hur lång tid skulle det ha tagit innan vi hade fått ett utbyggt järnvägsnät?

Säg att vi har 8–10 eller, för att vara lite positiv, 15 år på oss för att vända utvecklingen. Hur ska ni då finansiera nödvändiga infrastrukturinvesteringar med hjälp av enbart anslag om finansieringen ska vara på nämnda sätt, vilket ju nu är huvudprincipen?

Jag vet att vi har lånefinansierat vissa sträckor och så vidare. Vi hävdar att huvudprincipen i stället ska vara att man ska låna till investeringar i staten, precis som görs i alla andra sammanhang. Vi anser att det är en felsyn att hävda att vi liksom skjuter problemen på kommande generationer. Snarare är det tvärtom. Om vi nu inte fattar de tuffa och framåtsyftande besluten och ser till att problemen på spårsidan åtgärdas lämnar vi över enorma problem till kommande generationer. Då kommer inte historien att frikänna oss för att vi säger att vi var tvungna att tänka på budgetlagen, att vi var tvungna att finansiera via anslag och att det inte gick att göra något åt det.

Jo, riksdagen kan fatta vilka beslut som helst inom landets gränser. Det är vi som förfogar över det här beslutet. Vi kan bestämma och säga att vi inte längre kan upprätthålla nuvarande system.

Vänsterpartiet vill alltså ha mer järnväg och kollektivtrafik till förmån för en bättre miljö. Vi vill ha mer järnväg och kollektivtrafik till förmån för en ökad jämställdhet. Vi vill också ha mer järnväg och kollektivtrafik så att man kan åka med dessa färdmedel. Då måste man – som Pia Nilsson, s var inne på – ha en rimlig prisbild.

Alla de här tre sakerna gör att det finns all anledning i världen att nu verkligen åtminstone leva upp till Banverkets plus 50-alternativ. För att klara en vettig framtida trafikförsörjning på järnvägssidan går det inte, som vi så många gånger har hört, att ha ungefär samma spårkapacitet i Stockholm som den man hade 1871. Nu åtgärdas det med Citybanan. Men även där är det så att man inte har råd med de sista miljarderna, så några fattiga kommuner runt om i landet ska tvingas att vara medfinansierare. Det är helt fel väg att gå.

Också Sveriges Kommuner och Landsting anser att det här är helt fel väg att gå. Till viss del anser även Svenskt Näringsliv att det är fel väg att gå. Olika handelskamrar säger samma sak liksom Naturskyddsföreningen och, inte minst, Vänsterpartiet.

Jag vill att någon här talar om varför vi ska upprätthålla den kamerala principen. Menar ni på fullt allvar att den är viktigare än att nu faktiskt kunna vidta nödvändiga åtgärder så att vi så snabbt det nu kan gå när det gäller att bygga järnväg verkligen kan få en klimatomställning och möjliggöra mer trafik på spår och mindre trafik på väg? Vad är huvudargumentet för att upprätthålla nuvarande ordning? Jag vill att någon svarar och inte bara hänvisar till lagen, för det där vet vi mycket väl.

Och varför måste regeringen i sin vårbudget, dessutom väldigt tydligt, poängtera att vi ska göra investeringar över anslag? Så brukar det inte stå, men nu står det väldigt tydligt så. Vad beror det på? Är det en hänvisning för att se till att minska kritiken ute i skogarna och i städerna? Eller har det möjligtvis att göra med att man avvisar sitt eget förslag om OPS som man tidigare väldigt hårt drev? Om man helt släppt den tanken är det väldigt bra.

OPS är ett förslag som går ut på att någon annan lånar ut pengar och bygger och att vi sedan hyr. Varför ska vi göra på det sättet? Varför kan inte staten själv låna upp pengar via Riksgälden och göra kloka investeringar? Svara gärna! Jag emotser att någon partist kommer med en pedagogisk förklaring som även jag kan vara nöjd med.

Anf. 170 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Fru talman! Först yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 3.

Järnvägen har en strategisk betydelse. På något sätt är det i det sammanhanget som man synar korten, vilka som är de riktiga klimatvännerna och vilka som inte är det. Ingen kan i dag vara ointresserad av klimatet eller låta bli att prata om det. Frågan är: Vad gör man?

Det är väldigt märkligt att bara s, v och mp har reserverat sig till förmån för Klimatberedningens förslag. I den beredningen var ju alla partier med på förslaget. Har ni inte pratat med era partikamrater som satt i Klimatberedningen?

Jag tycker inte att det finns något som talar emot att man investerar för att försöka slippa den kris som kommer. Vi vet att oljan kommer att sina. Vi vet att vi klimatmässigt inte klarar effekterna av att använda mer bensin och diesel. Vi vet också att det inte är så enkelt att använda etanol eller *plug in*. *Plug in* fungerar inte så bra för vare sig flygplan eller lastbilar. Vi måste alltså spara energi. Då är järnvägen helt oöverträffad när det gäller att med en liten energimängd transportera många varor eller många människor.

Det här med samhällsekonomiska kalkyler är väldigt intressant. Det är som en sorts svart låda. Jag tycker att det är dags att öppna den lådan. Vad innehåller den egentligen? Vilka är kalkylerna?

För den som inte finns i politiken kan det inte synas rimligt med investeringar i vidgad vägkapacitet. Alla vet vi ju att vi måste minska där. I stället borde pengarna användas till att vidga det som är alternativet till fossilbränsletransporter, det vill säga järnvägen.

Sedan vill jag svara på Peters fråga som var riktad till oss alla. Har man överskott i statskassan är det bättre att i första hand använda det. Lån är inget självändamål, utan i första hand bör man använda överskottet. Men om det inte räcker drar vi i Miljöpartiet oss inte för att låna till de investeringar som behöver göras i järnvägar. Det enda kriteriet är att det ska ge mer nytta, att räntan på det man får tillbaka är bättre än den ränta som man slipper när man minskar statsskulden. Otvivelaktigt är det så att i princip alla projekt som ingår i Banverkets plus 50-kalkyl ingår i detta.

Det här är något som folk i allmänhet nu i mycket större utsträckning än för några år sedan frågar efter. Företag och enskilda – ja, alla – förstår att vi måste leva på ett annat sätt och att järnvägen behöver byggas ut för att vi ska klara kapaciteten.

Det ska också vara någon som kör på spåren. Där har vi haft en debatt om SJ, även om jag inte tycker att vi har pratat färdigt om den punkten, i alla fall har det inte handlats färdigt på den punkten. SJ har fortfarande bara ett enda uppdrag av sin ägare, staten, och det är att lämna avkastning. Det borde ingå i SJ:s uppdrag att verka för de klimatpolitiska målen så att man i första hand får använda sitt överskott till att investera och åstadkomma mer trafik i stället för att lämna vinst till staten.

Ska man dessutom klara klimatmålen krävs det en sak till. Det krävs att de andra transportslagen betalar sina kostnader. Det är för billigt att flyga i dag. Det är för billigt att använda lastbil, och det är för billigt att använda personbil. Man måste hela tiden se till att det finns en skillnad. Folk förstår inte och säger: Ni pratar om klimat, men det är faktiskt billigare för mig att flyga på vissa sträckor. Särskilt billigt är det om man är ute vid rätt tillfälle.

Det är helt obegripligt att vi inte lägger en skatt på flyget. Vi hade kommit överens inom s, v och mp före valet om att miljöbeskatta flyget. Det var bland det första den borgerliga regeringen tog bort när den kom till makten.

Jag tror att Sternrapporten är den som är giltig här. Om vi inte investerar i dag för att minska konsekvenserna av klimatförändringarna kommer det att stå oss mycket dyrt mänskligt, ekonomiskt och på alla andra sätt.

Jag har inte tid att tala mer, för jag har andra politiska uppdrag, men jag är alldeles övertygad om att mina kompisar i det rödgröna gänget kommer att klara debatten med de andra ledamöterna från den borgerliga sidan alldeles utmärkt.

Anf. 171 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag blev apostroferad, och då är det svårt att sitta tyst i bänken och låtsas: Oj, det hade jag inte tänkt på. Men jag konstaterar att i vår gemensamma reservation 1 från s, v och mp står vi, som Karin Svensson Smith säger, bakom den 50-procentiga ökningen av järnvägs-satsningarna fram till 2020.

Vänstern har lagt fram, och vi kommer att lägga fram, förslag som gör att vi lever upp till det här målet. Vi kommer att klara det. Då är min fråga till Karin Svensson Smith: Kommer ni att visa i år och de närmaste åren att ni faktiskt kan avsätta de nödvändiga resurserna så att vi kan klara målsättningen och att det inte blir en allmän proklamation? I så fall välkomnar jag det.

Jag tycker att det fanns en viss öppning i dag till att anslagsfinansiering inte är det allenarådande. Jag hoppas att vi kan få en viss nyordning. Jag tror att det är viktigt för klimat och miljö att vi tänker till nytt. Det handlar inte om att slösa bort pengar. Vi har inte alltid haft stora överskott. Vi har en borgerlig regering som bara vill betala av på statsskulden, inte satsa pengar på infrastruktur. Kort fråga, kort svar.

Anf. 172 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Redan i vår förra budgetmotion lade vi in 15 miljarder om året i investeringar till Banverket – vi hade en högre nivå – plus 100 procent till 2020. Nu håller vi på att räkna om det. Vi har fortfarande den ambitionsnivån. Hur mycket det kommer att kosta kan jag inte svara på än utan återkommer till det. Men självklart ska vi lägga in i budgeten så mycket att vi klarar av en ambition som är rimlig för att klara klimatmålen.

Jag hoppas att du är nöjd med det, för nu måste jag gå.

Anf. 173 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag vill bara få in i protokollet att Vänsterns satsningar på järnvägsområdet i den förra budgeten låg avsevärt högre än samtliga andra partiers. Vi lade in mer pengar på satsningar på infrastruktur än något annat parti, även Miljöpartiet inräknat.

Anf. 174 STEN NORDIN (m):

Fru talman! Det verkar som att de samverkande vänsterpartierna har fått en solkurva på spåret när det gäller järnvägspolitiken och inte är riktigt överens ens inbördes.

Det här motionsbetänkandet, fru talman, om vår järnvägspolitik tycker jag visar att Allians för Sverige har en tydlig politik för en modern svensk järnvägstrafik. Oppositionen uttrycker otålighet. Och visst, debatten kommer att bli mycket mer konkret framöver när regeringen lägger fram sina tre stora propositioner, det vill säga om infrastruktur, klimat och forskning. Det är tre tunga områden som hör samman.

Det är oppositionens privilegium att vara otålig, men när det gäller den gamla regeringen fick man vänta fyra gånger så länge, eller två år, på infrastrukturpropositionen från det att den lovades ut. Ni kanske inte ska vara så otåliga.

Alliansens utgångspunkt är resenärens perspektiv. Det är resenärens bästa som måste vara vägledande för den politik som vi driver. Det är en politik där vi avsätter resurser till eftersatt underhåll, planerar och bygger ny kapacitet och fortsätter att öppna för nya operatörer. För resenärerna är tåget bekvämt, tryggt och praktiskt, modernt helt enkelt.

Järnvägen får naturligtvis en intressant ställning i skenet av klimatpolitiken och behovet av att transportsektorn tar sin del av arbetet att minska utsläppen i enlighet med EU:s överenskommelser och det pågående arbetet med övriga internationella överenskommelser i klimat- och miljöfrågor. Det är ett område där Sverige 2009 ska ta ledarskapet i samband med ordförandeåret.

Fru talman! Jag tycker att det är mycket glädjande att Europaparlamentet i december förra året äntligen godkände EU:s tredje järnvägspaket, som innebär att persontrafiken på järnvägen inom EU ska öppnas för konkurrens senast den 1 januari 2010. Alliansregeringen har valt att gå före i dessa frågor. Redan i november förra året antog regeringen direktiv för en utredning om ökad konkurrens på marknaden för persontransport på järnväg. Utredningens förslag ska utgå från principen om konkurrensneutralitet och icke-diskriminering. I uppdraget ingår att ge förslag till att direkt eller stegvis öppna marknaden för persontrafik på järnväg för konkurrens. Utredningen ska också belysa tänkbara storregionala tågtrafikssystem, och de alternativen ska bedömas med eller utan rätt för regionala aktörer att organisera persontrafik på järnväg i flera län.

Det som nu pågår, fru talman, är alltså en försöksverksamhet där man har öppnat för regionala huvudmän att bedriva interregional trafik.

Regeringen har vidare redan nu givit Banverket i uppdrag att utreda möjligheten för snabbtåg i Sverige, hur vi på sikt ska kunna bli en integrerad del av ett heuropeiskt snabbnät. Lyssnar man på oppositionen skulle man kunna tro att all järnvägsutbyggnad i Sverige nu är avbruten – så låter det nästan. Sanningen är att det aldrig har satsats så många miljarder som nu på att bygga ut och förbättra järnvägskapaciteten. En mo-

dem transportpolitik har stort utrymme för spårbunden trafik, och det gäller allt från lokal trafik till internationell trafik.

Fru talman! I den specialdebatt om järnvägen som vi hade för några månader sedan angav jag fyra byggstenar för en modern järnvägspolitik. Låt mig kort repetera dem här.

För det första: God samhällsekonomi och sunda statsfinanser. Ett folk i arbete skapar behov av transporter men skapar framför allt mervärde att betala transporterna med.

Försäljning av statliga bolag kan, för det andra, minska statsskulden och frigöra resurser för bland annat infrastruktur. Det är bättre, fru talman, med 55 miljarder mindre i skuld än att fortsätta att vara statlig spritproducent.

För det tredje: Samverkan mellan stat, kommuner och det enskilda näringslivet. Riksdagen bör vara lyhörd för alla kommuner som nu trots många andra åtaganden på olika områden är beredda att medfinansiera infrastruktur, lyhörd för den beredskapen och lyhörd för kommunernas kunskap om behoven. Kommunerna har resenärspektivet.

Sist men inte minst, fru talman, en moderniserad och förenklad planprocess. Annars torde många järnvägsidéer stanna på ritbordet.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 175 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Som en politiker från mina hemtrakter sade: ”De bara löver och löver.” Det var statsminister Tage Erlander. Man känner lite grann så.

Man ska ha sitt privilegium att vara kritisk. Vi ska inte vara kritiska i onödan, men jag tycker att vi har all anledning att vara kritiska.

När det gäller flyget saggas man på i en viss takt. Det här ska tydligen tas upp till hösten gemensamt med budgeten, men man var snabb med att skriva Brommaavtalet. Här saggas man på när det gäller järnvägstrafiken, men man var snabb med att öppna möjligheten för trafikeringsrätt i de södra delarna av Sverige utan någon större analys av konsekvenserna. Samtidigt ska man i ord se över direktivet, framföra synpunkter och se på konsekvenserna.

Faktum är att ett kommersiellt bolag ska konkurrera på samma sträckor med ett länstrafikbolag som till 50 procent är skattefinansierat. Är det den typen av konkurrens vi ska utsätta våra egna statliga bolag för? Det är en märklig synpunkt. Ser ni inga som helst problem med frågan?

Jag yrkade bifall till reservation 6. Vi tar upp problemet att vi riskerar att det blir en utkonkurrenssituation, det vill säga att SJ slutar att trafikera vissa sträckor. Är det till fördel för den nationella tågtrafiken? Ett problem är att vi har många sträckor med enkelspår. Då är det inte lätt att ha flera operatörer på gång samtidigt. Det har vi bevittnat i olika utredningar, tv-program och i betänkandet. Det finns en enorm brist på spår även med en utbyggnad.

Sedan var det frågan om att sälja ut egendom. Någon har skrivit i Af-färsvärlden att man måste hålla reda på siffrorna. Det går inte att säga att man ska få betalning på statsskulden utan att man mister en avkastning, man mister en eventuell värdeökning på ett bolag. Användningen av siffror är lite lättvindig på den borgerliga sidan.

Men det är inte det här debatten handlar om. Frågan gällde investeringsbudget, Sten Nordin. Varför är ni så fientliga mot det synsättet när ni i alla andra sammanhang tycker att det är en utmärkt idé?

Anf. 176 STEN NORDIN (m) replik:

Fru talman! Sunda statsfinanser är grunden för att vi ska klara infrastrukturbyggnaden. Sunda statsfinanser bygger på att riksdagen för ett antal år sedan skärpte regelverken om budgetlagen och om tak för utgifterna. Det var en mycket viktig grund för att Sverige i dag har sunda statsfinanser. Vi har nu också ett kraftigt överskott i statsfinanserna. Där delar jag Karin Svensson Smiths uppfattning att det är bättre att använda de egna pengarna än lånade pengar.

Jag är inte principiell motståndare till att låna pengar till infrastruktur i vissa lägen. Det vill jag understryka.

Vi ska inte diskutera försäljning av statliga bolag, men jag kan inte låta bli att notera hur det kliar i fingrarna på även Vänsterpartiets företrädare att använda pengarna fastän man är kritisk till försäljningen. Det känns som politiskt lite haltande logik att snabbt säga att pengarna ska användas till olika projekt.

Sedan var det frågan om trafikeringsrätten. Detta är en försöksverksamhet. Det är sunt att man kan ha en sådan verksamhet som underlag. Sedan tar vi i och med utredningen ställning för hur vi gör i framtiden. Bakgrunden är inte en vilja att sticka nålen i SJ, utan bakgrunden är ett kraftfullt krav och vilja från regionerna att ta över trafikeringsrätten. Varför då? Jo, därför att den regionala tågtrafiken och den näraliggande interregionala tågtrafiken handlar mycket om arbetsmarknadsregioner, fru talman. Det gör att de lokala och regionala ansvariga politikerna känner ett stort tryck och ansvar i frågorna. Det är bakgrunden.

Anf. 177 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det blir mycket intressant att se när infrastrukturpropositionen väl kommer. Jag hoppas att ni gör rejäla satsningar på infrastruktur, inte för min och Vänsterns skull utan för klimatets skull. Kom inte med några svepande formuleringar att det är viktigare att betala av på statsskulden än att göra viktiga infrastruktursatsningar.

Vår kritik kvarstår. Vi tycker att ni på ett vårdslöst sätt säljer ut gemensam egendom. När ni ändå har tagit den typen av vårdslösa beslut, och det finns ett antal miljarder, är det bättre politik i det läget att använda pengarna att köpa tillbaka Arlandabanan och utnyttja den fullt ut. Det är ett bättre sätt att använda 5 ½ miljard än att bara säga att statsskulden ska betalas av.

Det är fortfarande märkligt: Hävdar Sten Nordin att SJ AB agerar bara i eget intresse, att man inte har något fog för den ståndpunkten man har framfört? Det sker ett sådant försök i Norrland. Nu ska det vara södra Sverige. Finns det inget problem med bilden att någon förväntas bedriva interregional trafik, att det finns ett avkastnings- och utdelningskrav på bolaget, och bolaget ska konkurrera på samma spår och på vissa sträckor om samma passagerare? Är det konkurrens på likvärdiga villkor? Finns det inget som talar för att SJ kan ha något fog för kritiken eller oron?

Anf. 178 STEN NORDIN (m) replik:

Fru talman! Om vi tyckte att det inte fanns något fog att fundera över detta skulle vi inte ha det som försöksverksamhet, utan då hade vi permanentat det direkt. Men det är en försöksverksamhet, och vi har en utredning som arbetar med frågorna och som kommer att lägga fram underlag för ett slutgiltigt beslut om hur vi ser på detta.

Jag säger inte att det är alldeles oproblematiskt, men jag säger att bakgrunden är ett stort tryck från regionala trafikhuvudmän. Det är inte nödvändigtvis för att de vill konkurrera ut SJ eller någon annan utan därför att de har ett resenärsbehov, ett resenärsperspektiv, som står i förgrunden.

SJ är ett mycket välskött bolag. Riksdagens ändrade inställning för ett antal år sedan – med ett förändrat arbetssätt hos SJ och en skicklig ledning – har gjort att SJ står väl rustat att möta konkurrens, både när vi öppnar nationellt i Sverige och när vi öppnar för den europeiska konkurrensen. Jag tror att SJ kommer att hävda sig bra. Bakgrunden är att SJ i dag drivs på ett ekonomiskt effektivt sätt.

Anf. 179 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Sten Nordin och jag har uppenbarligen olika åsikter vad gäller alliansens infrastrukturpolitik. Sten Nordin hävdar bestämt att de är tydliga, och jag påstår absolut motsatsen.

Det sägs i betänkandet att det ska bedrivas en offensiv järnvägspolitik. Jag skulle vilja att Sten Nordin gav exempel på vad det offensiva finns i utvecklingsfrågorna, i avregleringsfrågorna, i samordningsfrågorna, i trafikrätten och i prisfrågorna. Några exempel skulle jag motta tacksamt.

När det gäller pengar till de investeringar som Sten Nordin har varit inne på säger han att de intäkter som staten får av försäljning av bolagen ska ge pengar till infrastruktur eftersom statsbudgeten minskar och räntor och amorteringar minskar. Det här är så märkligt. Det spelar ingen roll vilken debatt vi har i kammaren, om det handlar om äldreomsorg, skola, förskola, sägs det att dessa pengar kommer att gå till äldreomsorgen och skolan. Nu är det plötsligt till infrastrukturen. Jag tror inte så mycket på det, Sten Nordin. Jag tror inte alls att det blir så.

Tänk om åtminstone en tiondel av alla de miljarder ni har lagt på skattesänkningar, nu säkert över 70 miljarder, hade gått till infrastrukturen – gärna mer. Men det finns inte några sådana förslag. Det beklagar jag. Men du kan få ge ditt exempel på din offensiva järnvägspolitik först.

Anf. 180 STEN NORDIN (m) replik:

Fru talman! Ibland kan det vardagliga vara väl så effektivt. Vi kan tänka på de stora projekten. Vi bygger till exempel Citybanan i Stockholm. Det är ett projekt som jag hoppas att vi är överens om.

Regeringen anslår just 125 miljoner om året ett antal år till trimningsåtgärder i Stockholmsregionen. Samma behov finns på andra håll. Detta har givit tydliga och mätbara effekter på minskat antal förseningar. Ha respekt för, fru talman, att underhållsåtgärder är viktiga. De var försummade. Vi behöver inte gräla om vems fel det var, men de var försummade. Detta måste åtgärdas.

I utvecklingsfrågorna ligger vi offensivt. Jag kan vända på frågan och undra var det offensiva ligger från er sida. Ni backar in i framtiden i dessa frågor, både i synen på SJ:s roll och i synen på konkurrens. Ni är inte som kompisarna i Vänsterpartiet, rakt emot allt, men ni går lite på tvären in i detta. Den tvehågsenheten är inte särskilt framgångsrik politik. Man måste våga pröva avregleringar, precis som regeringen gör, att ligga före och snabbt implementera den nya EU-lagstiftningen. Det har också skett, och det kommer fler propositioner på området.

Anf. 181 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det stämmer att det är 125 miljoner kronor till underhåll. Men är det då inte lite märkligt, Sten Nordin, att det i er vårproposition försvann 120 miljoner kronor från Banverket som skulle användas just till drift och underhåll av järnvägar? Det lade man i stället på Vägverket för vägunderhåll, trots att det finns ett i det närmaste uppdämt behov av ytterligare pengar till drift och underhåll. Hur förklarar du det? Hur går det ihop? Jag förstår det inte riktigt.

Du undrar om offensiven från oss. Ja, det vi först och främst skulle vilja är att byta ut regeringen. Vi inser att det inte går. Men det är ändå ni som bestämmer, och då tycker jag att ni måste visa större beslutsamhet på samtliga de här områdena: utvecklingsfrågor, trafikeringsrätt, avregleringsfrågor, samordningsfrågor, tidsfrågor.

Du har inte nämnt mer än Citybanan. Det är gott nog att den äntligen blir till, för den var Sten Nordin lite motståndare till för ett par år sedan, vill jag minnas. Men mer, Sten Nordin! Bättre kan ni!

Anf. 182 STEN NORDIN (m) replik:

Fru talman! Då minns Pia Nilsson fel. Däremot tycker jag att det är sunt, om man har ett stort ekonomiskt projekt som kostar 16 miljarder, att man genomlyser det ordentligt. Genomlysningen visade ju att det behövdes, för man hade inte alla saker på bordet. Jag tror att projekt mår bra av att man har alla saker på bordet.

Jag välkomnar, även om det är en överdriven tolkning, att ni vill vara pådrivande i avregleringsfrågor. Men Pia Nilsson efterlyser, fru talman, ännu mer besked om avregleringsfrågorna. De är väldigt komplicerade, därför att den europeiska enigheten på det området har tagit lång tid att få fram. Alltför många länder värnar sina egna järnvägssystem samtidigt som de inom sig har privata företag som både driver trafik och bygger tåg. Det är lite märkligt. Men nu har vi kommit långt därvidlag, när Europeiska unionen äntligen har fattat de här besluten.

Jag menar att Sverige nu ska fortsätta att vara pådrivande och fortsätta att vara snabb att förändra trafiken. Jag tror inte att det är genom att utestänga andra aktörer och utestänga det nytänkande som kan finnas hos många andra järnvägsaktörer och företag som vi gynnar järnvägen.

Fru talman! Jag tycker att det är lite märkligt ibland med den nästan lite felsökande – jag ska inte säga grälsjuka, för det låter elakt – attityden i de här frågorna. Jag tror nämligen att det finns en stor och betydande enighet om just behovet av bygga ut en modern järnvägstrafik. Inte minst, som jag sade i mitt inledningsanförande, från regioner och kommuner som har resenärsperspektivet och lever nära detta finns det ett starkt tryck att bygga ut järnvägstrafiken. Det är det vi ska jobba med, fru talman.

Anf. 183 NINA LARSSON (fp):

Fru talman! Allt fler pratar om järnväg allt oftare. Jag själv är inget undantag. Järnvägen berör. Även om man inte bor vid en järnväg har man åsikter och tyckande i frågan. Men transportsystemet måste ses som en helhet, och även om vi i dag hanterar ett betänkande i just järnvägsfrågor handlar det till syvende och sist om ett övergripande synsätt.

Det är utan tvekan så att företagen har stor nytta av våra järnvägar, inte minst vår basindustri. Allt fler arbetspendlar allt längre. Alliansregeringens strävan att fler människor ska komma i arbete innebär också att fler söker sig till ett jobb längre från hemorten. Detta ökar valmöjligheterna för den enskilde men ökar också arbetskraftsutbudet för företagen. I denna situation innebär tågtrafik ett mer klimatsmart alternativ när fler människor väljer att röra sig över större yta.

Anledningen till att allt fler pratar om järnvägen är förstås att den har fått ökad betydelse i och med målsättningarna att få ned våra utsläpp av växthusgaser. Det innebär för många människor och företag ett mer klimatsmart alternativ att transportera sig själv eller sitt gods. Även Klimatberedningen pekar på järnvägens betydelse för att transportsektorn ska kunna minska sina utsläpp.

Men det är med satsningar på järnväg som med allt annat. Det hänger samman. Huruvida vi lyckas bryta utanförskapet och få människor i arbete spelar också roll för hur mycket resurser vi har att satsa på infrastrukturen. Järnvägen spelar en viktig roll för oss att få ned våra utsläpp, men det är inte den enda lösningen.

Ett av avsnitten i detta betänkande går under benämningen *Utvecklingsfrågor*. Detta handlar bland annat om att satsa mer på järnvägen. Oppositionen framför kritik för att det satsas för lite på järnväg, trots att deras egna investeringar till järnväg var lägre och vissa år betydligt lägre än investeringarna på väg. Nu verkar de ha bytt fot, men mycket lite tas upp om var dessa resurser ska tas ifrån. Jag antar att man antingen vill låna hejdlöst av Riksgälden eller ta pengar från vägarna.

För detta år, 2008, budgeterade regeringen att det totala anslaget för verksamhetsområdet Järnvägar ska uppgå till drygt 14,5 miljarder. Detta är en klar höjning jämfört med några år tidigare. Dels har höjningen kunnat finansieras genom att under 2007 göra en extra amortering av den samlade skulden avseende järnvägsprojekt och på så sätt frigöra drygt 300 miljoner, dels gjorde alliansregeringen dessutom en ambitionshöjning av anslaget som sådant – en större satsning helt enkelt. Vi är ange-

lägna om att det satsas på järnväg, men vi är också angelägna om att det satsas på väg. Vi behöver nämligen både–och.

Sedan alliansregeringen tog över har det satsats mer på investeringar i järnväg än i väg. Fördelningen var den omvända under den tidigare regeringens sista år, även om de har svårt att kännas vid detta faktum.

Synsättet måste vara transportslagsövergripande. Järnvägen är en del av infrastrukturen. Vårt land ser olika ut, och vi kommer även i framtiden att behöva ett samspel mellan alla olika transportslag, såväl väg och järnväg som sjöfart och flyg. Vi behöver både–och. Det verkar vara svårt att se att alla trafikslagen behövs, att det vissa år kan vara läge för mer vägsatsningar och andra år läge för mer järnvägssatsningar, att olika lösningar behövs i olika delar av landet.

Ett annat av avsnitten i detta betänkande hanterar frågor om trafikeringsrätt och ökad konkurrens. Många motionärer lyfter upp frågan om att ta bort den nuvarande monopolsituationen.

Detta är ett pågående arbete i hela EU, där vi i Sverige ligger före. Alliansregeringen tillsatte en utredare som ser över hur vi på bästa sätt kan få fri konkurrens inom detta område.

Det går förstås inte att säga annat än att detta är en grannliga uppgift. Antalet spår är kraftigt begränsat, och antalet tider för avgång och ankomst likaså.

Idén att konkurrensutsätta järnvägen är inget nytt. Ämnet har behandlats i flera utredningar där mer eller mindre alla har landat i slutsatsen att ökad konkurrens är bra. Men här behöver avvägningar göras, och det är en utmaning att ta sig an gränssnittet mellan upphandlad trafik och den kommersiella. Men det gör det inte mindre angeläget.

Jag är övertygad om att om fler bolag trafikerar våra järnvägar även på persontrafiksiden kommer det också att skapa ytterligare tryck på de investeringsbehov som finns och i slutändan stärka angelägna järnvägssatsningar gentemot andra infrastrukturinvesteringar.

Men synsättet måste, återigen, vara transportslagsövergripande. Järnvägen är en del av infrastrukturen. Vissa delar av vårt land behöver järnvägssatsningar, och andra behöver väg, en tredje flyg och vissa allt möjligt.

Alliansen satsar på järnvägen, och vi kommer att fortsätta att göra det. Järnvägen ska knyta samman Europa. Den ska kännetecknas av fri konkurrens och att nya trafikidéer förverkligas.

I vissa fall är visioner som höghastighetståg tyvärr en bit bort, men arbetet har börjat.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också ta tillfället i akt att som trafikutskottsledamot beklaga att vi härmed tappar vår kollega Sten Nordin. Men jag vill också gratulera stockholmarna till detta. Jag är helt övertygad om att Sten Nordin som finansborgarråd i Stockholm kommer att möta vissa påtryckningar även inom infrastrukturområdet. Jag kan själv bara som exempel peka på den viktiga länken mellan Stockholm och Oslo.

(Applåder)

Anf. 184 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag vill bara konstatera att i de budgetförslag som Vänsterpartiet har lagt fram, där vi har lyft fram siffrorna tre år och löpt linan ut fram till 2019, avsätter vi sammanlagt 42 miljarder kronor mer än regeringen i järnvägssatsningar. Jag kan visa efteråt hur det går till.

Det skulle vara väldigt intressant att se den uppställning som Nina Larsson hänvisar till, att man nu är mer offensiv på järnvägssidan än vad vi är på vår kant och att så var det även tidigare. Jag vill bestämt hävda, eftersom jag var med på den tiden, att det var väldigt kraftfull kritik från den borgerliga sidan att det var för mycket satsning på järnväg.

Relationen var för vissa projekt att för ungefär 2 kronor som man satsade på järnvägen gick 1 krona till vägsidan. Man kan inte räkna in gamla projekt som löper på. Det tar sin tid att bygga en väg och en järnväg. Men de nya satsningar som gjordes i slutet av den förra mandatperioden och även tidigare var en kraftfull satsning på järnvägssidan.

Jag tycker att det är glädjande nu att även den borgerliga sidan har kommit över. Jag hörde att Folkpartiet kunde tänka sig fifty-fifty mellan de två trafikslagen. Det har inte varit den linje som Folkpartiet har använt sig av tidigare.

Banverket säger att det fattas ungefär 8 miljarder kronor under en period framåt för att man ska komma till rätta med tågförseeningarna. Det behövs mer pengar till banunderhåll för att man ska kunna få ned tågförseeningarna med 50 procent. Delar Folkpartiet den uppfattningen, eller har Banverket fel?

Det behövs också ungefär 1 miljard på fyra år för att kunna rädda 17 nedläggningshotade banor. Det behövs 12 miljarder på åtta år för att säkerställa framtidsplanen. Då har vi inte ens gått in i den nya planperioden. Det behövs alltså väldigt mycket pengar.

Jag hoppas verkligen att det inte bara blir allmänna proklamationer från talarstolen utan att ni också driver det här jättehårt i de förhandlingar som nu ska ligga till grund för höstbudgeten och infrastrukturpropositionen. Jag hoppas att det finns något med substans där, för det har vi saknat. Det är mycket av proklamationer och tyckande men väldigt lite av fakta.

Anf. 185 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Peter Pedersen har helt rätt att underskotten är enorma på många håll, både på väg- och järnvägssidan. Detta försöker alliansregeringen och vi att åtgärda så gott det går, men det är en grannlaga uppgift. Vi behöver resurser till det.

Där kommer vi också in på att allting hänger samman. Det sätt som vi har sänkt skatterna på, som jag hörde att du var inne på tidigare, påverkar arbetskraftsutbudet och genererar flera arbetsmöjligheter. Vi får in fler skattekronor, och då kan vi satsa mer pengar på infrastrukturen.

När det gäller fördelningen handlar det, som jag har sagt flera gånger tidigare, om att ha ett transportslagsövergripande synsätt. I vissa fall kommer vägarna att väga tyngre när man gör bedömningarna. I vissa fall kommer järnvägen att väga tyngre.

Det är saker som samhällsekonomisk lönsamhet som ska spela roll, men det kan också vara andra kriterier: tillväxt, regional utveckling och klimatbiten. Det är sådana kriteriegrunder som vi diskuterar i arbetet inför den kommande infrastrukturpropositionen. Arbetet med att få fram nya beräkningssätt för samhällsekonomisk lönsamhet pågår också. Det är ett otroligt viktigt arbete.

När det gäller den tidigare fördelningen som jag hänvisade till har jag kollat lite på utfallet sedan 2004. Där har jag kunnat se att sedan alliansregeringen kom till makten har det blivit en ökad satsning på infrastruktur rent generellt. Satsningen i höstas, för att vara ett så kallat normalår utan särskild infrastrukturproposition, var en av de största någonsin. Detta är glädjande och inget som på något sätt någon ur alliansen behöver stå och skämmas för. Man kan snarare bära huvudet högt.

Anf. 186 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det liknar poker på något sätt. Någon gång ska man syna korten. Jag hoppas att det sker i höst. Jag kan säga att inom Vänsterpartiet pågår ett intensivt arbete. Vi har i princip tagit fram vårt förslag till infrastrukturens satsning i höst. Då ingår givetvis satsningar på järnvägssidan, vägsidan, flygplatser, hamnar och hela köret. Vi kommer också att visa hur vi ska finansiera det på ett trovärdigt sätt.

Det är glädjande att allt fler aktörer, stora tunga aktörer, börjar inta samma synsätt. Vi kan inte ha ett synsätt att om vi har överskott kan vi betala av på statsskulden, satsa på infrastruktur, satsa på äldreomsorg och så vidare. Vi vet alla att det kan gå upp och ned. Det som krävs är en långsiktighet.

Vi kan inte ha en ordning att när det blir sämre tider får vi göra halt i järnvägsutbyggandet. Det har inte klimatet råd med. Vi kan inte vänta på det. Vi måste ha en långsiktig plan som också är hållbar ekonomiskt.

I alla andra sammanhang gör man faktiskt skillnad på drift och investering. Men av någon märklig anledning, just när det gäller statens budget, är det ett väldigt oansvarigt system som man inte kan använda sig av. Man ska samla i ladorna, och sedan ska man använda de pengarna på en massa olika sätt vilket inte låter sig göra riktigt, som Pia Nilsson var inne på.

Men vi kommer att vara väldigt noga med att följa med. Vi kommer noggrant att syna era kort i höst. Då duger det inte längre att gömma sig bakom att något är på gång. Då ligger papperen på bordet. Då hoppas jag verkligen att ni lever upp till de förväntningar man till viss del kan få när ni börjar prata om att ni ska använda överskottet på ett klokt sätt. Jag hoppas att det ligger något i det.

Sten Nordin har dolt det väldigt bra när det gäller hans framtid som finansborgarråd fast jag har försökt trycka på det några gånger. Jag hoppas att han inte är lika stor pokerspelare när det gäller satsningarna på infrastrukturen utan att vi verkligen kan lita på att något sker där. Det är viktigt för hela Sverige att vi får en bättre kapacitet på spåren, inte minst till och från Stockholm.

Anf. 187 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är precis som Peter Pedersen säger. Det är intressant att han säger just det. Det går upp och ned. Konjunkturen sviktar fram och tillbaka. Just därför är det oerhört viktigt att man för en ansvarsfull ekonomisk politik. Det är A och O. Att vi har den budgetdisciplinen och har haft den under väldigt lång tid handlar om att infrastrukturen inte står för sig själv. Man har att samsas med en rad andra otroligt angelägna områden: skola, forskning, rättsväsende, förbättringar för pensionärer med mera.

Vad ska man se som en investering? Vad ska man se som en investering för framtiden? Kan forskningsanslag vara en sådan del? Var ska man då dra gränsen?

Anledningen till att vi finansierar även infrastrukturen med anslag handlar om att man behöver transparens i detta. Man behöver också se och prioritera år för år var man ska lägga pengarna.

Över hela landet – jag har rest runt som en skottspole fram och tillbaka – är behoven enormt stora. Det är klart att förväntningarna på infrastrukturpropositionen i höst är enorma. Jag vågar nog säga att vi inte kommer att kunna göra alla lyckliga, dessvärre. Vi börjar heller inte i en särskilt god utgångspunkt. Men vi gör absolut det bästa vi kan. Det övergripande som det handlar om är att man måste ha ett samlat synsätt på det hela, ett transportslagsövergripande synsätt och på så sätt kunna dra nytta av varandra.

Anf. 188 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Nina Larsson sade i sitt inlägg: Vi från alliansen är väldigt angelägna om att föra en framåtsyftande – eller något sådant – järnvägs politik. Då undrar jag vilka vi i det här fallet är och hur detta vi ser ut.

Nina Larsson medverkade själv i programmet *Dokument inifrån* i söndags. Jag har inte sett hela programmet men stora delar av det. Där kan vi konstatera att infrastrukturminister Åsa Torstensson lyfte fram järnvägar som en viktig del för att få ned koldioxidutsläpp men också för att tillgodose transportbehoven.

Vad säger Anders Borg, finansministern? Han förstår inte den argumentationen. Han tycker att väginvesteringar är betydligt viktigare.

Då undrar jag: Vad tycker Nina Larsson?

Åsa Torstensson, infrastrukturministern, sade i samma program att det finns ett uppdämt behov av järnvägsinvesteringar och att Banverket saknar resurser. Anders Borg säger: Nej, det är överinvesterat i järnvägar.

Vad tycker Nina Larsson? Finns det någon gemensam politisk linje för hur järnvägspolitiken ska bedrivas av alliansen? Om det gör det vore jag tacksam om Nina Larsson kunde redovisa den.

Anf. 189 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tittade också på det programmet, inte när det gick men på webben efteråt. Jag snabbspolade något också, för jag tyckte att det var ett försök att urvattna hela konflikten mellan väg och järnväg till någon slags oändlighet som inte riktigt höll ända ut. Det handlar ju om det transportslagsövergripande synsättet. I infrastrukturpropositionen lägger vi fast ramarna.

Det absolut bästa vore om man därefter – efter gediget arbete av Banverket och Vägverket i samförstånd naturligtvis; det behövs betydligt mer samverkan mellan dessa två instanser – också tittar närmare på vilken exakt fördelning som ska gälla. Det kan vara lite olika, och jag är helt övertygad om att även angelägna järnvägsinvesteringar kommer att stå sig väl när det gäller samhällsekonomisk lönsamhet. Vi har en kärsträckning i Värmland mellan Nykroppa och Kristinehamn som uppvisar högt NNK-värde, och det är också sådant som finansministern, som du pekade på, tar upp i programmet.

Det återstår ett gediget arbete med infrastrukturpropositionen. Vi är fyra olika partier, och vi arbetar tillsammans. Vi har lite olika syn i vissa frågor, men för det mesta och i de flesta situationer är vi rörande överens. Det tycker jag bådär otroligt gott för framtiden!

Anf. 190 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att höra att ni för det mesta är överens, för jag tycker inte alls att det stämmer i det här betänkandet, i ärendet som rör järnvägsfrågor. Uppenbarligen tycker infrastrukturministern och finansministern väldigt olika. Nina Larsson svarade inte på min fråga om vad hon själv tycker, men när man är fyra partier kanske inte utrymmet finns att deklarerera precis sin egen ståndpunkt. Det kan vara så.

Jag skulle vilja ta upp något som Nina Larsson nämnde i replikskiftet med Peter Pedersen. Du pratade om resurser och hur mycket ni hade satsat under ett normalår, vilket förra året var enligt ditt sätt att se det. En rejäl satsning, som Nina Larsson menar, är 330 miljoner kronor till drift och underhåll av järnvägar. Inte en enda krona till investeringar under det budgetbeslutet!

Vi kan konstatera att Banverkets kostnadsökningar under det senaste året enligt dem själva har varit 6 procent. 6 procent! I er budgettram har ni räknat upp det med 1 procent. Det fattas pengar, Nina Larsson! Hur kommer det här att se ut? Hur kommer ni att göra? Detta innebär alltså att järnvägsinvesteringarna får stå tillbaka ytterligare – och ni som har råskällt på oss om att det har fattats pengar och om hur lite vi har satsat och att det har varit glädjekalkyler och luftslott och gud vet vad!

Nu vill jag veta hur Nina Larsson tänker lösa den här ekvationen som ni själva har försatt er i.

Anf. 191 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vet faktiskt inte vad Pia Nilsson pratar om. Möjligen är det det egna partiprogrammet eller någon propagandaskrift som hon har läst.

Om man tittar tillbaka i budgeten hur utfallet har varit var det för 2004 för det som satsades på järnvägsinvesteringar 3 480 miljoner kronor. På drift- och underhållssidan för järnvägen samma år, 2004, blev det 3 702 miljoner kronor.

Om vi sedan hoppar fram till förslaget för 2008, det vill säga detta år, kan vi se att järnvägsinvesteringar är budgeterade till 7 151 miljoner kronor. Drift och underhåll för järnväg 2008 är det som är föreslaget alltså 4 732 miljoner kronor. Utfallet kan vi inte se förrän om ett tag.

Jag tycker nog, fru talman, att dessa siffror talar för sig själva. Men det här handlar fortfarande om att vi måste ha ett transportslagsövergripande synsätt! Det handlar om att i vissa fall kommer järnvägen att väga över; i vissa andra fall kommer vägen att väga över. Det är beroende på situation och på vilka kriterier man lägger in i arbetet när man ska göra prioriteringarna.

Vi arbetar hårt och har så gjort under rätt lång tid. Pia Nilsson raljerade också över att propositionen blev något framskjuten, även om det inte alls är i paritet med vad de själva gjorde för några år sedan.

I höst kommer en infrastrukturproposition. Jag är rätt övertygad om att vi kommer att vara klart nöjda med den satsningen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

9 § Post och grundläggande betaltjänster

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2007/08:TU12
Post och grundläggande betaltjänster.

Anf. 192 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! I föreliggande betänkande *Post och grundläggande betaltjänster* behandlas sådana frågor som framgår av rubriken. Det rör sig om 16 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2007 och fem reservationer från s, v och mp samt ett särskilt yttrande från s.

Fru talman! För att om möjligt kunna bibringa lite av postal atmosfär till debattörerna har jag roat mig med att göra några nedslag i Postens historia.

Efter förslag av rikskanslern Axel Oxenstierna beslutar riksrådet 1636 anta en förordning om postbåden – postbuden – vilket innebär att ett postväsen byggt på ett stafettsystem ska inrättas i rikets alla provinser. Postlinjer skapas genom att man på varje två eller tre mil landsväg tillsätter en postbonde med skyldighet att vidarebefordra posten. Tio år senare ville man snabba upp postgången, och då ålades postbönderna att framföra posten ridande.

På 1700-talet hände det inte mycket med Postens utveckling, men det gjorde det däremot på 1800-talet.

Den första järnvägslinjen byggs i Sverige 1852 på sträckan Köping–Hult. 1858 bestäms att järnväg som upplåtits till allmän trafik ska begagnas för postbefordran. 1862 inrättas de två första postkupéerna på sträckan Stockholm–Göteborg.

Riksdagen beslutar 1860 att systemet med postbönder som då fungerat i 224 år ska avvecklas. Posthemmanens antal är vid denna tid 740. 1870 har de utmönstrats helt. I stället för posthemman började poststationer införas 1861. Till en början läggs poststationerna vid järnvägsstationerna, men senare öppnas stationer också på andra orter.

År 1863 blev det möjligt för kvinnor att arbeta på Posten. Men bara ogifta kvinnor fick anställas, eftersom en gift kvinna var omyndig och således inte kunde ansvara för pengar.

År 1920 fick Sverige sin första flygpostlinje till utlandet. Den gick från Malmö via Köpenhamn och Warnemünde till Berlin.

Nya arbetstidslagar tvingar 1951 Posten att upphöra med söndagsöppethållande på postkontoren samtidigt som söndagsbrevbäringen slopas – något som ledde till starka protester från kunder och i medier.

År 1968 införs postnummer vilket medför att sorteringen nu kan göras av personal med mindre kännedom om postanstalter och befördringsvägar än tidigare. En hel yrkesgrupp, överpostiljonerna och postiljonerna, blir överflödiga.

År 2007 beslutade riksdagen att den grundläggande kassaservice som sedan 2002 tillhandahållits av Posten genom Svensk Kassaservices 1 200 kassakontor vid utgången av 2008 ska ersättas av ett statligt åtagande att tillhandahålla grundläggande betaltjänster.

Med detta, fru talman, har jag efter en 372-årig rapsodisk postresa landat i dagens verklighet vilken delvis kommer att beröras i den debatt som nu följer, varför jag nu lämnar över ärendet till debattörerna!
(Applåder)

Anf. 193 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Fru talman! ”Ett brev betyder så mycket”. Det var rubriken på en känd reklamkampanj som Posten hade på 1980-talet. Det var ett mycket kortare historiskt perspektiv än det Ingemar Vänerlov presenterade nyss!

På 1980-talet fanns varken e-post eller sms. I dag är Internet och mobiltelefon självklara och centrala kanaler när människor ska kommunicera med varandra.

Men det har skett flera förändringar i Postens värld under de senaste decennierna som påverkar oss som bor i Sverige. De traditionella postkontoren har lagts ned. Paket och andra försändelser hämtas i närmaste matbutik eller på bensinmacken. Svensk Kassaservice, som har skött Postens kassatjänster, håller på att läggas ned. Och för några veckor sedan meddelade svenska Posten att bolaget går samman med danska Posten.

Massmedierna var på hugget direkt. Löpsedel efter löpsedel toppade med sammanslagningen. En av de största nättidningarna var extra snabb och visste precis vad de skulle trycka på för att få svenska folket engagerat i postfusionen. De lät läsarna svara på följande fråga: Vilken färg vill du ha på postlådorna, gula eller röda?

Efter några timmar hade drygt 13 000 personer svarat på frågan, och inte helt oväntat tyckte det stora flertalet att den gula lådan är bäst. Egentligen tror jag inte att det är färgen på brevlådan som engagerar folk utan snarare vurmandet för Posten som helhet. Posten är helt enkelt en trygg och pålitlig partner som man är rädd om.

Fru talman! Jag har inte för avsikt att gå närmare in på samgåendet mellan Posten AB och Post Danmark i mitt anförande. Regeringen förbereder en proposition och innan den har landat på riksdagens bord vill vi socialdemokrater avvakta ett ställningstagande.

Men, fru talman, jag vill redan nu hissa en liten varningens flagg. Samma dag som sammanslagningen blev offentlig sade näringsminister Maud Olofsson: Det finns i våra tankar att det vore fullt möjligt med en börsintroduktion.

Jag vill klart markera att sådana tankar inte finns hos oss socialdemokrater. Vi är emot en börsintroduktion och därmed en privatisering av svenska Posten. Det kan leda till att postservicen försämras, framför allt i glesbygd. Det kan också göra att vi riskerar det postpolitiska målet att alla invånare i Sverige ska ha tillgång till en posttjänst av god kvalitet. En sådan försämring vill vi socialdemokrater inte vara med om.

Fru talman! Precis som man på svenska Posten själv påpekar har den traditionella brevverksamheten utmanats rejält av den elektroniska kommunikationen. Först har vi e-posten. Med några enkla klick åker hälsningar, meddelanden och affärskorrespondens ut i cyberrymden och hamnar på några sekunder i mottagarens mejlbox. Sedan är det blanketter som vi plockar ned från myndigheternas hemsidor, fyller i och skickar vidare med ett simpelt klick. Därtill har vi de elektroniska fakturorna som sakta men säkert åter upp pappersfakturornas marknad. De flesta av oss betalar våra räkningar via Internet i dag.

Det skulle vara enkelt att säga: Jaja, Posten behövs inte längre. Nu är det nya tider som gäller, ut och i väg med den bara!

Men så enkelt är det inte.

Även om människors anspråk på Postens verksamheter har förändrats under senare år finns behoven av betal- och kassatjänster fortfarande kvar, särskilt i de områden som saknar snabb uppkoppling till Internet. Såväl kommuner och enskilda som företag i glesbygden är beroende av att det går att sätta in och ta ut pengar, betala räkningar och lämna in dagskassan på ett tillfredsställande sätt.

Vi anser att staten även i fortsättningen måste ta ansvar för att upprätthålla en väl fungerande betal- och kassaservice i hela landet. Staten måste också fortsätta att ta ansvar för att sköta en god postservice från norr till söder. Det ska inte ha någon betydelse om du bor i centrala Stockholm eller på landsbygden utanför Kalmar. Du ska få ditt paket, ditt brev eller ditt vykort levererat till dig oavsett var du bor. Det har du som svensk medborgare rätt till.

Det kanske är dags att damma av Postens gamla 80-talslogon Ett brev betyder så mycket och bara göra några enkla förändringar: Ett brev är fortfarande hett. Lägg det i gula lådan och skicka brett.

Fru talman! Vi står självfallet bakom alla reservationer, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 194 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Även Vänsterpartiet står bakom reservation 1. Jag yrkar bifall till den och till reservation 4.

När det gäller reservation 1 har Désirée på ett förtjänstfullt sätt gått igenom kritiken. Jag vill bara kort säga att vi också avvisar tankarna på en bolagisering av Postens verksamhet i det nya stora företaget.

Det jag tänker uppehålla mig vid är det nya synsättet på våra betaltjänster som nu ska upphandlas. Det står ganska mycket om det här i betänkandet. I stället för via Posten och dess företag Svensk Kassaservice ska man nu ha ett statligt åtagande för att tillhandahålla grundläggande betaltjänster. Statens ansvar skulle enligt regeringen begränsas till de orter på landsbygden där det inte är kommersiellt motiverat att tillhand-

hålla sådana tjänster och där det inte finns jämförbara alternativ. I dessa fall föreslås att tjänsterna ska upphandlas av PTS.

Sedan har en sådan upphandling skett, vilket också står ganska detaljerat beskrivet i betänkandet. När man läser delar av kravspecifikationen på s. 21 blir man något orolig.

Jag ser framför mig att det finns en uppenbar risk för att man kan bedöma att ungefär tre mil till närmaste bankkontor eller betalställe kan anses vara ett rimligt villkor. Vi tycker att det är oerhört viktigt, och vi tar upp det i vår reservation, att det, som man har sagt, ska vara rimliga priser. Det är alltid bra med rimliga priser även i de här sammanhangen. Men det är också fråga om att ha rimliga villkor. Då tänker jag på sådana saker som tillgänglighet, avstånd och möjlighet till betaltjänst.

Det får inte bli så att vi får en ordning som sätter ytterligare en spik i kistan. Man tar bort tingsrätten, man tar bort polismyndigheten, man tar bort Försäkringskassan, man tar bort skattemyndigheten och man tar bort Svensk Kassaservice. Ändå förväntar man sig att människor ska jubla och applådera ute på den landsbygd som vi alla applåderar i olika sammanhang. Totalt sett får det här förödande konsekvenser. Människor uppfattar till slut att de för att få sjukvård eller för att utföra vanlig vardagsverksamhet, som att till exempel betala över disk om de inte har tillgång till dator, i framtiden ska behöva ta sig i väg eventuellt flera mil.

Med de enorma överskott som vi har pratat om i den svenska ekonomin borde vi kunna ha en bättre service på det här området i dag och en mer utvecklad service än vi hade för 10, 20 eller 40 år sedan. Det går bakåt på vissa områden. Och hela tiden är det avreglerings- och bolagiseringsstänkandet som ligger bakom.

Vi konstaterar också att Nordea nu kommer att ta över, jag tror att det var 70 kontor från Svensk Kassaservice. Ett stort antal kontor kommer då att läggas ned. Vi vill fortfarande hävda att vi som riksdag har det yttersta ansvaret för att avsätta de pengar som krävs för att de människor som måste lämna sina arbeten och gå över till annan sysselsättning får en rimlig omställningsmöjlighet och inte bara hänvisas till att Posten nog har avsatt tillräckligt med pengar under årens lopp.

Ni har dessutom dragit ned från 400 miljoner till 280 miljoner. I årets tilläggsbudget försvinner ytterligare 25 miljoner. Jag vill än en gång poängtera från talarstolen att det är oerhört viktigt att inte minst alla de kvinnor som jobbar i den här sektorn faktiskt får en rimlig möjlighet att få ett annat arbete och bra villkor i omställningsarbetet och inte lämnas åt sitt öde.

Med det, fru talman, nöjer jag mig den här gången. Jag yrkar bifall till reservation 1 och reservation 4.

Anf. 195 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m):

Fru talman! För mindre än ett år sedan, närmare bestämt den 8 juni 2007, debatterade vi här i kammaren en proposition, *Statens ansvar för vissa betaltjänster*, och motioner i ärendet.

Förslaget i propositionen var att det politiska målet för de grundläggande betaltjänsterna ska vara att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Det statliga åtagandet bör endast omfatta de orter och den landsbygd där behovet av grundläggande betaltjänster inte tillgodoses av marknaden. Vidare ska lagen om grund-

läggande kassaservice upphävas den 31 december 2008, och Posten AB får börja avvecklingen av kassaserviceverksamheten tidigast den 1 juli innevarande år. Dessutom ska statens åtagande när det gäller de här tjänsterna tillhandahållas genom upphandling, vilken PTS ska stå för. Länsstyrelserna har bevakningsansvar. Dessutom skulle en informations- och utbildningsinsats göras.

Oppositionen hade naturligtvis en lång rad reservationer. Men riksdagen har sedan dess beslutat i enlighet med förslagen i propositionen. PTS har upphandlat såväl tjänsterna i sig som informations- och utbildningsinsatser och annonskampanjer. Än så länge är de två tidigare sekretessbelagda, men de kommer att tillkännages mycket snart.

Det har hänt en ny sak. En ny spännande avsiktsförklaring om samgående mellan svenska Posten och danska Posten har offentliggjorts. Och propositionen kommer inom kort – mycket snart, har jag hört.

Men när det gäller oppositionens verklighetsbild har tydligen ingenting förändrats. Reservationerna är identiska med de från den 8 juni med ett undantag. Reservationen nr 1 från s, v och mp innehåller förutom gammal text att man är emot aviserad börsintroduktion – något som eventuellt kan komma i fråga någon gång i framtiden men som inte alls är aktuellt. Enligt s, v och mp skulle det kunna leda till försämrad postservice för invånarna i Sverige. Bakåtsträvargänget visar upp en rädsla för framtiden och framtidens möjligheter.

Inför att det nya EU-direktivet om postmonopolens upphävande efter 2009 träder i kraft gör staten och svenska Posten nu en kraftsamling för att stå stark och kunna konkurrera inte bara på den svenska och nordiska utan hela den europeiska marknaden. Ett samgående med danska Posten innebär inte bara nya spännande ägarförhållanden. Det är ett ägande av dels staten, dels privat näringsliv och inte minst ett medarbetarägande. Det är något som kan betyda oerhört mycket för Posten i framtiden.

Det betyder också starkare muskler, troligen en ny kultur och också bättre möjligheter att serva den svenska befolkningen med posttjänster. I stället för att bejaka en utveckling som innebär en bättre position för Posten och Sverige menar s, v och mp att en god tillgång till posttjänster äventyras.

Bäst i klassen av alla bakåtsträvare är ändå Vänsterpartiet som i reservation 3 framhårdar i att allt var bättre förr. Man menar att det i stället för upphandling av kassatjänster är mer rationellt och effektivt att inom denna naturliga monopolmarknad, som man skriver, ge samhällsuppdraget kassaserviceverksamheten till en statlig myndighet eller ett statligt företag, helst naturligtvis Posten AB. De tycker dessutom att det vore bra med en samordning av betaltjänsterna med övrig postverksamhet. Kul idé, men väldigt gammal och fel. Det var ju så det var, och det blev förskräckligt dyrt och inte bra.

Inte ens Posten själv tyckte att lösningen var bra. Därför skilde man verksamheterna åt redan 2002 och lade betaltjänsterna i eget dotterbolag. Sedan dess har verksamheten stadigt krympt år för år på grund av att andra bättre tjänster tillkommit. Mellan åren 2006 och 2007 krympte verksamheten med 28 procent.

Och, något som är ganska fascinerande, Posten skriver med stora bokstäver så här i sin årsrapport för 2007: Välkommet riksdagsbeslut. Sedan fortsätter man: En viktig milstolpe under 2007 var det riksdagsbeslut som innebär att Postens uppdrag att tillhandahålla betalningsförmedling vid Svensk Kassaservice upphör den 31 december 2008. Posten AB välkomnar förändringen och går vidare med nya marknadslösningar. Nordea tar över verksamheten vid 70 kontor och tar hand om personalen, de 350 som var där. Fortsättning följer. Posten och nya företag är på väg in i framtiden.

När det gäller reservation 2 sade jag redan för ett år sedan, fru talman, att staten tar sitt ansvar genom att se till att det politiska målet, grundläggande betaltjänster för alla till rimliga priser, blir tillgodosett genom marknadens försorg och där det inte uppfylls upphandla tjänsterna och dessutom se till att tillsynen fungerar.

I reservation 5 från Vänsterpartiet sägs att det är fullt rimligt att Sveriges riksdag och regering avsätter nödvändiga medel för att garantera en rimlig avvecklingskostnad. Men det är ju redan gjort. Posten har under flera år gjort avsättningar för avvecklingskostnader för att kunna erbjuda de anställda vid Svensk Kassaservice skäliga villkor. Man har räknat ut, och det står också i rapporten, att man har avsättningar på över 1 miljard oaktat de pengar som kommer in från Nordeaaffären den 1 juli 2008.

Förutom pensionslösningar, fru talman, har Posten ett omställningsprogram som innebär att de anställda uppbär lön under ett antal månader samtidigt med andra stödinsatser. Och som jag sade för knappt ett år sedan ställer detta naturligtvis krav på god personalpolitik. Men jag förutsätter att detta stora framåtskridande bolag använder sig klokt av avsatta resurser för att minimera negativa konsekvenser för de anställda. Dessutom ger faktiskt en genomläsning av Postens rapport tydliga bevis på detta.

Därmed, fru talman, menar jag att jag bemött reservationerna och yrkar således avslag på samtliga dessa och bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 196 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik:

Fru talman! Den borgerliga regeringen har aviserat utförsäljning av sex statliga bolag. Bland dessa finns Vin & Sprit och Telia Sonera. Inte någonstans i det sammanhanget har Posten nämnts. Plötsligt smyger regeringen in det statligt ägda bolaget Posten AB som ytterligare ett försäljningsobjekt.

Hur ställer sig Lisbeth Grönfeldt Bergman till en börsintroduktion och därmed en privatisering av svenska Posten?

Anf. 197 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik:

Fru talman! Precis som jag sade är det ett samgående som är aktuellt. Propositionen kommer i dagarna. Det är ett samgående mellan svenska Posten och danska Posten. Redan där förändras ägarstrukturen. Vi vet ju att det är ett deläggande i den danska posten av privat näringsliv men också ett medarbetarägande. Det kommer också att erbjudas de svenska medarbetarna vid Posten.

Vad som sedan kommer i en förlängning i en framtid vet vi ingenting om. Det är ett gigantiskt projekt att få detta i hamn och att också kunna erbjuda medarbetare vid svenska Posten delägarskap.

Om det blir någon framtida börsintroducering vet vi ingenting om. Visst, man kan naturligtvis ha vägarna öppna, men någon smygprivatisering är det absolut inte fråga om – aldrig i livet.

Anf. 198 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik:

Fru talman! Ska jag tolka Lisbeth Grönfeldt Bergmans svävande svar som att ni faktiskt på allvar funderar på att privatisera Posten? Det är i så fall ett viktigt besked till svenska folket som följer regeringens försäljningsiver med oro.

Fru talman! Vi socialdemokrater är emot en privatisering av svenska Posten.

Anf. 199 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik:

Fru talman! Det är ganska lustigt när jag nu hör att det redan var färdigskrivet att jag hade ett svävande svar.

Jag tycker att jag var ganska tydlig med att det inte är fråga om någon börsintroducering. Det handlar om en sammanslagning av en helstatlig post och en delstatlig post. Det handlar om att kunna få bättre muskler för att kunna klara konkurrensen på en avreglerad postmarknad i Europa när det nya EU-direktivet träder i kraft. Det är detta som är huvudsaken och det viktiga, och det är det som vi har framför oss. Det kommer att vara en lång, lång resa att få ihop de här två kulturerna och att också erbjuda medarbetare delägarskap.

Anf. 200 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag ska inte recensera huruvida andra debattörer har färdigskrivna repliker. Jag har det i alla fall inte.

Kritiken faller ganska platt till marken, eftersom det är först den 31 december 2008 som lagen om grundläggande kassaservice upphävs. Jag tycker att det är rimligt att man åtminstone fram till dess kan få fortsätta att framföra kritik.

Jag vill också poängtera att jag inte kan se i stjärnorna, så att säga. Jag skrev våra motioner under den allmänna motionstiden. Att det sedan skulle hända saker under tidens gång hade jag väldigt svårt att förutse när jag skrev motioner under den allmänna motionstiden. Hade jag vetat vad som skulle ske hade jag kunnat formulera mig ännu tydligare på några punkter. Med facit i hand är det alltid lätt att vara efterklok.

Jag tycker att ni ser något lättsinnigt på det här problemet. Ni har något slags ideologisk blindhet, ungefär som ni brukar anklaga mig för. Ni tycker att om vi bara avreglerar, upphandlar och grejar kommer allt att bli lysande och jättebra. Sedan hänvisar ni till att Posten tycker att det är bra att bli av med den här verksamheten. Ja, det kan möjligtvis bero på att de under hela perioden, som de hävdar, inte har fått kostnadstäckning. Den ersättning som staten har betalat ut till Posten och Svensk Kassaservice har inte täckt de kostnader man haft. Då har vi i andra sammanhang sagt att vi tycker att det är rimligt att bankvärlden är med och betalar den transaktionsmöjligheten, för det är de som har haft mest nytta av att den

tjänsten har funnits. De har kunnat lägga ned en massa bankkontor och vetat att Svensk Kassaservice finns.

Ska jag tolka det som att det går någon sorts magisk gräns vid tre-milsgränsen med upphandling? I andra fall brukar vi bråka om hur långt man kan få gå till postlådan för att det ska vara rimligt. Vad är en rimlig sträcka för att man ska kunna betala över disk någonstans? Är det bra ur klimatsynpunkt om man tänker att om det är 25 kilometer får man nog hanka sig dit? Kan det inte skapa problem för till exempel funktionshindrade, äldre människor och andra som av någon anledning inte sköter sina betaltjänster via datorn?

Anf. 201 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik:

Fru talman! Jag förstår Peter Pedersens svårigheter att förutse saker och ting som ska hända. Men reservationerna var kanske möjligen skrivna nu.

När det gäller PTS kravspecifikation kan man läsa hela. Det första kravet är att orten ska finnas med på Svensk Kassaservices lista över de 153 orter som den 14 september 2007 hade Svensk Kassaservicekontor och saknade bankkontor alternativt vara en ort som bildar en naturlig knutpunkt för ett större antal boende med mer än 30 kilometer till närmaste bankkontor. Man ska inte ta bort servicen där den redan fanns och där det saknades bankkontor. Den kravspecifikation som PTS har gjort kommer inte att försvåra för människor att få den service man behöver med betalningarna.

Anf. 202 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! På s. 19 står det att man gör upphandling dels på 20 orter där Svensk Kassaservice avvecklar kontor och där bank saknas, dels på 20 orter och 47 områden i landsbygd där service i dag i huvudsak tillhandahålls via postens lantbrevbärare. Totalt blir det 87 orter och landområden.

Om det med facit i hand när man har utvärderat detta – vilket jag hoppas att man gör – visar sig att det i de områden där man bedömer att upphandling av denna tjänst är nödvändig får orimliga avstånd som får negativa konsekvenser, kan man då tänka sig att man tar en vända till och tänker att det är en viktig samhällsservice att man även i mindre tätbefolkade delar av landet ska kunna utöva normala vardagssysslor och viktiga tjänster utan att man ska behöva frakta sig långa sträckor och att det är negativt om vi menar allvar med att man ska kunna leva och verka även på mindre orter i vårt land?

Anf. 203 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik:

Fru talman! Tanken är att det ska göras en utvärdering. Ser man att det finns orimligheter måste man naturligtvis göra om det. Dessutom har posten fortfarande kvar sin lantbrevbärarservice som kan ta sådana här uppdrag. Den möjligheten finns fortfarande kvar.

Som jag sade får länsstyrelserna ett tillsynsansvar. Dessutom får Länsstyrelsen i Örebro län ett övergripande ansvar att se till detta.

Självfallet ska utvärderingen vara till för att se att det inte blir orimliga konsekvenser av detta. Tanken är att alla ska få tillgång till denna

service till rimliga priser, och som jag ser det även här, på rimliga villkor.

Anf. 204 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! För att vi ska kunna ha en positiv utveckling i hela landet krävs det att det finns en grundläggande service, inbegripet postservice, i alla delar av landet och på likvärdiga villkor. Postens tjänster och behoven hos människor av dessa har förändrats under senare år. Trots det finns det fortfarande ett stort behov av postservice. Vi anser att det är en mycket viktig princip att alla människor ska ha tillgång till väl fungerande postservice oavsett var i landet de bor. Såväl enskilda som företag och kommuner i glesbygden är beroende av att postservicen fungerar på ett bra sätt. Vi känner dock en oro inför framtiden. Staten måste därför även i fortsättningen ta ansvar för att upprätthålla en god postservice i hela landet.

Fru talman! Jag har inte tagit fel manus. Den där inledningen är den socialdemokratiska reservationen. Med det vill jag illustrera att jag tycker att oppositionen slår in öppna dörrar när man skriver på detta sätt. Det är i praktiken så att det finns en bred politisk enighet om vikten av en god postservice i hela landet. Men när det inte finns någon oenighet i sak kan man skriva reservationer i alla fall. Det blir näst intill patetiskt.

Detta betänkande, fru talman, handlar om viktiga serviceområden som många har skrivit motioner om. Tillgång till god postservice i hela landet är viktigt, precis som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern skriver. För den skull måste det inte se ut som nu, utan det måste anpassas till framtiden och till människors nya levnadsmönster, precis som flera talare har varit inne på. Grundläggande betaltjänster måste inte skötas av staten, men staten har ett ansvar för att det fungerar. Det är inte nödvändigtvis fel eller sämre om någon annan än staten har hand om det. Tvärtom kan det i många fall ge bättre service.

Vi människor får nya behov, vardagsrutiner och beteendemönster. Våra myndigheter och serviceorgan måste följa med i detta. Samtidigt ska det tas och måste det tas hänsyn till att utvecklingen sker olika fort hos oss människor. Så har det alltid varit och kommer säkert att vara i framtiden också.

Hur kan vi i detta sammanhang se till att de flesta är nöjda med den service som posten tillhandahåller och de tjänster som erbjuds för betalning och kassatjänster? När det gäller posthanteringen måste det finnas en fungerande dialog mellan kunden och den som utför tjänsten. Det innebär inte att alla ska ha exakt samma lösning av var posten ska hämtas till exempel. För hushåll på landsbygden kan placeringen av postlådan vara där det är enklast och mest praktiskt för den enskilde samtidigt som det också ska vara smidigt för brevbäraren. För äldre och handikappade personer är närheten oftast mycket viktig. För pendlare familjer kan avståndet spela något mindre roll. Säkerheten och att den dagliga rutinen fungerar kan vara av större betydelse.

Om kommunikationen lokalt inte funkar mellan kunden och Posten har PTS inrättat ett råd centralt dit man som privatperson kan vända sig för att få sitt ärende prövat igen.

När det gäller kassaservicen sker en förändring helt enkelt för att det är allt färre som nyttjar dessa tjänster. Det är helt enkelt inte försvarbart för samhället att ha separata kassaservicekontor längre. Däremot är det angeläget att man tillsammans med matvaruaffärer och banker kan tillhandahålla posttjänster och kassaservicetjänster. Det ger ofta en bättre service då affärer håller öppet betydligt längre än vad postkontoren har gjort. Det är naturligtvis till nytta för enskilda företag som annars är hänvisade till mycket snäva öppettider.

Slutligen, fru talman, när det gäller den avsiktsförklaring som flera talare har varit inne på och som undertecknades den 1 april 2008 om ett samgående mellan Posten AB och Post Danmark är det angeläget att klargöra att kravet på en samhällsomfattande posttjänst och de övergripande målen för denna posttjänst fastställs genom postlagen. Där regleras Postens samhällsuppdrag, det vill säga rollen som tillhandahållare av en samhällsomfattande posttjänst, och i det tillstånd om bedrivande av postverksamhet som Post- och telestyrelsen, PTS, har utfärdat.

Tillgången till en posttjänst av god kvalitet i hela landet stadfästs följaktligen genom det befintliga regelverket och är åtskilt från statens ansvar som ägare av Posten.

Regeringen har som bekant aviserat en proposition, vilket Lisbeth var inne på. Den kommer inom kort att överlämnas till riksdagen för hantering.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 205 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik:

Fru talman! Lisbeth Grönfeldt Bergman förnekar att det finns planer på att börsintroducera Posten. Innebär det att man inte ska fästa något avseende alls vid näringsminister Maud Olofssons uttalande? Tycker inte Sven Bergström att det känns lite konstigt att hans borgerliga kolleger tycker att näringsministerns uttalanden är betydelselösa? Hur ser Sven Bergström själv på en börsintroduktion?

Anf. 206 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Visst kan vi riksdagsledamöter spekulera om det ena och det andra, men säkrast är att gå till hävderna och kolla i den remiss som regeringen skickade ut den 1 april. Jag kan för säkerhets skull läsa högt för Désirée Liljevall.

Där skriver man så här på s. 11: Exempelvis kan det bli aktuellt med nya strukturaffärer, nyemissioner eller en börsnotering av bolaget. En börsnotering kan i framtiden bland annat innebära en fördel genom att tillgången till en marknadsvärdering av bolaget underlättar deltagande i ytterligare strukturaffärer.

Man skriver också att det inte är aktuellt just nu.

Jag tycker att det är en ganska klok hållning att inte stänga dörrar, utan hålla dörrar öppna. Det är inte något självändamål och det är inte aktuellt i dag. Det tror jag att Désirée Liljevall vet, men hon vill gärna spekulera.

Låt mig påminna om att även den socialdemokratiska regeringen blev alltmer orienterad mot marknaden under sina år vid regeringsmakten. Det var ju den socialdemokratiska regeringen som gav svenska folket möjlighet att teckna aktier i Telia på den tiden Björn Rosengren var minister. Det är alltså inte något nytt tänkande.

Det är möjligen en utveckling av marknadstänkandet som den nya regeringen tillhandahåller. Därför tror jag att det är klokt att hålla en del dörrar öppna för framtida strukturaffärer. Men frågan är inte alls aktuell i dag.

Anf. 207 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik:

Fru talman! Inte heller Sven Bergström ger något klart besked om hur han ser på en privatisering av Posten. Vi socialdemokrater slår fast: Vi vill inte ha någon börsintroduktion och privatisering av Posten.

Anf. 208 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Genom åren har jag lyssnat på många socialdemokratiska och tvärsäkra proklamationer från talarstolen i riksdagen. Här hade vi en till av Désirée Liljevall. Det ger effekt och det är möjligen retoriskt elegant, men det är inte särskilt effektivt på det sättet att det ger några klara politiska besked.

Vi kan naturligtvis som riksdagsledamöter tycka både det ena och det andra, men jag läste högt för Désirée Liljevall och kammaren vad som står i den remiss som regeringen har skickat ut. Där säger man väldigt tydligt att det inte är aktuellt, men man vill ändå hålla en dörr öppen för framtiden. Det kan vara klokt att göra strukturaffärer i framtiden även på postområdet i syfte att tillhandahålla en fullgod postservice över hela landet. Ett starkt bolag med starka muskler har möjligen större möjligheter att göra det än ett bolag där man snävar åt och stänger dörrar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 maj.)

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2007/08:119 Alkoholfrågor med EG-rättslig anknytning

2007/08:So31 av Thomas Nihlén m.fl. (mp)

2007/08:So32 av Elina Linna m.fl. (v)

2007/08:So33 av Ylva Johansson m.fl. (s)

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 24 april

2007/08:617 Samhällsekonomisk värdering av väg- och järnvägsinvesteringar

av Karin Svensson Smith (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:618 Ökade inkomstskillnader i Sverige

av Monica Green (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:619 Det nödvändiga jämställdhetsarbetet

av Monica Green (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:620 Statens ansvar för betaltjänster

av Maria Stenberg (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:621 Tonnageskatt för sjöfarten

av Fredrik Olovsson (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:622 Internationell militär test- och övningsverksamhet

av Maria Stenberg (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:623 Rekrytering av deltidsbrandmän

av Maria Stenberg (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:624 Löntagarnas rättigheter och kollektivavtal i EU

av Mona Sahlin (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 maj.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 24 april

2007/08:1086 Kristnas utsatta situation i Irak

av Désirée Pethrus Engström (kd)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1091 Havsgränserna i propositionen om en sammanhållen svensk havspolitik

av Allan Widman (fp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Prot. 2007/08:102
24 april

2007/08:1104 Export av svensk krigsmateriel till Colombia

av *Hans Linde* (v)
till statsrådet Ewa Björling (m)

2007/08:1105 Ryssland, Europakonventionen och HBT-personers rättigheter

av *Olof Lavesson* (m)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1106 Olagliga folkomröstningar i Bolivia

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1107 Fängelsedomen mot Leyla Zana

av *Amineh Kakabaveh* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1128 Sveriges och USA:s relationer till Kuba

av *Kalle Larsson* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 maj.

13 § Kammaren åtskildes kl. 20.12.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.53,

av tredje vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 117 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med anf. 156 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 198 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till och med sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Ledighet	1
2 § Meddelande om inlämning av interpellationer	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer	3
Sammansatta justitie- och socialutskottets betänkande 2007/08:JuSoU1	3
Anf. 1 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	3
Anf. 2 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s).....	3
Anf. 3 EVA OLOFSSON (v)	6
Anf. 4 ESABELLE DINGIZIAN (mp)	9
Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c)	11
Anf. 6 EVA OLOFSSON (v) replik	14
Anf. 7 KENNETH JOHANSSON (c) replik	14
Anf. 8 EVA OLOFSSON (v) replik	15
Anf. 9 KENNETH JOHANSSON (c) replik	15
Anf. 10 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	15
Anf. 11 KENNETH JOHANSSON (c) replik	16
Anf. 12 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	16
Anf. 13 KENNETH JOHANSSON (c) replik	16
Anf. 14 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	16
Anf. 15 KENNETH JOHANSSON (c) replik	17
Anf. 16 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	17
Anf. 17 KENNETH JOHANSSON (c) replik	18
Anf. 18 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	18
Anf. 19 EVA OLOFSSON (v) replik	20
Anf. 20 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	21
Anf. 21 EVA OLOFSSON (v) replik	21
Anf. 22 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	22
Anf. 23 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	22
Anf. 24 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	23
Anf. 25 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	23
Anf. 26 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	24
Anf. 27 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	24
Anf. 28 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	25
Anf. 29 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	25

Anf. 30 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	26
Anf. 31 INGE GARSTEDT (m)	26
Anf. 32 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	28
Anf. 33 INGE GARSTEDT (m) replik	28
Anf. 34 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	29
Anf. 35 INGE GARSTEDT (m) replik	29
(forts. 7 §).....	29
Ajournering	30
Återupptagna förhandlingar	30
6 § Frågestund	30
Anf. 36 TREDJE VICE TALMANNEN.....	30
<i>Närvaro vid konstitutionsutskottets utfrågningar</i>	30
Anf. 37 BOSSE RINGHOLM (s).....	30
Anf. 38 Finansminister ANDERS BORG (m)	30
Anf. 39 BOSSE RINGHOLM (s).....	31
Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (m)	31
<i>Förbud mot könsdiskriminerande reklam</i>	31
Anf. 41 MARIANNE BERG (v).....	31
Anf. 42 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	31
Anf. 43 MARIANNE BERG (v).....	32
Anf. 44 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	32
<i>Åtgärder med anledning av stigande spannmålspriser</i>	32
Anf. 45 CLAES VÄSTERTEG (c)	32
Anf. 46 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	33
Anf. 47 CLAES VÄSTERTEG (c)	33
Anf. 48 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	33
<i>Stöd till export av svenska dataspel</i>	33
Anf. 49 CAMILLA LINDBERG (fp)	33
Anf. 50 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	34
Anf. 51 CAMILLA LINDBERG (fp)	34
Anf. 52 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	34
<i>Jämställdhetsplaner</i>	34
Anf. 53 ULF HOLM (mp).....	34
Anf. 54 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	35
Anf. 55 ULF HOLM (mp).....	35
Anf. 56 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	35
<i>Skattesänkning för pensionärer</i>	36
Anf. 57 LAILA BJURLING (s)	36
Anf. 58 Finansminister ANDERS BORG (m)	36
Anf. 59 LAILA BJURLING (s)	37
Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (m)	37
<i>Regelverket kring bolagsskatten</i>	37
Anf. 61 FREDRIK SCHULTE (m).....	37

Anf. 62	Finansminister ANDERS BORG (m)	38
Anf. 63	FREDRIK SCHULTE (m)	38
Anf. 64	Finansminister ANDERS BORG (m)	38
<i>Marknadshyror</i>		38
Anf. 65	LARS JOHANSSON (s)	38
Anf. 66	Statsrådet MATS ODELL (kd)	39
Anf. 67	LARS JOHANSSON (s)	39
Anf. 68	Statsrådet MATS ODELL (kd)	40
<i>WTO-förhandlingarna och jordbruket</i>		40
Anf. 69	OTTO VON ARNOLD (kd)	40
Anf. 70	Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	40
Anf. 71	OTTO VON ARNOLD (kd)	41
Anf. 72	Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	41
<i>Djuruppfödningens klimatpåverkan</i>		41
Anf. 73	HELENA LEANDER (mp)	41
Anf. 74	Finansminister ANDERS BORG (m)	41
Anf. 75	HELENA LEANDER (mp)	42
Anf. 76	Finansminister ANDERS BORG (m)	42
<i>Lissabonfördraget och den svenska arbetsrätten</i>		43
Anf. 77	SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	43
Anf. 78	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	43
Anf. 79	SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	43
Anf. 80	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	44
<i>Bostadspolitiken</i>		44
Anf. 81	BIRGITTA ERIKSSON (s)	44
Anf. 82	Statsrådet MATS ODELL (kd)	44
Anf. 83	BIRGITTA ERIKSSON (s)	45
Anf. 84	Statsrådet MATS ODELL (kd)	45
<i>Satsning på företagare med utländsk bakgrund</i>		45
Anf. 85	MARIE WEIBULL KORNIAS (m)	45
Anf. 86	Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	46
Anf. 87	MARIE WEIBULL KORNIAS (m)	46
Anf. 88	Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	46
<i>Sanering av förorenad mark</i>		47
Anf. 89	ALEKSANDER GABELIC (s)	47
Anf. 90	Finansminister ANDERS BORG (m)	47
Anf. 91	ALEKSANDER GABELIC (s)	47
Anf. 92	Finansminister ANDERS BORG (m)	48
<i>Kostnaderna för att nå klimatmålen</i>		48
Anf. 93	DAN NILSSON (s)	48
Anf. 94	Finansminister ANDERS BORG (m)	48
Anf. 95	DAN NILSSON (s)	49
Anf. 96	Finansminister ANDERS BORG (m)	49
Anf. 97	TREDJE VICE TALMANNEN	49
7 § (forts. från 5 §) Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (forts. JuSoU1)		
Anf. 98	ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	49

Anf. 99	INGE GARSTEDT (m) replik	50
Anf. 100	ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	50
Anf. 101	INGE GARSTEDT (m) replik	50
Anf. 102	Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	50
Anf. 103	ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	53
Anf. 104	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	53
Anf. 105	ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	54
Anf. 106	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	54
Anf. 107	EVA OLOFSSON (v) replik	55
Anf. 108	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	55
Anf. 109	EVA OLOFSSON (v) replik	56
Anf. 110	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	57
Anf. 111	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	57
Anf. 112	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	57
Anf. 113	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	58
Anf. 114	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	59
Anf. 115	CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	59
	Meddelande om inställd votering	62
Anf. 116	TREDJE VICE TALMANNEN	62
Anf. 117	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	62
Anf. 118	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	64
Anf. 119	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	65
Anf. 120	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	65
Anf. 121	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	66
Anf. 122	CHRISTER ENGELHARDT (s)	66
Anf. 123	INGE GARSTEDT (m) replik	67
Anf. 124	CHRISTER ENGELHARDT (s) replik	68
Anf. 125	INGE GARSTEDT (m) replik	68
Anf. 126	LENA OLSSON (v)	68
Anf. 127	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	69
Anf. 128	LENA OLSSON (v) replik	70
Anf. 129	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	70
Anf. 130	LENA OLSSON (v) replik	70
Anf. 131	KENNETH JOHANSSON (c) replik	71
Anf. 132	LENA OLSSON (v) replik	71
Anf. 133	KENNETH JOHANSSON (c) replik	72
Anf. 134	LENA OLSSON (v) replik	72
Anf. 135	INGE GARSTEDT (m) replik	73
Anf. 136	LENA OLSSON (v) replik	73
Anf. 137	INGE GARSTEDT (m) replik	73
Anf. 138	LENA OLSSON (v) replik	74
Anf. 139	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	74
Anf. 140	MARYAM YAZDANFAR (s)	76
Anf. 141	CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	79
Anf. 142	MARYAM YAZDANFAR (s) replik	79
Anf. 143	CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	80
Anf. 144	MARYAM YAZDANFAR (s) replik	81
Anf. 145	PER SVEDBERG (s)	81
Anf. 146	CARINA HÄGG (s)	82

Anf. 147 INGE GARSTEDT (m) replik.....	85
Anf. 148 CARINA HÄGG (s) replik.....	86
Anf. 149 INGE GARSTEDT (m) replik.....	86
Anf. 150 CARINA HÄGG (s) replik.....	87
Anf. 151 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	87
Anf. 152 CARINA HÄGG (s) replik.....	90
Anf. 153 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	91
Anf. 154 CARINA HÄGG (s) replik.....	91
Anf. 155 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	92
Anf. 156 MEHMET KAPLAN (mp).....	92
Anf. 157 INGE GARSTEDT (m) replik.....	94
Anf. 158 MEHMET KAPLAN (mp) replik	94
Anf. 159 EVA-LENA JANSSON (s)	94
Anf. 160 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	95
Anf. 161 EVA-LENA JANSSON (s) replik.....	96
Anf. 162 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	96
Anf. 163 EVA-LENA JANSSON (s) replik.....	96
Anf. 164 LARS U GRANBERG (s).....	97
Anf. 165 MATS G NILSSON (m)	97
Anf. 166 GÖRAN THINGWALL (m).....	98
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	100
8 § Järnvägsfrågor.....	100
Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU11	100
Anf. 167 SVEN BERGSTRÖM (c).....	100
Anf. 168 PIA NILSSON (s)	101
Anf. 169 PETER PEDERSEN (v).....	102
Anf. 170 KARIN SVENSSON SMITH (mp).....	105
Anf. 171 PETER PEDERSEN (v) replik.....	106
Anf. 172 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	106
Anf. 173 PETER PEDERSEN (v) replik.....	107
Anf. 174 STEN NORDIN (m).....	107
Anf. 175 PETER PEDERSEN (v) replik.....	108
Anf. 176 STEN NORDIN (m) replik	109
Anf. 177 PETER PEDERSEN (v) replik.....	109
Anf. 178 STEN NORDIN (m) replik	110
Anf. 179 PIA NILSSON (s) replik	110
Anf. 180 STEN NORDIN (m) replik	111
Anf. 181 PIA NILSSON (s) replik	111
Anf. 182 STEN NORDIN (m) replik	111
Anf. 183 NINA LARSSON (fp).....	112
Anf. 184 PETER PEDERSEN (v) replik.....	114
Anf. 185 NINA LARSSON (fp) replik.....	114
Anf. 186 PETER PEDERSEN (v) replik.....	115
Anf. 187 NINA LARSSON (fp) replik.....	116
Anf. 188 PIA NILSSON (s) replik	116
Anf. 189 NINA LARSSON (fp) replik.....	116
Anf. 190 PIA NILSSON (s) replik	117
Anf. 191 NINA LARSSON (fp) replik.....	117
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	118

9 § Post och grundläggande betaltjänster	118
Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU12	118
Anf. 192 INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	118
Anf. 193 DÉsirÉE LILJEVALL (s)	119
Anf. 194 PETER PEDERSEN (v).....	120
Anf. 195 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m).....	121
Anf. 196 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik	123
Anf. 197 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik	123
Anf. 198 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik	124
Anf. 199 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik	124
Anf. 200 PETER PEDERSEN (v) replik	124
Anf. 201 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik	125
Anf. 202 PETER PEDERSEN (v) replik	125
Anf. 203 LISBETH GRÖNFELDT BERGMAN (m) replik	125
Anf. 204 SVEN BERGSTRÖM (c)	126
Anf. 205 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik	127
Anf. 206 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	127
Anf. 207 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik	128
Anf. 208 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	128
(Beslut skulle fattas den 7 maj.)	128
10 § Bordläggning.....	128
11 § Anmälan om interpellationer	129
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	129
13 § Kammaren åtskildes kl. 20.12.	130

Tryck: Elanders, Vällingby 2008